

Policyprofesjonelle i Norge

En analyse av tenketanker, PR-byråer og
regjeringsrådgivere i et interstitielt
policyprofesjonelt felt

Gabriel Steinsbekk

Masteroppgave

Våren 2017

Sosiologisk institutt, Universitetet i Bergen

Forord

Sosiologi er et fag jeg har vendt tilbake til. Etter noen mer eller mindre mislykkede runder på Blindern, var jeg innom flere andre fagområder både i Oslo og i Bergen før jeg tilslutt fant fram til denne masteroppgaven. Det er jeg glad for at jeg gjorde. For som C. Wright Mills så treffende har sagt lar den sosiologiske fantasien oss gripe historien og biografien, og relasjonen mellom de to i samfunnet.

Det er flere som skal ha takk for at denne oppgaven har sett dagens lys. Først og fremst vil jeg takke min veileder professor Johs. Hjellbrekke. Han har i større grad enn noen annen bidratt til å inspirere, fyre opp under, og målrette min interesse for studiet av eliter både på bachelor- og masternivå. I tillegg har han delt generøst av sin kompetanse og forståelse når det gjelder multippel korrespondanseanalyse. Johs har stått for en veiledningsprosess som jeg har satt stor pris på, og hatt høyt faglig utbytte av.

Jeg vil også takke mamma og pappa, som har vist meg, og gitt meg selvtillit til, at det lar seg gjøre å skrive en masteroppgave selv om man har full jobb og en liten familie. Strålende besteforeldreinnsats har også bidratt til at denne oppgaven kunne bli ferdig når den skulle.

Den aller største takken skal Gina, Ellinor og Hedvig ha. Gina, du er den beste konen og mammaen jeg kan tenke meg. Uten deg hadde ikke dette gått, så tusen takk! Jeg er overbevist om at Ellinor og Hedvig er de mest fantastiske ungene i verden, og jeg er kjempestolt over at jeg får være pappaen deres.

Gabriel Steinsbekk
Bergen, mai 2017.

Sammendrag

Denne masteroppgaven handler om policyprofesjonelle i Norge. Dette er en gruppe mennesker som det er forsket lite på, men som kan sies å ha mye makt til å påvirke offentlige beslutninger på ulike måter. Hovedproblemstillingen i oppgaven er å beskrive, analysere og tolke de posisjonene og relasjonene som eksisterer i det norske interstitielle policyprofesjonelle feltet.

Jeg svarer på dette hovedspørsmålet ved å undersøke fem underproblemstillinger: Hvilke kapitaldimensjoner finnes i det interstitielle policyprofesjonelle feltet, og hvordan kan disse tolkes? Hvilke undergrupper finnes i det interstitielle feltet, og hvordan kan disse tolkes? Hva er de mest sentrale posisjonene i det policyprofesjonelle feltet? Hva er de dominante posisjonene i det policyprofesjonelle feltet? Og hvilke kapitalkonverteringsstrategier og mobilitetsbaner gjør seg gjeldende i det policyprofesjonelle feltet?

De tre gruppene policyprofesjonelle som jeg undersøker i denne oppgaven er ansatte i tenketanker, ansatte i PR-byråer, og regjeringsrådgivere. I teorikapitlet viser jeg hvordan disse elitegruppene kan studeres empiriske ut ifra deres posisjoner i den sosiale strukturen, gjennom å benytte Pierre Bourdieus begreper om felt og kapital. I tillegg argumenterer jeg for inkluderingen av hver av de tre gruppene basert på en «sosiologi om inngripener» hvor forskningsobjektet er ulike typer offentlige inngripener og relasjonene mellom individene og gruppene som står for dem, samt en forståelse av policyprofesjonelle som ulike typer spesifikke intellektuelle og politiske spesialister.

Jeg argumenterer for at det norske interstitielle policyprofesjonelle feltet er posisjonert i et slags mellomrom mellom det politiske, det akademiske, det økonomiske, og mediefeltet. Et interstitielt felt kan forstås som et løst strukturert nettverk av organisasjoner som overlapper og kobler sammen mer etablererte felt.

Med dette teoretiske bakteppet har jeg gjennomført en prosopografisk datainnsamling om 239 individer, tilhørende 14 ulike organisasjoner fra de tre utvalgte policyprofesjonelle gruppene. Datamaterialet er videre analysert ved hjelp av en spesifikk multippel korrespondanseanalyse (MCA) med 22 aktive variabler. Disse 22 variablene er inndelt i fem ulike grupper;

indikatorer på utdanningskapital, økonomisk kapital, akademisk kapital, sosial kapital, og bosted.

MCAen avdekker tre hovedakser, eller opposisjoner, i datamaterialet, som kan beskrives som de tre viktigste kapitaldimensjonene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge. Den første dimensjonen er en opposisjon mellom de tenketankene med de største volumene akademisk kapital, og resten av feltet. Den andre dimensjonen viser seg å være basert på sammensetting av sosial kapital, og går først og fremst mellom regjeringsrådgiverne og PR-bransjen. Den tredje kapitaldimensjonen går mellom de med høyest og de med lavest volum økonomisk kapital. En av feltegenskapene til det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge viser seg å være at feltet er et bindeledd mellom intellektuelle og politiske former for offentlige inngriper, med tenketankene i en mellomposisjon.

Gjennom en oppadgående hierarkisk klyngeanalyse identifiseres det syv undergrupper i det norske policyprofesjonelle feltet. Videre viser klyngeanalysen at det interstitielle policyprofesjonelle feltet har en tripolar kapitalstruktur hvor akademisk kapital, politisk kapital, og en spesialisert form for sosial kapital, som kan kalles PR-kapital, dominerer hver sin del av feltet.

Ved å ta utgangspunkt i det policyprofesjonelle feltet som et ekspertisefelt argumenterer jeg deretter for at tenketankene har de mest sentrale posisjonene i feltet, gjennom deres balansering av autonomi og heteronomi på den ene siden, og åpenhet og lukkethet på den andre. Tenketankene har også et stort potensial for dominans i feltet gjennom sammensetting av ulike kapitaltyper, selv om det er de politiske posisjonene som viser seg å ha det største dominanspotensialet gjennom en symbolsk makt til å påvirke feltets grenser. Disse funnene speiles også i kapitalkonverteringsstrategiene og mobilitetsbanene som jeg beskriver og analyserer. Den vanligste kapitalkonverteringen skjer fra politisk til økonomisk kapital gjennom mobilitet fra politikken til PR-bransjen.

Til sammen viser oppgaven at å analysere de utvalgte policyprofesjonelle gruppene som en del av et interstitielt felt bidrar til å avdekke strukturelle sammenhenger, posisjoner og relasjoner i en viktig elitegruppe i Norge.

Antall ord i oppgaven: 29 157.

Tabelloversikt

Tabell 1 - Antall individer fra hver organisasjon	24
Tabell 2 - Aktive variabler i analysen. 22 variabler, 59 aktive kategorier. Organisert i fem grupper.	33
Tabell 3 - Egenverdier, modifiserte rater for akse 1 - 5	39
Tabell 4 - Bidrag fra de aktive variablene til de fem første aksene, samlet i grupper.....	40
Tabell 5 - Aktive kategorier med bidrag over gjennomsnittet til akse 1. Prosent.....	42
Tabell 6 - Aktive kategorier med bidrag over gjennomsnittet til akse 2. Prosent.....	45
Tabell 7 - Aktive kategorier med bidrag over gjennomsnittet til akse 3. Prosent.....	48
Tabell 8 - Antall sektorer de policyprofesjonelle har tilhørt, fordelt på nåværende hovedsektor.	76
Tabell 9 - Mobilitetsbaner mellom sektorer, hvor mange prosent av personene innenfor hver hovedsektor som har bakgrunn fra en annen gitt sektor.....	78

Figuroversikt

Figur 1 - Aktive kategorier med bidrag større enn 1/59 til akse 1. (Størrelsene på kategoripunktene er proporsjonale med bidraget til aksene).	44
Figur 2 - Aktive kategorier med bidrag større enn 1/59 til akse 2. (Størrelsene på kategoripunktene er proporsjonale med bidraget til aksene).	47
Figur 3 - Aktive kategorier med bidrag større enn 1/59 til akse 3. (Størrelsene på kategoripunktene er proporsjonale med bidraget til aksene).	50
Figur 4 - Sky av individer i faktorplan 1-2.....	56
Figur 5 - Sky av individer i faktorplan 2-3.....	57
Figur 6 - Klyngetre, syvklyngeløsning.....	58
Figur 7 - Klyngeanalyse faktorplan 1-2	61
Figur 8 - Klyngeanalyse faktorplan 2-3	63
Figur 9 - Klyngeanalyse faktorplan 1-3	64

Innholdsfortegnelse

Forord	i
Sammendrag	ii
Tabelloversikt.....	iv
Figuroversikt	iv
Innledning	1
Oppgavens problemstillinger.....	4
Teoretisk plassering i faget og aktuell forskning	6
Policyprofesjonelle	9
PR-bransjen.....	11
Regjeringsrådgivere	13
Tenketanker.....	15
Det interstitielle policyprofesjonelle feltet.....	19
Oppsummering	22
Data og metode	24
Prosopografisk datainnsamling	27
Gjennomføringen av datainnsamlingen	28
Etiske vurderinger.....	29
Multippel korrespondanseanalyse (MCA).....	30
Praktisk gjennomføring og verktøy for tolkning.....	31
Valg av variabler og omkodinger	32
Elementær statistikk.....	36
Oppsummering	36
Hoveddimensjonene i det policyprofesjonelle feltet	38
Tre akser skiller seg ut	39
Akademia mot resten	42
Politikk mot PR.....	45
Økonomiske skillelinjer.....	48
Drøfting av hoveddimensjonene i feltet.....	51
Oppsummering	54
De policyprofesjonelle undergruppene	55
Presentasjon av individskyen.....	55

De syv undergruppene.....	57
Tenketankene i en mellomposisjon.....	61
Et generelt kapitalhierarki	63
Økonomiske skiller i alle klyngene.....	65
Drøfting av klyngeanalysen.....	65
Oppsummering	67
Det interstitielle feltets strukturelle egenskaper	69
Sentralt posisjonerte tenketanker	69
Hvem er mest dominant i det policyprofesjonelle feltet?.....	73
Kapitalkonvertering og mobilitet.....	76
Innestengte akademikere, frittflytende tenketanker.....	77
Nye former for elitemobilitet?	78
Den viktige mediekapitalen	82
Nye veier for feltanalyse.....	83
Oppsummering	84
Konklusjon.....	86
Litteraturliste.....	91

Innledning

Det finnes en gruppe mennesker i Norge som ikke er valgt, men ansatt for å påvirke offentlige beslutninger på ulike måter. Denne masteroppgaven handler om dem.

Spørsmålet om eliter og ulike elitegrupperings påvirkning på samfunnet og politikken har alltid vært en sentral del av både samfunnsdebatten og sosiologien. De siste årene har det likevel vært en vekst i interessen for disse problemstillingene både i Norge og i andre land. I løpet av høsten 2016 kom det ikke mindre enn tre ulike uformelle maktkåring i Norge. Boken «Makteliten» kåret landets 252 mektigste mennesker, Dagbladet kåret de 25 menneskene i Norge som de mente hadde mest skjult makt, mens avisen Vårt Land kåret de mektigste tros- og livssynstoppene (Åmås, 2016; Blix Huseby, 2016; Ramnefjell, 2016).

Det disse kåringene hadde til felles var at de i stor grad bar preg av å være lite vitenskapelige og dels usammenhengende kåringer, som i bunn og grunn var basert på de respektive juryers magesfølelse. Det var få klart definerte fremgangsmåter, og i enkelte tilfeller glimret jurymedlemmene med sitt fravær fra maktlistene de hadde kåret. Blant annet var Knut Olav Åmås, Fritt Ord-direktør, tidligere statssekretær, og tidligere kulturredaktør i Aftenposten, ikke blant de 252 mektigste i den boken han selv var redaktør for. Leder av tankesmien Civita og tidligere statsråd Kristin Clemet var heller ikke blant de 252, da hun også sto bak kåringen sammen med Åmås. Debatten disse kåringene skapte, og interessen for dem, viser at hvem som har makt i Norge er et tema som mange er opptatt av (Se blant annet Engelstad, 2016; Strand, 2016). Samtidig kan det virke som om det er en mangel på vitenskapelige undersøkelser av makt og relasjoner mellom individer i ulike elitegrupper, som kan gi gode empiriske svar på disse viktige samfunnsspørsmålene.

Slike studier av eliter og elitegrupper har alltid vært en av sosiologiens kjerneoppgaver, og har også vært en sentral del av norsk sosiologisk tradisjon. De har i tillegg til å studere hvem som har makt og hvordan offentlige beslutninger påvirkes av ulike aktører og grupper, ofte hengt sammen med spørsmål om demokratisk legitimitet. Slike studier har med andre ord ofte forsøkt å beskrive, undersøke, og avdekke den skjulte makten. Det er en slik faglig tradisjon denne oppgaven er en del av.

Kunnskap og ideer har i sosiologien ofte blitt forstått som sentralt for å opprettholde elitemakt (Khan, 2012). Dette har vært tilfellet helt siden Karl Marx skrev at «de herskende tanker er de herskendes tanker» (2011 [1845]). Ulike intellektuelle grupper har hatt en skiftende men avgjørende rolle i disse spørsmålene, og har dermed alltid vært viktig å undersøke empirisk for å kunne si noe om makt i et samfunn og relasjoner mellom elitegrupper (Aron, 1960). Å nå frem til offentlige beslutningstakere i moderne samfunn er noe som krever visse ressurser, noe ikke alle besitter eller har tilgang til i like stor grad. Tilgang og påvirkningsmuligheter er altså ulikt fordelt i samfunnet (Østerud, Selle, & Engelstad, 2003:78). Samtidig kan likhet i politisk deltakelse sies å være et mål på demokratisk kvalitet (Østerud et al., 2003:32). Et av de avgjørende spørsmålene i studiet av makt og demokratisk legitimitet i et samfunn som det norske kan dermed sies å være å beskrive og avdekke hvilke individer og grupper som har mulighetene til å påvirke offentlige beslutninger. Dette vil jeg i denne oppgaven gjøre ved å studere posisjonene til og relasjonene mellom tre ulike grupper policyprofesjonelle i Norge; tenketanker, PR-byråer, og regjeringsrådgivere.

Garsten m. fl. definerer policyprofesjonelle som personer som er ansatt for å bedrive politikk (2015). I denne oppgaven utvider jeg denne definisjonen til å studere personer med tilhørighet til formelle organisasjoner hvor de er aktivt engasjert i å påvirke offentlige beslutninger. Min undersøkelse av tre ulike policyprofesjonelle grupper i denne studien er en del av en «sosiologi om inngripener», som har utviklet seg fra tradisjonelle studier av ulike intellektuelle grupper til å omfatte posisjoner og relasjoner i intellektuelle felt (Eyal & Buchholz, 2010). Med andre ord står min oppgave i en feltanalytisk tradisjon, hvor den franske sosiologien Pierre Bourdieu har vært et av de fremste navnene. Hovedpoenget med en slik feltanalytisk-tilnærming er ikke å studere enkeltindivider eller -organisasjoner som sådan, men å si noe om de posisjonene og relasjonene disse står i. Samtidig er tilnærmingen min i denne oppgaven også en del av en videreutvikling av feltanalyse, i den forstand at det som studeres er de ulike individene og organisasjonenes posisjoner og relasjoner i et interstitielt felt. Et interstitielt felt kan forstås som et «mellomrom» mellom de mer etablerte feltene som tenketanker, PR-byråer, og regjeringsrådgiver er situert i, i denne sammenhengen det politiske feltet, det akademiske feltet, det økonomiske feltet, og mediefeltet.

Det overordnede spørsmålet denne oppgaven vil forsøke å svare på er derfor *hvilke posisjoner og relasjoner eksisterer i det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge, og hvordan kan disse beskrives, analyseres, og tolkes?*

For å svare på denne overordnede problemstillingen har jeg formulert fem underproblemstillinger, som utforskes og drøftes i oppgavens tre analysekapitler. Disse fem problemstillingene presenteres i detalj nedenfor.

For å besvare disse problemstillingene har jeg gjennomført en kvantitativ empirisk undersøkelse. Jeg har brukt en prosopografisk tilnærming for å samle inn biografiske data om 239 utvalgte individer, tilknyttet 14 ulike organisasjoner. Deretter har jeg benyttet spesifikk multipel korrespondanseanalyse til å analysere den innsamlede informasjonen.

Opgaven består i tillegg til denne innledningen av et teorikapittel, et metodekapittel, tre analysekapitler, og en konkluderende drøfting.

I kapittel to gjør jeg rede for oppgavens teoretiske plassering i sosiologien, blant annet ved å drøfte de ulike sosiologiske teoriene som ligger til grunn for denne studien. Jeg går også gjennom den aktuelle forskningen på feltet, og presenterer min egen tilnærming i lys av det som andre har gjort tidligere. Blant annet viser jeg hvordan bruken av Pierre Bourdieus begreper om kapital og felt vil være nyttig i en undersøkelse av denne typen. Jeg argumenterer videre for hvorfor tenketanker, PR-byråer, og regjeringsrådgivere kan forstås og undersøkes som ulike policyprofesjonelle grupper i Norge. I tillegg drøfter jeg hvorfor det vil være nyttig og relevant å studere disse individene og gruppene innenfor forståelsen av et interstitielt felt.

I kapittel tre presenterer jeg og gjør rede for den datainnsamlingen jeg har gjennomført i arbeidet med denne oppgaven, de valgene jeg har tatt, og de avgrensingene jeg har gjort. Utvalget i oppgaven er basert på institusjonelle kriterier. Jeg argumenterer derfor først for hvorfor jeg har valgt ut de enkelte organisasjonene, og deretter for hvilke personer innenfor disse organisasjonene jeg har samlet inn informasjon om. Videre presenterer jeg multipel korrespondanseanalyse som metode, hvordan en slik analyse gjennomføres i praksis, og hvilke verktøy metoden gir for tolkning av resultater. Jeg redegjør også for valget av aktive variabler i analysen, og hvorfor og hvordan disse er inndelt i ulike kapitaltyper.

Analysedelen av oppgaven består av tre kapitler hvor jeg tolker og drøfter resultatene av den multiple korrespondanseanalysen (MCA). I det første analysekapitlet vil jeg forsøke å identifisere og tolke de viktigste kapitaldimensjonene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet. Dette vil jeg gjøre ved hjelp av de hovedaksene som avdekkes i det geografiske rommet jeg konstruerer, og bidragene som de ulike variablene i analysen har til disse. Deretter vil jeg drøfte hva disse hoveddimensjonene har å si for strukturene i det interstitielle feltet.

I det andre analysekapitlet redegjør jeg først for variansen rundt gjennomsnittet i datamaterialet ved hjelp av MCAens individsky. Deretter undersøker jeg hvilke undergrupper som finnes i det interstitielle policyprofesjonelle feltet, og hvordan disse kan tolkes, gjennom en oppadstigende hierarkisk klyngeanalyse. Denne klyngeanalysen er basert på resultatene fra MCAen, og resultatet er underskyer av individer karakterisert av ulike aktive og supplementære kategorier. Først vil jeg beskrive klyngene som identifiseres, før jeg tolker dem langs de viktigste aksene fra det første analysekapitlet. Deretter skal jeg drøfte hva disse klyngene og de posisjonene og relasjonene de står i forteller om strukturen til det interstitielle policyprofesjonelle feltet.

I det tredje og siste analysekapitlet vil jeg bruke resultatene fra de to foregående kapitlene til å svare på oppgavens tre resterende underproblemstillinger. Først drøfter jeg om det er mulig å avdekke hva som er de mest sentrale og dominante posisjonene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet, før jeg presenterer og drøfter mobilitetsnivået i de ulike delene av feltet, og hva som er feltets vanligste kapitalkonverteringsstrategier og mobilitetsbaner.

I oppgavens siste kapittel vil jeg samle trådene og funnene fra de foregående kapitlene, og diskutere disse opp mot oppgavens overordnede problemstilling.

Oppgavens problemstillinger

Målet med denne oppgaven er altså å beskrive og avdekke relasjonene, opposisjonene og undergruppene i et «mellomrom» i krysningspunktet mellom det politiske feltet, det akademiske feltet, mediefeltet, og det økonomiske feltet i Norge, og posisjonene som grenser til dette mellomrommet. For å gjøre dette vil jeg samle inn biografisk informasjon om

individer innenfor tre typer policyprofesjonelle grupper, for deretter å sammenligne deres kjennetegn og posisjoner.

Den første problemstillingen blir dermed å undersøke hvilke kapitaldimensjoner som finnes i det interstitielle policyprofesjonelle feltet, og hvordan disse kan tolkes. Ut i fra den andre problemstillingen vil jeg forsøke å svare på hvilke undergrupper som finnes i dette interstitielle feltet, og hvordan disse kan tolkes. Målet med disse to problemstillingene vil være å avdekke de ulike posisjonene og relasjonene som finnes i det policyprofesjonelle feltet.

Den tredje problemstillingen i denne oppgaven går ut på å studere det interstitielle feltets strukturelle egenskaper, gjennom å undersøke om det er mulig å avdekke hva som er de mest sentrale posisjonene i det policyprofesjonelle feltet, eller hvem som er «kjernen i mellomrommet». Dette vil jeg blant annet diskutere ved å ta utgangspunkt i at det policyprofesjonelle feltet kan forstås som et ekspertisefelt, hvor det finnes to strukturerende motsetninger mellom åpenhet og lukkethet, og mellom autonomi og heteronomi, der en vellykket balanse mellom disse gir en fordelaktig og sentral posisjon (Eyal, 2006).

Opgavens fjerde problemstilling går ut på å analysere og diskutere hva det vil si å være dominant, eller å ha makt, i et interstitielt felt slik som det policyprofesjonelle, og hvilke av aktørene og organisasjonene i denne analysen som kan sies å være dominante i feltet.

I Bourdieus feltteori beskrives et felt som et system av relasjoner hvor deltakerne strides om å oppnå kontroll over de kapitaltypene som er effektive i feltet (Bourdieu & Wacquant, 1992:17). Men hvilke kapitaltyper som er effektive i et interstitielt policyprofesjonelt felt er ikke selvsagt, ei heller hvilken blanding av ulike kapitaltyper som gir de stridende i feltet størst makt. Sagt litt annerledes: Hvilke kapitalkonverteringsstrategier og mobilitetsbaner er det som gjør seg gjeldende i det policyprofesjonelle feltet? Undersøkelsen av disse er oppgavens femte og siste problemstilling.

Teoretisk plassering i faget og aktuell forskning

Det har alltid vært et viktig spørsmål i sosiologien å undersøke hvem som har makt og innflytelse i et samfunn. Å vite noe om hvem som er en del av eliten, og hvilke sosiale strukturer elitene er en del av, vil hjelpe oss å forstå samfunnet som sådan (Aron, 1960). Sosiologiske elitestudier har både forsøkt å avdekke en enhetlig maktelite og å studere ulike typer eliter, som for eksempel toppene i næringslivet, politikken, eller militæret.

En av de elitegruppene som burde studeres var ifølge Raymond Aron representantene for den åndelige makten (1965). Historisk sett har denne åndelige makten ligget hos kirken, men i moderne, sekulære samfunn har denne makten i større og større grad blitt tatt over av de intellektuelle (ibid.). Den intellektuelle eliten har til ulike tider vært en av de minst homogene elitegrupperingene, og den har derfor alltid vært koblet til, og i ulike grader alliert seg med, de store sosiale klassene (Bottomore, 1993:56-57). En lignende fremstilling av den intellektuelle eliten finnes i en av elitesosiologiens klassikere, *The Power Elite* av C. Wright Mills (1956 [2000]), hvor kunnskap i det amerikanske samfunnet som Mills beskriver ikke lenger er et ideal, men kun et instrument for makt. Mills skriver:

«(...) when men of knowledge do come to a point of contact with the circles of powerful men, they come not as peers but as hired men» (1956 [2000]:351).

De intellektuelle, først og fremst de fremvoksende ekspertgruppene i det amerikanske samfunnet, ble her altså oppfattet som en form for undergruppe av de elitene som faktisk styrer. I beste fall er de verdsatte rådgivere, i verste fall er de nyttige idioter. Det er uansett tilfellet at denne intellektuelle eliten får sin makt og påvirker samfunnet gjennom andre, eventuelt i det skjulte.

Eyal og Buchholz har tatt til orde for at den mer klassiske «sociology of the intellectuals», som eliteforståelsene jeg har beskrevet ovenfor var en del av, i vår tid har utviklet seg til en «sociology of interventions» (2010). I stedet for å fokusere på en bestemt sosial type, som de ulike intellektuelle gruppene i et gitt samfunn, analyserer en i stedet hvordan kunnskap og

ekspertise av ulike grupper mobiliseres for å gripe inn i den offentlige sfære (ibid.). Slike inngripener må ikke forstås som et hasardiøst hopp fra et akademisk elfenbenstårn og ned i politikken verden eller andre typer bevegelse mellom mer eller mindre enhetlige sektorer, men som pågående bevegelser mellom flere deler av det samme interstitielle området, et område som kjennetegnes av porøse grenser (Eyal & Buchholz, 2010:132). Inngripener i et interstitielt intellektuelt område kan med andre ord sees på som ulike strategier for intellektuelt arbeid og produksjon, som omfatter både lovgivning, ulike former for ekspertise, og varianter av kulturell påvirkning (ibid.). Et slikt interstitielt område kan forstås som et område som utfyller et mellomrom, og er et begrep som først og fremst har vært brukt innen uorganisk kjemi, hvor det ofte brukes om atomer som er løst i et stoff slik at de ikke fortrenger atomene i det opprinnelige stoffet (Holtebekk, 2009). Slike interstitielle strukturer får dermed egenskaper som er vesentlig annerledes enn det rene stoffet (ibid.). På tilsvarende vis vil et interstitielt felt ha andre strukturelle egenskaper enn de etablerte feltene som det er situert mellom.

Det er mulig å trekke paralleller mellom den «sosiologien om inngripener» som Eyal og Buchholz tar til ordet for og Michel Foucaults skille mellom «universelle» og «spesifikke» intellektuelle (2000). Der universelle intellektuelle er typifisert av opplysningstidens tenkere, er den spesifikke intellektuelle et individ med ekspertise innenfor ett bestemt felt. Foucault slår fast at denne typen intellektuell er en person «(...) who uses his knowledge, his competence and his relation to truth in the field of political struggles» (2000:128). Sagt litt annerledes er det ikke lenger personifiseringen av begrepet «intellektuell» som er interessant, men heller kapasiteten individer og grupper har til å gjøre offentlige inngripener, og spesielt å påvirke det politiske feltet. Antallet aktører som omfattes av begrepet «spesifikke intellektuelle», og som det er sosiologisk relevant å undersøke, utvides dermed. Nye grupper som har vokst fram i moderne samfunn som for eksempel PR-rådgivere og politiske spesialister lar seg også undersøke innenfor et annet teoretisk rammeverk enn før. Det er ikke lenger alliansene og den politiske oppførselen til forhåndsdefinerte intellektuelle elitegrupperinger som studeres, men posisjoner og relasjoner i intellektuelle felt og markeder (Eyal & Buchholz, 2010).

Forskningen som har tatt utgangspunkt i slike intellektuelle felt og markeder har fulgt tre hovedretninger, ifølge Eyal og Buchholz (2010). Den første retningen analyserer dannelsen av og strukturene til bestemte intellektuelle felt, som for eksempel det franske (Bourdieu, 1988).

Den andre bruker begrepet om intellektuelle felt til å forklare framveksten, suksessen eller nederlaget til bestemte grupper intellektuelle, og relaterte former for offentlige inngripener, mens den tredje hovedretningen beveger seg vekk fra spørsmålet om autonomien til det intellektuelle feltet og fokuserer heller på ulike typer offentlige inngripener i seg selv (Eyal & Buchholz, 2010:124-126). Disse nye forskningsretningene fører til tre konkrete brudd med den klassiske sosiologien om intellektuelle grupper: Forskningsobjektet endres fra bestemte typer intellektuelle til de rommene hvor intellektuelle praksiser skjer, felt forstås som en form for strukturerte «mellomrom» plassert mellom makrostrukturelle faktorer og ulike typer intellektuelle offentlige inngripener, og fokuset ligger på selve de offentlige inngrepene og de mange formene disse kan ta (Eyal & Buchholz, 2010:127-128).

En av mulighetene som oppstår med denne utviklingen er at en ikke analyserer det intellektuelle feltet som klart adskilt fra for eksempel det politiske eller det økonomiske feltet, men i stedet studerer hvordan ulike grupper og individer som er situert i en posisjon mellom flere felt gjør offentlige inngripener i disse. I disse feltene og markedene er også definisjonene av hvem som faktisk er intellektuelle i seg selv noe individene som befinner seg der strides om (Bourdieu, 1990:143). Forskningsobjektet i denne «sosiologien om inngripener» er altså endret sammenlignet med den klassiske sosiologien om intellektuelle i et samfunn, fra enhetlige grupper og deres plass i den sosiale strukturen til offentlige inngripener og relasjonene og opposisjonene mellom de som gjør dem.

Men dette er ikke en teoretisk utvikling som kun gjelder de klassiske intellektuelle gruppene, det er også aktuelt for enkelte politiske aktører og for nye typer eksperter.

Robert Dahl mente at fremveksten av en bestemt gruppe intellektuelle ville føre til en trussel mot demokratiet (Dahl, 1989). Denne gruppen skulle ikke forstås som en homogen klasse med felles interesser, men som de personene som dedikerer seg til politiske spørsmål og er aktivt engasjert i å påvirke offentlige beslutninger, både direkte og indirekte. Dahl kalte denne gruppen for *politiske spesialister* (ibid.). Disse politiske spesialistene befinner seg i forvaltningen, parlamenter, partier, interesseorganisasjoner og konsulentfirmaer, ifølge Dahl. De er ikke en enhetlig del av den politiske eliten, men er individer som gjennom sine handlinger, posisjoner og relasjoner påvirker politiske visjoner og beslutninger (Garsten, 2014). Politiske spesialister kan sånn sett forstås som en gruppe spesifikke intellektuelle med relasjoner til eller posisjoner i det politiske feltet, som kan påvirke samfunnet gjennom ulike

offentlige inngripener. Dette passer også med Medvetz forståelse av at begreper som *offentlig intellektuelle* ikke refererer til faktiske mennesker eller idealtyper, men til posisjoner i et rom hvor ulike intellektuelle grupper strides (2012:224).

De relasjonene ulike typer spesifikke intellektuelle og politiske spesialister har i og med det politiske feltet kan analyseres som en form for makt og maktformidling. At en analyse av makt må begynne med en analyse av relasjoner er noe både Aron (1950:10), Bourdieu (1992:220-230) og Emirbayer (1997:292) har tatt til orde for. Et av feltteoriens hovedbidrag til sosiologien har nettopp vært å tenke om organisasjoner og individers makt i form av relasjoner, og det er en slik feltanalytisk tradisjon denne oppgaven er en del av. Det er ikke her snakk om direkte relasjoner mellom to bestemte personer, men strukturelle relasjoner. Det handler om likheter og forskjeller når det gjelder karrierer, kapitalprofiler, baner i feltet og så videre.

En måte å forstå disse formene for makt på er at de består av relasjoner mellom individer som kan sies å befinne seg i, eller grenser til, et interstitielt policyprofesjonelt felt. Dette feltet består av ulike typer politiske spesialister og spesifikke intellektuelle, heretter omtalt som policyprofesjonelle, som påvirker politikken i et samfunn gjennom ulike typer inngripener i den offentlige sfære. En måte å undersøke denne påvirkningen på er ved å forsøke å beskrive og avdekke de relasjonene, strukturelle opposisjonene, og undergruppene som kjennetegner dette feltet i Norge. Det første steget på veien dit er å klargjøre hvem disse policyprofesjonelle gruppene er.

Policyprofesjonelle

Policyprofesjonelle kan defineres som personer som er ansatt for å bedrive politikk (Garsten et al., 2015). Litt annerledes kan vi si at de er personer med tilhørighet til formelle organisasjoner hvor de er aktivt engasjert i å påvirke offentlige beslutninger. Som en del av den svenske maktutredningen fra 2015 ble det gjennomført en studie av disse gruppene i Sverige, og det er delvis denne undersøkelsen som inspirasjonen til denne oppgaven kommer fra. Den svenske studien bygget ikke på feltteori, og var heller ikke en del av «sosiologien om inngripener». Likevel er den nyttig å se til i denne sammenhengen da den er en av svært få undersøkelser hvor ulike grupper som kan defineres som policyprofesjonelle sees under ett og sammenlignes med hverandre. Det er ikke gjennomført noen lignende undersøkelser i Norge.

Både det teoretiske argumentet bak og den praktiske gjennomføringen av denne masteroppgaven er derfor noe nytt i norsk sosiologi. Jeg vil derfor forsøke å vise hvordan et nytt forskningsprogram som bygger på forståelsen av interstitielle felt kan brukes for å studere ulike grupper spesifikke intellektuelle og politiske spesialister i Norge.

Garsten m.fl. inkluderer seks typer organisasjoner i sin beskrivelse av de policyprofesjonelle i Sverige; PR-byråer, tenketanker, regjeringsapparat, politiske partier, interesseorganisasjoner, og fagforeninger (2015:34-35). På grunn av de praktiske begrensningene i en masteroppgave har jeg valgt å studere individer fra de tre første av disse organisasjonstypene. PR-byråer og tenketanker er representanter for to ulike typer skjult politisk makt i Norge, mens regjeringsrådgivere kan forstås som potensielle «grå eminenser» i norsk politikk. Der tenketankene står for en type offentlige inngripener hvor de forsøker å drive åpen påvirkning gjennom blant annet å være markante aktører i det offentlige rom, opererer PR-byråene i større grad i det skjulte, gjennom å fremme agendaen til sine oppdragsgivere mens de selv befinner seg i bakgrunnen. Inngripener i den offentlige sfæren trenger med andre ord ikke å skje åpenlyst. PR-byråer og tenketanker kan altså sees på som to eksempler på aktører som driver med det vi kan kalle ikke-politiske, politiske inngripener i den offentlige sfæren. De vil ikke selv oppfattes som politiske aktører, men har ofte en klar agenda om å påvirke både politikk og politikere, på vegne av seg selv eller andre.

Statssekretærer og politiske rådgivere har i motsetning til dette en utøvende politisk rolle. Det er likevel disse aktørene innenfor det politiske feltet som mest sannsynlig har de tetteste relasjonene til de andre posisjonene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet, fordi det er deres jobb å benytte og opprettholde kontakten med de andre gruppene policyprofesjonelle. Det har også vært en økende rekruttering av statssekretærer fra andre posisjoner i det policyprofesjonelle feltet. Blant annet kom hele 9 av 38 statssekretærer som ble oppnevnt da Regjeringen Solberg først tiltrådte fra jobber i PR-bransjen (Tallaksen & Størdal Vegstein, 2013).

Regjeringsrådgiverne er altså både et formende og formidlende ledd mellom politiske aktører og ulike andre aktører, på samme måte som PR-bransjen er det mellom sine oppdragsgivere og de personene og organisasjonen det søkes å påvirke, og tenketankene er det mellom bestemte ideologiske og politiske posisjoner og deler av samfunnet som en vil påvirke. Jeg vil

nedenfor argumentere ytterligere for å inkludere hver av disse tre utvalgte gruppene i denne studien av det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge.

PR-bransjen

PR-bransjen i Norge er i vekst, og spesielt er det byråene som jobber med strategisk rådgivning som vokser (Tobiassen, 2016). Bruken av PR-byråer i norsk politikk har først og fremst vært knyttet til valgkamp. Blant annet benyttet samtlige partier innleid hjelp ved stortingsvalget i 2005 (Aalberg & Saur, 2007:64), og både Arbeiderpartiet og Høyre skal benytte PR-byråer i planleggingen og gjennomføringen av stortingsvalgkampen 2017 (Sælebakke, 2016). Men de siste årene har også spørsmålet om samrøre mellom politikk og PR kommet høyere på den offentlige dagsorden. For eksempel var Mette Hanekamhaug fra Frp med å behandle statsbudsjettet for 2015 som stortingsrepresentant samtidig som hun var ansatt i Geelmuyden Kiese, noe hun fikk mye kritikk for (Melgård, 2014).

Den offentlige debatten om forholdet mellom PR og politikk i Norge har spesielt vært knyttet til slike mye omtalte overganger mellom de to sektorene (Allern, 2011). To eksempler på dette var da tidligere Arbeiderparti-statsråd Bjarne Håkon Hanssen ble partner i First House høsten 2009, og nåværende innvandrings- og integreringsminister Sylvi Listhaug fra Fremskrittspartiet gikk rett fra jobben som rådgiver i samme byrå til å bli statsråd i 2013. Lignende eksempler finnes også for regjeringsrådgivere. Da Bjarne Håkon Hanssen gikk over i First House fikk han også med seg tidligere statssekretær Jan Erik Larsen og tidligere politisk rådgiver Kjetil Lindseth (Bjelland Kværna, 2011). Statssekretær Julie Brodtkorb ved Statsminister Erna Solbergs kontor kom fra stillingen som administrerende direktør i JKL (NTB, 2014), mens statssekretær for Frp André Kolve gikk fra å jobbe for finansminister Siv Jensen til PR-byrået Gambit (Skard & Gjerstad, 2017).

Innflytelsen og påvirkningsmulighetene som erfarne politikere tar med seg over i PR-bransjen kan illustreres med hvordan Bjarne Håkon Hanssen ett år etter at han gikk av som statsråd drev lobbyvirksomhet på vegne av det kommersielle barnehageselskapet Espira, mot et forslag fremmet av regjeringen han tidligere var en del av (Solvang, 2010). Hanssen skal blant annet ha brukt sin kjennskap til hvordan prosesser i Storting og regjering fungerer, og sitt kontaktnettverk, til å fremme Espiras sak (ibid.). Men på tross av saker som denne finnes det lite konkret kunnskap i Norge om omfanget av den politiske påvirkningen som skjer gjennom

PR-bransjen (Herning, 2015). Likevel er det mulig å si noe om hvordan PR-bransjen jobber med å påvirke offentlige beslutninger. Blant annet har Bjelland Kværna vist hvordan PR-konsulenter jobber parallelt ved å påvirke politikere både direkte og via journalister og mediene (2011). Et annet eksempel på den tilgang til beslutningstakere som rekrutteringen av politikere innebærer er at tidligere stortingsrepresentanter har adgang til Stortinget uten en fast avtale (Stortinget.no, 2016). Tidligere stortingsrepresentanter har den samme typen adgang til nasjonalforsamlingen som nåværende regjeringspolitikere, og det finnes ingen offentlig oversikt eller registre over hvordan denne tilgangen benyttes (Husby & Buggeland Sælebakke, 2017).

Tyllström (2009) har beskrevet en situasjon i Sverige som ligner den i Norge, hvor det de siste tiårene har blitt mer og mer vanlig at politikere og rådgivere tar steget over i PR-bransjen. Samtidig har det utviklet seg et mønster hvor en gruppe individer, omtalt som «Pr-olitikere», beveger seg fram og tilbake mellom PR-bransjen og heltidsverv innen politikken (ibid.). En slik utvikling fører ikke kun til kritikk av politikere som går over i det som i noen tilfeller sees på som en mindre «ærefull» bransje, men det blir også stilt spørsmål ved lojaliteten til de som beveger seg fra PR til politikk. PR-byråene kjøper dermed en bestemt type kunnskap om det politiske spillet gjennom å ansette politiske spesialister for å bruke Dahls begrep, som de så kan dra nytte av ovenfor sine nåværende og eventuelt nye kunder. Utenfor politikken er nettopp PR-byråene et av de stedene hvor denne svært spesialiserte kunnskapen, eller politiske kapitalen, kan få en direkte anvendelse (Allern, 2011; Tyllström, 2010).

Men det er ikke kun gjennom «Pr-olitikere» og den elitemobiliteten de representerer at PR-bransjen påvirker. Domhoff forstår PR-bransjen som en del av det «meningsformende-nettverket» i USA (2010:121). Den amerikanske makteliten, representert av de økonomiske interessene til næringslivet, påvirker folket gjennom dette nettverket. PR-bransjen kan dermed sies å ha makt gjennom sin posisjon som et mellomnivå som bidrar til den faktiske elitens forsøk på å påvirke og kontrollere samfunnet (ibid.). PR-byråenes relasjoner til det økonomiske feltet som næringslivet representerer handler ikke nødvendigvis om å selv besitte stor økonomisk kapital. Det henger også sammen med å være i en posisjon hvor man har tilgang til å mobilisere andres økonomiske ressurser, for eksempel gjennom å selge produkter, kampanjer og så videre (Medvetz, 2012:140). Litt annerledes kan en si at PR-bransjen kan forstås som en påvirkningsressurs for næringslivet ovenfor politikken. Men selv om PR-

byråer arbeider ut ifra en oppdragsgivers politiske agenda er arbeidsmetodene og virksomheten deres basert på å påvirke, og sånn sett kan de oppføre seg som representanter for et spesifikt politisk syn eller standpunkt. Ansatte i PR-bransjen kan derfor sies å være en gruppe politiske spesialister med en bestemt type offentlige inngripener, som kan analyseres som en del av et policyprofesjonelt felt (Garsten et al., 2015:37).

Regjeringsrådgivere

I Norge defineres regjeringspolitikerne som regjeringsmedlemmer (statsråder og statsminister), statssekretærer, og politiske rådgivere (Stabel, 2000). Statssekretærene og de politiske rådgiverne er oppnevnt, men ikke demokratisk valgt. Statsråder anses som folkevalgte politikere, fordi de innehar sine poster på bakgrunn av Stortingets tillit og støtte (Garsten et al., 2015:33). Statsråder har et lovfestet ansvar ovenfor landets høyeste folkevalgte forsamling, og er avhengig av denne tilliten på en helt annen måte enn det regjeringsrådgivere er. Det er altså regjeringsrådgiverne som best passer definisjonen til Garsten et al. (2015) om de policyprofesjonelle, samtidig som de er en av gruppene Robert Dahl har definert som politiske spesialister (1989).

Antallet statssekretærer og politiske rådgivere i norske departementer har gradvis økt de siste årene, og det har nesten vært en tredobling av denne gruppen mellom 1965 og 2005 (Solumsmoen, Eriksen, & Nebben, 2007). Stoltenberg II-regjeringen (2005-2013) hadde totalt 65 statssekretærer og politiske rådgivere (Askim, Karlsen, & Kolltveit, 2014:255). Det er det samme antallet regjeringsrådgivere som i Regjeringen Solberg (2013-), og som er en del av mitt datamateriale i denne oppgaven. Det kan altså se ut som om antallet regjeringsrådgivere i Norge har stabilisert seg på et historisk høyt nivå.

Statssekretærer har blitt beskrevet som de «oversette maktutøverne» i Norge (Askim et al., 2014). Det finnes få studier av hvem statssekretærene er, eller hvor mye makt de har. Det finnes enda færre studier som omhandler politiske rådgivere. Det er heller ikke åpenbart hvilke ansvarsområder som tillegges statssekretærene og hvilke som tillegges de politiske rådgiverne, annet enn at statssekretærer har en juridisk rolle som statsrådets stedfortreder i det enkelte departementet (Moldskred, 2010:53). Skillet mellom de to typene regjeringsrådgivere er derfor noe en vet forholdsvis lite om. Samtidig har det foregått en rolleforskyvning mellom statssekretærer, politiske rådgivere og de øvrige

departementsansatte, spesielt innenfor kommunikasjon, som har tåkelagt regjeringsrådgivernes rolle ytterligere (Askim et al., 2014; Sejersted, 2014).

Det er med andre ord mye som er uklart rundt regjeringsrådgiverne og deres roller. Askim m.fl. sin studie av statssekretærer slår likevel fast at dette i stor grad er personer som ønsker å jobbe med politikk, men som ikke ønsker å gå «folkevalgt-veien» (2014:247). Dette funnet er i tråd med det Garsten m.fl. skriver om de politiske rådgiverne blant de policyprofesjonelle i Sverige (2015:92). Det er ingenting som tilsier at det samme ikke skulle være tilfelle for de politiske rådgiverne i Norge. Bildet nyanseres noe når en ser eksempler på at stortingsrepresentanter blir hentet inn som statssekretærer (se blant annet Glomnes, 2013; Løkeland-Stai, 2012). Dette er likevel noe som skjer relativt sjelden, og i datamaterialet til denne oppgaven er det kun to av statssekretærene og ingen av de politiske rådgiverne som har kommet fra Stortinget.

Over tid har statssekretærene og de politiske rådgiverne fått en større og mer aktiv rolle i politikktutformingens tidlige faser, samt i å angi retning og klarere saker på vegne av statsråden (Solumsmoen et al., 2007:31). De politisk utnevnte i regjeringsapparatet kan altså sies å ha fått en mer fremtredende rolle i nyere tid, samtidig som det har blitt flere av dem, og de har tatt over flere av oppgavene som departementsansatte har hatt tidligere (Christiansen, Niklasson, & Öhberg, 2014). De kan dermed forstås som en type «grå eminenser» i norsk politikk, som er lite kjent for omverdenen men som likevel kan være mektige. Denne utviklingen forklares ofte med at det har skjedd en medialisering i det norske samfunnet, hvor rådgivere både innenfor politikk og medier spiller en viktigere rolle enn før (Allern, 2011; Østerud et al., 2003).

Det er altså på det rene at statssekretærer og politiske rådgivere er en gruppe individer som potensielt har mye politisk makt. Likevel er det uklart hvilke former denne makten tar, og hvilke relasjoner regjeringsrådgiverne står i til andre aktører. Regjeringsrådgiverne står svært nær landets fremste politikere, nemlig statsrådene og Statsministeren, men nøyaktig hvilke former disse relasjonene har er uklart. Dette gjelder ikke bare relasjonene rådgiverne har med toppolitikkerne, men også med mediene og andre utenforstående organisasjoner og aktører. Sånn sett befinner regjeringsrådgiverne seg i en gråsoner mellom politikk, medier og administrasjon (Moldskred, 2010).

Samtidig er det klare likheter i hva som kjennetegner regjeringsrådgivere i Norge og de policyprofesjonelle i svensk politikk. Regjeringsrådgivere er også et fremtredende eksempel på *politiske spesialister* i Norge, og det er dermed gode teoretiske argumenter for å inkludere dem som en av de policyprofesjonelle gruppene i denne oppgaven, sammen med ansatte i PR-byråer. I tillegg er de mange eksemplene på overganger mellom politikken og PR-bransjen som jeg har presentert i flere runder ovenfor en indikasjon på at barrierene mellom disse sektorene framstår som svært uklare. Det kan derfor sies å være et mål i seg selv å inkludere de ulike policyprofesjonelle gruppene i den samme undersøkelse for å kunne utforske hvordan dette henger sammen.

Tenketanker

De siste tiårene har det blitt startet en rekke organisasjoner som går under betegnelsen *tenketanker* eller *tankesmier* i Norge og resten av Norden, og disse har fått en mer og mer framtreddende rolle. Likevel er det forsket lite på tenketanker i Norge. For eksempel er det per dags dato kun skrevet tre masteroppgaver om temaet (Aanensen, 2006; Johnsen, 2006; Ursin, 2007). Ingen av disse er basert på biografiske data om de ansatte i tenketankene, eller sammenligner tenketanker med andre policyprofesjonelle grupper.

Det er heller ikke publisert mange artikler om disse organisasjonene, selv om Bjerke blant annet har kartlagt omfanget av tankesmier i Norge (Bjerke, 2015) og undersøkt gjennomslaget tenketanker har i media (Bjerke, 2016). Det er ikke tidligere gjennomført en innsamling av data om ansatte i norske tenketanker, og dette utgjør dermed en form for akademisk nybrottsarbeid. Denne delen av oppgaven henter dermed mye av sitt teoretiske fundament utenfor Norge, og spesielt i USA.

Thomas Medvetz har argumentert for at tenketanker har blitt hovedinstrumentet for å koble politiske og intellektuelle praksiser i USA (2012:7). Dette har blant annet skjedd gjennom utviklingen av et «tenketank-rom», som ikke påvirker omverdenen på grunn av interne kjennetegn hos tenketankene som sådan, men gjennom tenketankene sine *strukturer* og *grenser* (ibid.). Tenketankene er situert i krysningspunktet mellom akademia, politikk, næringslivet og media, og både påvirker og påvirkes av hver av disse sektorene (Medvetz, 2012:14). De kan dermed forstås best som et uklart nettverk av organisasjoner, hvis interne opposisjoner og dynamikker også deles etter opposisjonene mellom de sektorene som de

omfatter (Medvetz, 2012:16). Tenketanker oppnår derfor ikke sin posisjon og sine resultater på tross av sin uklare posisjon i den sosiale strukturen, men på grunn av den. Men det er ikke kun i USA at tenketanker har en slik uklar posisjon. Heller ikke i den svært begrensede vitenskapelige litteraturen i Norge finnes det noen enighet om hvilken posisjon tenketanker har i den sosiale strukturen, og hvordan denne posisjonen skal forstås eller analyseres.

For å anerkjennes som en tenketank må den enkelte organisasjonen som Medvetz påpeker altså samle en kompleks blanding av institusjonaliserte ressurser, eller former for kapital, fra det akademiske feltet, det politiske feltet, det økonomiske feltet, og mediefeltet (2012:23-24). Men samtidig må tenketanken klare å unngå å gi et inntrykk av at den er helt avhengig av et eller flere av de nevnte feltene. Et slikt inntrykk vil ifølge Medvetz forhindre at tenketanken klarer å innta den avgjørende rollen i krysningpunktet mellom de ulike feltene (ibid.). Posisjonen i et slikt krysningpunkt kommer til uttrykk på flere ulike vis, blant annet gjennom ulike offentlige inngripener som tilretteleggere og pådrivere for utvikling av ny politikk.

Et eksempel på den formen slike inngripener kan ta finner vi i Danmark. Publikasjonen av Magtens atlas i 2016 viste at den danske tenketanken Mandag Morgens «Velstandsgruppe» var det 10. mest sentrale fora i det danske maktnettverket, mens tenketanken Europas rådgivende organ kom på 25. plass (Grau Larsen, Ellersgaard, & Steintz, 2016). Denne «Velstandsgruppen», som består av 25 eksperter fra forskjellige sektorer, var det mest sentrale maktforumet *fra* utdannings- og forskningssektoren, men var ikke sentralt plassert *innen* utdannings- og forskningssektoren. Den danske tenketanken Mandag Morgen hadde med andre ord gjennom sin posisjon og sine ressurser gjort en offentlig inngripen som har bidratt til konstruksjonen av en ny og helt sentral posisjon i det danske maktnettverket, ved å samle en gruppe personer som ellers ikke ville møttes i et formelt fora.

Et lignende eksempel fra Norge er gruppen som ble samlet av sentrum-venstre-tenketanken Agenda sommeren 2016 for å diskutere og komme med forslag til en ny integreringspolitikk (Aass Kristiansen, 2016; Agenda, 2016). Denne gruppen besto av stortingsrepresentanter fra fem ulike partier, deriblant en tidligere statsråd, og hadde rådgivere fra Agenda som arbeidende sekretariat. Tenketanker har med andre ord en rolle som initiativtakere og tilretteleggere for politikktutvikling også i Norge.

Tenketanker kan likevel ikke sies å utelukkende være en del av det politiske feltet. I stedet kan en forstå deres posisjon som å befinne seg i et «område mellom felt», som Gil Eyal kaller det (2010). Medvetz videreutvikler Eyals begrep ved å argumentere for at ettersom amerikanske tenketanker har utviklet noen spesifikke felt-egenskaper, så bør de forstås som deler av et «interstitielt felt», eller et løst strukturert nettverk av organisasjoner som overlapper og kobler sammen de mer etablerte akademiske, politiske, økonomiske og mediefeltene (2012:25). Ved å være situert i et avgjørende krysningpunkt i den sosiale strukturen har tenketanker en viktig mellomrolle i relasjonene mellom ulike elitegrupper og -aktører (Medvetz, 2012:132). En tenketank blir altså mektig, og får en fremtredende plass i det interstitielle feltet, ved å samle, sette sammen, og balansere ulike former for kapital (Medvetz, 2012:140).

Det sentrale, ubesvarte spørsmålet i analysen av de policyprofesjonelle i tenketanker blir dermed hva som er den relative verdien til de ulike ressursene som disse individene innehar (2012:14). Er det for eksempel politiske nettverk, akademiske kvalifikasjoner, eller evnen til å skaffe økonomiske ressurser som veier tyngst? Ifølge Medvetz er de personene som har størst suksess de som best klarer å blande evner, stil og egenskaper på en måte som gjenspeiler de strukturelle opposisjonene mellom de ulike feltene som tenketankene er avhengig av for ressurser og anerkjennelse (2012:18). Den beste måten en tenketank har for å opprettholde sine politiske koblinger, økonomiske støtte, mediesynlighet, og intellektuelle anerkjennelse, altså sin legitimitet, er følgelig å ansette eller knytte til seg policyprofesjonelle som innehar disse egenskapene og relasjonene (Medvetz, 2012:166).

En god måte å undersøke posisjonen til tenketankene i Norge vil altså være å samle inn ulike typer informasjon om de ansatte i disse organisasjonene, for så å forsøke å beskrive eventuelle likheter og ulikheter de har med andre policyprofesjonelle grupper. Dette kan blant annet gjøres ved å bruke Pierre Bourdieus begreper om sosialt rom, kapital, felt, og maktfelt (Medvetz, 2012:23-24).

Utvelgelsen av og operasjonaliseringen av de ulike kapitaltypene som jeg benytter vil jeg gjøre rede for i oppgavens metodedel. Det er ikke her plass til å gi en dyptgående presentasjon av Bourdieus praksisteori, men likevel er det passende å drøfte sosial kapital-begrepet jeg vil benytte litt mer utførlig. Sosial kapital ikke bare er en av de mest kritiserte kapitaltypene i

sosiologien, men en slik tilnærming kan også fungere som et eksempel på hvordan kapitalbegrepet kan benyttes i studiet av policyprofesjonelle grupper.

I sin praksisteori skilte Bourdieu gjerne mellom kapitalvolum og kapitalstruktur, altså hvor mye av en bestemt kapitaltype et individ hadde og hvordan de ulike kapitaltypene var sammensatt hos et bestemt individ (Bourdieu, 1990:123-140). Sosial kapital er dermed kun å forstå som en bestemt type kapital, og kan være sammensatt med ulike mengder av andre kapitaltyper. Bourdieu har beskrevet sosial kapital som:

«(...) the aggregate of actual or potential resources which are linked to the possession of a durable network of more or less institutionalized relationships of mutual acquaintance and recognition – or in other words, to membership in a group – which provides each of its members with the backing of the collectivity-owned capital, a ‘credential’ which entitles them to credit, in the various senses of the word [. . .] The volume of social capital possessed by a given agent thus depends on the size of the network of connections he can effectively mobilize and on the volume of capital (economic, cultural or symbolic) possessed in his own right by each of those to whom he is connected» (Bourdieu, 1986:248).

Sosial kapital er altså ikke en ressurs som kun handler om medlemskap i bestemte grupper, for eksempel å tilhøre eller ha tilhørt en spesifikk sektor og hvor lenge en har vært en del av den, selv om den sentrale byggesteinen i sosial kapital er ulike typer sosiale relasjoner. Det er også en ressurs som handler om å være inkludert i en gitt relasjonell struktur hvor sosial kapital er ujevnt fordelt. For å si det litt annerledes handler ikke sosial kapital bare om individer som er knyttet sammen gjennom felles medlemskap i en gruppe, disse individene deler også noen felles objektive egenskaper (Denord, Hjellbrekke, Korsnes, Lebaron, & Le Roux, 2011). Som Liu og Emirbayer påpeker er det relasjonen mellom agent og posisjon som er det som skiller et felt fra et nettverk (2016:63). Sosial kapital er altså ikke reduserbart til de (sosiale) ressursene som er tilgjengelige i et nettverk, og sånn sett skiller tilnærmingen seg fra noen av de mer tradisjonelle sosiale nettverksanalysene (Knocke & Yang, 2011). Dette har sammenheng med at sosial kapital kan forstås som en kollektiv, og ikke bare en individuell, ressurs. Det er derfor mulig å snakke om grupper og klassers volum av sosiale kapital, ikke bare enkeltpersoners kapitalvolum.

En slik bourdieusk tilnærming er kun en av flere måter å forstå sosial kapital på. Sammen med Bourdieu er Coleman og Putnam to av de mest kjente figurene når det kommer til å ha brukt og utviklet begrepet sosial kapital. Kort oppsummert kan en si at sosial kapital ifølge Putnam, som videreutviklet Colemans bruk av begrepet innenfor teorien om rasjonelle valg, forstås som hvor mye tillit eller sosial organisering det er i et samfunn (Hjellbrekke, 2000). Hovedproblemet med et slikt analytisk perspektiv kan virke åpenbart. Hvis sosial kapital kun er noe et samfunn enten har mye eller lite av som helhet, er det ikke noe rom for å forstå sosial kapital som strukturerende når det kommer til makt, sosiale hierarki, og sosiale praksiser (ibid.). Med en bourdieusk tilnærming kan en isteden analysere hvordan fordelingen av sosial kapital faktisk kan føre til svekket tillit, for eksempel hvis overgangene av policyprofesjonelle mellom politikken og PR-bransjen stiller spørsmål ved politikernes uavhengighet. Den sosiale kapitalen disse individene innehar kan dermed framstå som svært problematisk for utenforstående. Putnams bruk av sosial kapital gjør det heller ikke mulig å skille mellom hva slags sosial kapital som har størst verdi i hvert felt (Hjellbrekke, 2000). Bourdieus rammeverk gjør det derimot mulig å studere hva sosial kapital har å si i to forskjellige felt, for eksempel i politikken og i akademia, og hvordan den sosiale kapitalen eventuelt kan overføres mellom de to feltene. Det som gjør sosial kapital interessant sosiologisk er nettopp den kapasiteten det har til å enten bli konvertert til eller bidra til merverdi fra andre kapitaltyper (Denord et al., 2011:90).

Sosial kapital, uansett tilnærming, har blitt kritisert som begrep både i og utenfor sosiologifaget. Ifølge Ben Fine er ikke problemet med sosial kapital at det er vanskelig å definere og måle, men at begrepet har så mange analytiske svakheter i praksis (2010). En utdypende diskusjon av denne kritikken er det ikke plass til her, men det er desto viktigere å slå fast hva sosial kapital faktisk betyr i denne oppgaven. Dette vil jeg komme tilbake til under presentasjonen av de ulike variablene i den multiple korrespondanseanalysen.

Det interstitielle policyprofesjonelle feltet

Forståelsen av at ansatte i tenketanker innehar ulike volum av både sosial kapital og andre kapitaltyper, og at sammensetningen av kapital kan være forskjellige mellom både individer og organisasjoner, gjelder også for de andre policyprofesjonelle gruppene jeg har presentert hittil.

Tenketankenes posisjon i et interstitielt felt passer også med den analytiske tilnærmingen til ansatte i PR-bransjen som jeg har gjort rede for tidligere i kapitlet. Begge gruppene er en del av organisasjoner som overlapper og kobler sammen de mer etablererte akademiske, politiske, økonomiske og mediefeltene. Ansatte i tenketanker og PR-bransjen kan altså sies å være en del av et interstitielt policyprofesjonelt felt, mens regjeringsrådgiverne grenser til denne mellomstrukturen slik jeg har beskrevet ovenfor.

Grensene til et felt er alltid noe som er gjenstand for strid i selve feltet, ifølge Bourdieu (Wacquant, 1989:39). Disse grensene er situert der hvor egenskapene til feltet ikke lenger gjør seg gjeldende, og disse grensene kan derfor kun kartlegges gjennom empiriske undersøkelser (ibid.). Inkluderingen av alle disse tre gruppene i denne oppgaven gjør det dermed mulig å både utforske det interstitielle policyprofesjonelle feltet, og grensene til dette feltet (Medvetz, 2015:230). Det er samtidig viktig å huske på at det interstitielle policyprofesjonelle feltet som jeg presenterer her kun er en konstruksjon som har som mål å gjøre det mulig å empirisk studere bestemte kjennetegn, posisjoner, og relasjoner i den sosiale verden.

En sosiologi basert på feltteori må være fleksibel for å kunne bevege seg mellom ulike analyseformer. Poenget er at de problemstillingene som diskuteres og analyseres ikke handler om enkeltindivider eller -organisasjoner som sådan, men om de relasjonene og posisjonene som de står i. Den formen for feltteori som denne oppgaven bygger på gjør det med andre ord mulig å gjennomføre en induktiv og empiribasert analyse uten å i for stor grad forhåndsdefinere individer og organisasjoners kjennetegn og plassering i den sosiale strukturen. Sagt litt annerledes gjør den teoretiske tilnærmingen det mulig å ikke bare utvikle «sosiologien om inngripener» til nye elitegrupper og eksperttyper i moderne samfunn, men også å bryte med antagelsen om at en organisasjons makt baserer seg på en funksjonell spesialisering (Medvetz, 2015:229).

Det kan også argumenteres for at analyser av interstitielle felt gjør det mulig å svare på noe av kritikken Bourdieus feltteori har fått når det gjelder manglende forståelse for og anerkjennelse av aktørers eget initiativ og påvirkningskraft. For eksempel er det mulig å se for seg at aktører som skifter posisjoner mellom sektorer ikke bare kan skape nye interstitielle felt, men også endre grensene til etablerte felt. De strukturelle egenskapene til både det interstitielle feltet og de mer etablerte feltene kan med andre ord forandres av aktørers mobilitet i og mellom feltene.

Tenketanker og PR-byråer kan med Medvetz' videreutvikling av sitt eget begrepsapparat omtales som «grenseorganisasjoner», altså organisasjoner som får innflytelse gjennom å skape og opprettholde institusjonelle grenser, inkludert grenser mellom felt, og som så selv får en form for symbolsk makt ved å fylle dette mellomrommet (2015:222). I tenketankenes tilfelle kan dette for eksempel bety å innta en posisjon mellom det akademiske og politiske feltet ved å popularisere og politisere forskning for å påvirke en politisk debatt. Dette ser man blant annet i hvordan de venstresideorienterte tenketankene Manifest og Agenda jobbet for å gi den franske økonomen Thomas Pikettys analyse av veksten i økonomisk ulikhet enda større oppmerksomhet og gjennomslag i norsk politisk debatt gjennom videoer og bøker (Agenda, 2014; Slaatrem Titland, 2014), og hvordan den borgerlige tenketanken Civita gir ut et notat om «velferdsinnovatørene» (Koksrud Bekkelund, 2016) som svar på en bok om «velferdsprofitørene» (Herning, 2015). Når det gjelder PR-byråene ligger deres symbolske makt blant annet i å omgjøre økonomisk kapital til en aktiv påvirkning av offentlige beslutninger eller ordskifte. Et eksempel på dette var da Dagens Næringsliv i 2010 avslørte at Troms kraft og Eidsiva energi hadde gitt ulovlig partistøtte til Senterpartiet (Skard & Gjerstad, 2010). Troms kraft hyret inn PR-byrået First House for å hjelpe seg med å fremme sine interesser i saken. Det ble i etterkant avslørt at tidligere Senterparti-topp Erlend Fuglum var en av First House-rådgiverne som hjalp Troms kraft, en hjelp som blant annet gikk ut på å «få saken til å handle om Sp» (Lysberg & Tallaksen, 2014).

Makten og innflytelsen til en «grenseorganisasjon» kommer altså fra å kunne påvirke og avgjøre hvor en type aktivitet begynner og en annen slutter, for eksempel hvor den politiske produksjonen slutter og produksjonen av ekspertise begynner (Medvetz, 2015:232). Regjeringsrådgivere kan med dette som bakgrunn forstås som å inneha det jeg kaller «grenseposisjoner». Organisasjonen de er en del av, nemlig regjeringsapparatet, befinner seg ikke i seg selv innenfor det interstitielle policyprofesjonelle feltet. Men likevel har rådgiverne i kraft av sin posisjon og sine relasjoner inn det interstitielle feltet en avgjørende rolle i å ikke bare påvirke men også avgjøre hvor grensene mellom det politiske feltet, det interstitielle policyprofesjonelle feltet, og de andre etablerte feltene går. At grenser og relasjoner til andre nærliggende grupper er en sentral faktor i opprettelsen og opprettholdelsen av en gitt sosial gruppe eller kategori er ikke bare et viktig poeng innen feltteori, men også i andre deler av sosiologien (Se blant annet Lamont, 1992).

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg gjort rede for oppgavens teoretiske plassering i faget, og noe av den forskningen som er aktuell for oppgavens tema og problemstillinger. Den klassiske sosiologien om intellektuelle grupper har utviklet seg til en «sociology of interventions», hvor det som studeres er ulike typer offentlige inngripener og relasjonene mellom de gruppene og individene som står for dem. Samtidig har antallet og typene av eksperter og spesialister i moderne samfunn som det er interessant å undersøke blitt utvidet. Jeg har vist hvordan begrepene spesifikke intellektuelle og politiske spesialister kan omfatte grupper som ansatte i tenketanker, PR-byråer, og regjeringsrådgivere, og at relasjonene og opposisjonene mellom dem kan undersøkes med utgangspunkt i feltteori.

Deretter har jeg beskrevet noen av sakene som har ført til at samrøret og mobiliteten mellom politikken og PR-bransjen har fått økt offentlig oppmerksomhet de siste årene. Dette gjenspeiler seg i en bestemt form for elitemobilitet, hvor politisk kapital i stor grad veksles i økonomisk kapital. Oppdragene PR-byråer tar på seg får blant annet utløp i spesielle typer offentlige inngripener, og kan dermed forstås som en del av en «sociology of interventions».

En lignende gjennomgang av utviklingen i antallet regjeringsrådgivere og deres ansvarsområder i Norge viser at dette er en policyprofesjonell gruppe med potensielt mektige men uavklarte roller og posisjoner. Regjeringsrådgiverne er et av de fremste eksemplene på norske politiske spesialister, og de er situert i en gråsoner mellom politikk, medier, og byråkrati.

Det er gjort relativt få undersøkelser av ansatte i PR-byråer og regjeringsrådgivere, og det gjelder også den tredje policyprofesjonelle gruppen jeg har beskrevet, nemlig tenketankene. Ved hjelp av den amerikanske sosiologen Thomas Medvetz har jeg vist hvordan tenketanker også i Norge kan studeres empirisk ut ifra deres posisjoner i den sosiale strukturen ved å benytte Bourdieus begreper om felt og kapital, og jeg har vist hvordan dette begrepsapparatet kan benyttes i studiet av policyprofesjonelle grupper ved å drøfte ulike sider ved sosial kapital mer dyptgående. Samtidig kan også de norske tenketankene, i likhet med de amerikanske, sies å være posisjonert i et slags mellomrom mellom det politiske, det akademiske, det økonomiske, og mediefeltet. Et av de sentrale empiriske spørsmålene i en slik undersøkelse blir dermed å analysere den relative verdien til de ressursene som personene i tenketankene

innehar. Dette perspektivet fører jeg over til de to andre policyprofesjonelle gruppene, og hele det interstitielle feltet som jeg skal beskrive og analysere.

Videre har jeg argumentert for at det å forstå posisjonene og relasjonene til disse individene og gruppene som å være situert i et interstitielt policyprofesjonelt felt vil gjøre det mulig å undersøke oppgavens overordnede problemstilling.

Den teoretiske tilnærmingen jeg har gjort rede for hittil danner grunnlaget for problemstillingene jeg har presentert i innledningen, for datainnsamlingen denne oppgaven bygger på, og for utvalgsriteriene til denne innsamlingen. I neste kapittel vil jeg både presentere utvalget i denne oppgaven nærmere, metodene jeg har brukt for datainnsamling og analyse, og selve databasen med informasjon om policyprofesjonelle i Norge som jeg har konstruert.

Data og metode

Utvalget av individer til databasen i denne oppgaven er basert på institusjonelle kriterier. De er med andre ord først og fremst valgt på grunn av den posisjonen de har innenfor gitte organisasjoner. Hvilke organisasjoner som velges ut er derfor av avgjørende betydning for datainnsamlingen, og jeg vil gjøre rede for og diskutere dette nedenfor. Utvalget av organisasjoner og antall individer fra hver organisasjon som inngår i databasen er presentert i tabell 1. Totalt består databasen av 239 individer, som tilhører 14 ulike organisasjoner fordelt på tre typer. Nedenfor vil jeg gjøre rede for utvelgelsen av disse organisasjonene. De tre organisasjonstypene gjenspeiler de tre policyprofesjonelle gruppene: regjeringsrådgivere, ansatte i PR-bransjen, og ansatte i tenketanker.

Tabell 1 - Antall individer fra hver organisasjon

TENKETANKER	86
- <i>CIVITA</i>	19
- <i>AGENDA</i>	14
- <i>MANIFEST TANKESMIE</i>	7
- <i>SKAPERKRAFT</i>	6
- <i>FOR VELFERDSSTATEN</i>	4
- <i>MINOTENK</i>	5
- <i>RES PUBLICA</i>	3
- <i>CHRISTIAN MICHESENS INSTITUTT (CMI)</i>	11
- <i>NORSK UTENRIKSPOLITISK INSTITUTT (NUPI)</i>	9
- <i>INSTITUTT FOR FREDSFORSKNING OSLO (PRIO)</i>	8
PR-BYRÅER	88
- <i>GAMBIT, HILL + KNOWLTON STRATEGIES</i>	32
- <i>GEELMUYDEN KIESE</i>	34
- <i>FIRST HOUSE</i>	22
REGJERINGEN SOLBERG I	65

Det er stor strid i forskningslitteraturen om hvordan tenketanker skal defineres (Medvetz, 2012). Blant annet har James McGann, som er direktør ved tenketank-programmet ved universitetet i Pennsylvania, de siste årene omtalt tenketanker som «independent public policy

research organizations» (McGann, 2011:3). Men hvor uavhengige ulike tenketanker faktisk er har lenge vært et åpent spørsmål, noe også McGann anerkjenner (ibid.). Det finnes også mange ulike typer tenketanker, blant annet akademiske forskningsinstitutter, tenketanker tilknyttet politiske partier, og «policy-påvirkere» (McGann, 2011:4). Definisjonen av tenketanker, og av ulike tenketanktyper, er altså både skiftende og bestridt. Jeg har derfor heller valgt å identifisere sannsynlige kandidater i Norge, for så å forsøke å beskrive deres distinkte posisjon i den sosiale strukturen empirisk (Medvetz, 2008).

Utvalget av tenketanker i denne oppgaven har derfor vært så bredt som mulig. Det vil si at det inkluderer alle de organisasjonene i Norge som av seg selv eller av andre defineres som tenketanker. Rent praktisk betyr dette at jeg har undersøkt nettsidene til de ulike organisasjonene, søkt etter omtale av dem, og sett på den begrensede forskningen som er gjort i Norge, for å bekrefte og avkrefte hvilke av de aktuelle organisasjonene som kan omtales som tenketanker. Deretter har jeg begrenset meg til de organisasjonene som har ansatte og andre mer eller mindre fast tilknyttede bidragsytere. Totalt utgjør dette syv organisasjoner og 58 individer.

Tenketankene i utvalget inkluderer også tre forskningsinstitutter. Disse er med fordi de har oppnådd internasjonal anerkjennelse som tenketanker blant annet gjennom rangeringen Global Go To Think Tank Index, som gjennomføres av Think Tanks and Civil Society Program ved Universitetet i Pennsylvania hvert år.¹ PRIO ble i 2014 og 2015 kåret til verdens 50. mest innflytelsesrike tenketank, i 2014 kom NUPI på 56. plass, og CMI ble i 2014 kåret til verdens 67. mest innflytelsesrike tenketank innen internasjonal utvikling (Linbo, 2015; McGann, 2014). I tillegg til slike kåringer har flere av forskningsinstituttene selv anerkjent benevnelsen ved å delta på aktuelle arrangementer. Blant annet deltok NUPI-direktøren på det europeiske tenketank-toppmøtet i oktober 2015 (McGann, 2015).

Disse instituttene har så mange ansatte og tilknyttede forskere at det vil være umulig å hente inn informasjon om dem alle innenfor rammene av en masteroppgave. Jeg har derfor valgt å kun se på ledergruppene. Det er viktig å påpeke at jeg med ledere også inkluderer de faglige lederne. De kan være vel så viktige å studere som instituttene formelle ledere innenfor

¹ Se <http://gotothinktank.com/index/>

problemstillingene til denne oppgaven, fordi de står for mye av den intellektuelle produksjonen i sine organisasjoner.

Bjerke (2016) har i sin artikkel om norske tankesmier i mediene argumentert for at forskningsinstitutter ikke skal inkluderes i definisjonen av tenketanker. Det samme har Ursin (2007) tatt til orde for. Jeg velger likevel å inkludere de tre forskningsinstituttene som jeg har nevnt ovenfor, da jeg blant annet vil undersøke Medvetz påstand om at en av hovedopposisjonene i tenketankrommet går mellom autoritet basert på intellektuell konsekrasjon og autoritet basert på politisk og økonomisk makt (2008). Forskningsinstituttene er i så måte representanter for høyt anerkjent intellektuell produksjon, eller akademisk kapital.

De tre PR-byråene som er med i analysen har jeg valgt ut basert på deres årlige inntekter i 2014 og 2015. De tre byråene i utvalget er de tre byråene i Norge som hadde høyest inntekter disse årene (Tobiassen, 2016). Disse tre byråene omtales også av Allern som ledende i Norge innenfor *public affairs*, eller offentlig politikk (2011:132). Individene som er valgt fra hvert av byråene er basert på informasjonen om disse fra byråenes egne nettsider. Jeg har valgt å inkludere samtlige ansatte som det er sannsynlig at gir politiske råd eller bidrar til en form for politisk påvirkning. Det vil si at administrativt ansatte, grafikere og kreatører, samt eventuelle traineer eller interns, er utelatt fra analysen. Det er imidlertid problematisk, om ikke umulig, å kartlegge nøyaktig hvilke oppdrag hver av de ansatte i et PR-byrå har jobbet og jobber med. Dette er ikke opplysninger som byråene selv er interessert i å dele med allmennheten, enten for egen del eller fordi det er viktig for deres oppdragsgiver. Siden det dermed er vanskelig å skille personene etter hvem som jobber mest med samfunnspåvirkning, har jeg valgt å være inkluderende isteden for ekskluderende når det gjelder dette utvalget.

De individene jeg har samlet inn informasjon om i Regjeringen Solberg er alle statssekretærene og de politiske rådgiverne for Statsministerens kontor og de 15 departementene som hadde disse rollene da datainnsamlingen fant sted. Alle disse navnene ble samlet inn mellom 10. - 12. august 2016.

Prosopografisk datainnsamling

Dette utvalget av organisasjoner og individer danner grunnlaget for den videre datainnsamlingen, som baserer seg på en prosopografisk tilnærming. Prosopografi er studiet av individer innenfor et bestemt område, ifølge Broady (2002), og baserer seg på en uttømmende innsamling av data om disse individene. Prosopografi blir sånn sett en form for kollektiv biografi (Charle, 2001). Metoden er først og fremst vanlig innen historiefaget, men var også en grunnleggende del av mange av studiene gjennomført av Pierre Bourdieu, og det finnes noen eksempler på at den er brukt i sosiologiske studier av elitegrupperinger i Norge (Hjellbrekke & Korsnes, 2017) og i Danmark (Grau Larsen, Ellersgaard, & Bernsen, 2015).

Målet med en slik kollektiv biografi er å kunne presentere et bilde av den faktiske sosiale oppførselen og de sosiale relasjonene i de institusjonene eller miljøene hvor individene som studeres interagerer med hverandre (Charle, 2001). Det er altså ikke individene i seg selv som er studieobjektet, men historien og strukturen til feltet som de er en del av. Det er dette som gir sosiologisk mening til posisjonene og banene til individene (Broady, 2002).

Prosopografi lar en gripe og analysere sosiale strukturer som ellers ikke ville vært tilgjengelige (Russel & Cohn, 2012). Metoden krever en viss mengde data, og i dette tilfellet konstruerer jeg en elektronisk database med informasjon om individene som er en del av analysen. Målet er ikke å samle data i seg selv, men å forstå forholdet mellom individer ved å analysere dataene som er samlet inn (ibid.). Multipel korrespondanseanalyse (MCA), som er analysemetoden jeg bruker i denne oppgaven og som jeg vil presentere nærmere nedenfor, går i bunn og grunn ut på å avdekke underliggende strukturer i et slikt kategorisk datamateriale. Dataene fra en prosopografisk innsamling vil derfor la seg analysere på en god måte ved hjelp av MCA.

Den metodiske tilnærmingen i denne oppgaven bygger altså på en forståelse av at relasjonene mellom ulike posisjoner i den sosiale strukturen er av avgjørende betydning for å forstå elitegrupperinger. Likevel er de strukturelle egenskapene som bestemmer adgangen til maktposisjoner knyttet til individer (Wacquant, 1993). Med andre ord kan en prosopografisk metode være et svar på hvordan en kan gjøre statistiske undersøkelser som har individer som sin enhet, uten å glemme at det faktiske analyseobjektet er rommet av posisjoner som kan karakteriseres gjennom egenskaper hos disse individene (Bourdieu, 1985).

Gjennomføringen av datainnsamlingen

Det er grunn til å anta at de policyprofesjonelle i Norge ikke er den letteste gruppen å samle inn informasjon om gjennom tradisjonelle innsamlingsmetoder som intervjuer eller spørreundersøkelser, og at en prosopografisk metode derfor vil kunne gi tilgang til informasjon og data som det ellers ville vært svært vanskelig å samle inn. Slike metoder er ifølge Grau Larsen også spesielt godt egnet til å studere eliter og elitegrupper, siden biografier ofte inkluderer informasjon om noen av de viktigste variablene i denne typen studier (2015:48).

Ved å undersøke offentlige skattelister, hjemmesidene til organisasjonene de tilhører, offentlig tilgjengelige CV-er, digitale nyhetsarkiv, virksomhetsdatabaser, og offentlige profiler i sosiale medier, har jeg samlet inn informasjon om alle individene i utvalget. Gjennom kodingen av denne informasjonen har jeg så konstruert en kapitalprofil for hver av individene i utvalget. Både i Bourdieus klassiske studier og andre undersøkelser innenfor feltanalyse har det vært vanlig å diskutere individers sammensetning av kapital gjennom habitus-begrepet. En slik analyse av habitus krever ytterligere informasjon om stillingstaking og disposisjoner for aktørene i feltet, gjerne eksemplifisert av hvordan ulike individer stiller seg til ulike politiske påstander eller i spørsmål om kulturell smak. Deretter kan en sammenligne rommene av posisjoner og rommene av disposisjoner. Innenfor de praktiske begrensningene av denne oppgaven har ikke innhenting av informasjon om stillingstaking og disposisjoner vært mulig å gjennomføre, og analysen begrenses derfor til individenes kapitalprofiler.

Det er viktig å påpeke at dette er sektorer og organisasjoner hvor man må forvente en del omrokkeringer. Navnene på individene i databasen ble samlet inn mellom 1. juni og 12. august 2016. Informasjonen om samtlige individer i databasen ble samlet inn mellom 20. juni og 20. august 2016.

Å kun samle inn data fra åpent tilgjengelige kilder byr på noen utfordringer. For det første vil ikke all informasjon være tilgjengelig i like stor grad for alle individene. Innsamlingsmetoden gir dermed en form for forrang til de mest offentlige personene i utvalget. Blant annet kan dette komme til uttrykk ved at informasjon om dem er tilgjengelig gjennom portrettintervjuer i avisene. Det vil finnes mer tilgjengelig data om synlige personer, og mindre tilgjengelig

informasjon om mindre synlige personer. Sånn sett er det et funn i seg selv at det finnes mye åpent tilgjengelig informasjon om et individ, og det er nærliggende å tro at disse individene har en mer fremtredende posisjon i det policyprofesjonelle feltet. Datainnsamlingsmetoden har likevel ført til få tilfeller av manglende data, som jeg vil utdype nærmere senere i oppgaven.

Etiske vurderinger

Individene jeg har samlet inn data om har ikke blitt informert om undersøkelsen. Det er altså ikke innhentet samtykke fra utvalget. For det første fordi all informasjonen som skal hentes inn allerede er tilgjengelig fra åpne kilder, men også på grunn av at studien kan sies å ha stor samfunnsmessig verdi.

Temaet og organisasjonene som undersøkes i denne oppgaven er svært lite studert i en norsk sammenheng tidligere, og målet er å belyse en form for skjult makt som har allmenn interesse. Det er også rimelig å anta at personene som inngår i utvalget ikke ønsker en slik oppmerksomhet, av samme grunn. De registrerte individene er ressurssterke personer som har en fremtredende rolle, mange av dem i offentlige posisjoner. Offentlige personer må regne med at de offentlige sidene ved det de gjør kan gjøres til gjenstand for forskning.

Opplysningene som samles inn er kun basert på offentlig tilgjengelig informasjon. Fokuset har vært på personenes offentlige rolle, ikke på dem som privatpersoner, og formålet med studien ville som jeg har gjort rede for ovenfor blitt vanskelig å gjennomføre med andre kilder.

Likevel er det noen viktige personvern hensyn som må tas i et prosjekt som dette. Navnet på personene i utvalget har ikke vært registrert sammen med annen informasjon om personene. Navn har vært koblet til en tallkode, som igjen er koblet til det øvrige datamaterialet, og databasen har blitt anonymisert etter at oppgaven er ferdigskrevet. Personopplysninger har også kun blitt registeret i den grad det er nødvendig for prosjektets formål, og ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes ved publikasjonen av denne oppgaven. Det er ikke registeret noen sensitive personopplysninger. Prosjektet er registrert hos, og godkjent av, personvernombudet for forskning ved NSD.

Multippel korrespondanseanalyse (MCA)

Databasen jeg har konstruert er i bunn og grunn en individ x variabel-tabell med svært mye informasjon om de 239 individene i utvalget. Multippel korrespondanseanalyse, heretter kalt MCA, er en statistisk metode som nettopp tar utgangspunkt i en slik tabell, og presenterer informasjonen om individene og variablene i tabellen gjennom to skyer i et geometrisk rom: en sky av punkter og en sky av kategoriene for de ulike variablene (Le Roux & Rouanet, 2010:1-2).

MCA gir altså en geometrisk presentasjon av dataene, og kalles derfor ofte geometrisk dataanalyse (GDA). GDA tar ikke utgangspunkt i forhåndsdefinerte avhengige variabler som så kan forklares gjennom ulike kombinasjoner av såkalt uavhengige variabler, slik mer tradisjonelle multivariate metoder gjør. Det er også viktig å påpeke at MCA er en induktiv analysemetode. Først beskrives datamaterialet, før en så trekker statistiske slutninger om det (Le Roux & Rouanet, 2010:81). Grunnen til at jeg velger å bruke en multippel korrespondanseanalyse i stedet for bare korrespondanseanalyse, er at jeg i datamaterialet mitt opererer med kategoriske variabler (Le Roux & Rouanet, 2010).

MCA og GDA ble i stor grad popularisert gjennom arbeidene til den franske sosiologen Pierre Bourdieu, først og fremst gjennom hans bok *Distinksjonen* (1984). For Bourdieu var det en naturlig praktisk kobling mellom MCA som metode og tenkingen om feltbegrepet, og derfor passet de teoretisk og metodisk sammen (2004:70). Bruken av MCA i sosiologi og i andre samfunnsvitenskaper har skutt fart blant annet etter publikasjonene av Hjellbrekke et al. (2007) og Savage, Warde, Roux, and Rouanet (2008), ifølge Lebaron (2015). De siste årene er det publisert flere studier som bruker MCA, både i Norge og andre nordiske land. Blant disse finner vi også flere «feltstudier», spesielt knyttet til Bourdieus «maktfelt»-begrep. Se for eksempel Denord et al. (2011), Flemmen (2012), Kropp (2013) og Börjesson, Broady, Roux, Lidegran, and Palme (2016).

En grundig gjennomgang av geometrien som ligger bak en sky av punkter er det ikke plass til i denne oppgaven (Se blant annet Le Roux & Rouanet, 2010:14-33), ei heller en historisk framstilling av MCA (Se blant annet kapittel 1 i Le Roux & Rouanet, 2004).

Le Roux og Rouanet (2010) viser til Jean-Paul Benzécri og hans pioner-arbeid innen multivariat statistikk når de presenterer retningslinjer for å velge en rammemodell for datainnsamling og tolkning av resultater i multippel korrespondanseanalyse. Det første punktet i en slik rammemodell er homogenitet, det vil si at temaet for studien setter rammene for datainnsamlingen, både når det gjelder individer og variabler. Det andre punktet handler om at individene og variablene i analysen skal være en uttømmende, eller i det minste representativ, representasjon av det som studeres (Le Roux & Rouanet, 2010:10-11). Begge disse punktene har jeg lagt til grunn for utvalget og datainnsamlingen i denne oppgaven, som jeg har beskrevet ovenfor.

Praktisk gjennomføring og verktøy for tolkning

De viktigste verktøyene for å tolke resultatene i MCA er bidraget et punkt (enten et individ eller en kategori) har til en akse. Dette bidraget er basert på avstanden fra punktet til origo (altså koordinatet til punktet i planet), og punktets vekt (Le Roux & Rouanet, 2010:8-9).

Le Roux og Rouanet presenterer ni steg for å analysere data med hjelp av MCA (2010:9-10):

1. Forberedelse av datasettet: Før analysen gjennomføres må man velge hvilke individer og variabler som skal være aktive, det vil si hvilke individer og variabler som brukes for å konstruere aksene. Man må også kode om diverse kategorier hvis dette trengs, for eksempel slå sammen inntektsdata i ulike kategorier dersom disse er samlet inn som råttall fra skattelister.
2. Elementær statistikk: Generell presentasjon av kjennetegn ved datasettet.
3. Selve gjennomføringen av MCAen: De grunnleggende resultatene av analysen er egenverdier og koordinater, i tillegg til bidrag og skyer.
4. Uformell inspeksjon av skyene i ulike faktorplan (for eksempel langs akse 1-2, 2-3, og så videre). Dette gjøres for å se etter tegn på manglende homogenitet, blant annet isolerte grupper av punkter. Dette steget kan føre til revurdering av hvilke variabler som skal inkluderes i analysen, eventuelt om noen av kategoriene må omkodes.

5. Tolkning av MCA-resultatene: Første del av tolkningen går ut på å bestemme hvor mange av aksene som skal tolkes. Dette gjøres ved hjelp av aksenes egenverdier og modifiserte inertia-rater. Disse forteller oss hvor stor del av variasjonen i datamaterialet som hver akse fanger opp. Andre del av tolkningen tar utgangspunkt i skyen av kategorier. Le Roux og Rouanet følger Benzécri i at denne tolkningen handler om å finne det som er felles på venstre side av origo, det som er felles på høyre side av origo, og så beskrive forskjellene eller opposisjonene mellom de to sidene (2010:10).

6. Inspeksjon av individskyen.

7. Valg av supplementære elementer: Både individer og variabler som ikke er aktive i analysen kan projiseres inn i det allerede konstruerte rommet for å bidra til tolkningen (Le Roux & Rouanet, 2010:42).

8. Tolkning av individskyen, hvor en ser etter strukturerende faktorer og undersøker konsentrasjonsellipser.

9. Trekke statistiske slutninger.

I denne oppgaven vil jeg følge disse ni stegene fra Le Roux og Rouanet for å presentere hvordan analysen er gjennomført og dens resultater.

Valg av variabler og omkodinger

Tabell 2 nedenfor gir en oversikt over de aktive variablene jeg har valgt for analysen, som totalt består av 239 aktive individer. Det er 22 aktive variabler som brukes for å konstruere aksene i MCAen, med totalt 59 aktive kategorier. Av disse er fem variabler kategoriske med flere enn to mulige kategorier, mens 17 variabler kun har to mulige kategorier og dermed er binære. Både sektortypene og utdanningsstedene som er valgt som aktive binære variabler er med fordi de har en frekvens på 5 % eller mer, slik Le Roux og Rouanet anbefaler (2010:62). Utdanningslengde, sektoransiennitet, inntekt, og formue er kodet i kategorier som har som formål å få fram spredningen i datamaterialet, uten at noen av kategoriene blir for dominerende. Også her er kategoriene kodet for å få frekvenser over 5 %. Unntaket er de individene som har en sektoransiennitet på over 20 år, som utgjør en gruppe på 4,7 %. Her har

jeg prøvd mange mulige kodingsløsninger, og kommet fram til at det å la grensen gå ved 20 år bidrar til at analysen fanger opp et tydelig skille mellom de individene med den aller lengste ansienniteten og resten. Verken det å ha kategorien med eller å fjerne den destabiliserer analysen.

I tillegg til de aktive variablene har jeg inkludert 23 supplementære variabler, som tilsammen består av 90 supplementære kategorier. Disse kan i analysen projiseres inn i det allerede konstruerte rommet for å bidra til tolkningen. De supplementære variablene jeg har inkludert er 17 binære utdanningsvariabler, 2 binære sektorvariabler, en ansiennitetsvariabel som inneholder antall år i nåværende sektor, og en kategorisk variabel med navnene på de ulike organisasjonene som individene tilhører.

Analysen er gjennomført i form av en spesifikk multippel korrespondanseanalyse. Grunnen til at jeg har gjort det i stedet for en vanlig MCA, er at den spesifikke varianten gir meg muligheten til å gjøre sjeldne kategorier og såkalte «søppelkategorier» passive. Det betyr at for eksempel ikke-svar og frekvenser under 5 % kan utelukkes fra analysen uten at man endrer de strukturelle egenskapene til MCAen (Le Roux & Rouanet, 2010:62). De kategoriene som jeg har satt som passive i min analyse er de seks «missing»-kategoriene for variablene utdanning fra utlandet, inntekt, formue, utdanningslengde, antall år i nåværende sektor og bosted.

Tabell 2 - Aktive variabler i analysen. 22 variabler, 59 aktive kategorier. Organisert i fem grupper.

Gruppe	Variabler	Frekvens, prosent	
		Ja	Nei
Utdanningskapital	Utdanningssted		
	NHH	13,3 %	86,7 %
	UiB	7,5 %	92,5 %
	NTNU	5 %	95 %
	BI	9,6 %	90,4 %
	UiO	34,2 %	65,8 %
	OxBridgeLSE	5,8 %	94,2 %
	UtdanningUtland	38,9 %	61,1 %
	Utdanningslengde		
	1 - 3 år	10,1 %	

	4 år	12,1 %	
	5 år	31,4 %	
	6 år	14 %	
	7 - 10 år	21,3 %	
	11 år <	9,2 %	
Sosial kapital	Sektor	Ja	Nei
	PR-byrå	37,9 %	62,1 %
	Tenketank	35,8 %	64,2 %
	Politikk	40,8 %	59,2 %
	Akademia	14,2 %	85,8 %
	Journalistikk	13,8 %	86,3 %
	Næringsliv	17,5 %	82,5 %
	Forvaltning	8,3 %	91,7 %
	Kommunikasjon	9,2 %	90,8 %
		Antall år i nåværende sektor	
	1 år	25,5 %	
	2 - 3 år	30,6 %	
	4 - 9 år	24,7 %	
	10 - 20 år	14,5 %	
	20 år <	4,7 %	
Økonomisk kapital	Inntekt		
	< 199 999 kr	10,8 %	
	200 000 - 399 999 kr	13,3 %	
	400 000 - 599 999 kr	23,3 %	
	600 000 - 799 999 kr	19,2 %	
	800 000 - 999 999 kr	10 %	
	1 000 000 - 1 999 999 kr	12,1 %	
	2 000 000 kr <	6,3 %	
	Formue		
	0 kr	66,3 %	
	1 - 999 999 kr	15 %	
	1 000 000 - 1 999 999 kr	5,8 %	
2 000 000 kr <	7,9 %		

Akademisk kapital	Vitenskapelig publikasjon	Ja 12,9 %	Nei 87,1 %
	Bokutgivelse	20,4 %	79,6 %
Bosted	Bosted		
	Oslo vest + Asker og Bærum	40,8 %	
	Oslo øst	30,3 %	
	Resten av landet	28,9 %	

De aktive variablene er delt inn i fem ulike grupper, slik det fremgår av tabell 2. Jeg har valgt ut 22 kapitalindikerende variabler; indikatorer på utdanningskapital, sosial kapital, økonomisk kapital, akademisk kapital, og bosted. De fire kapitaltypene samsvarer med de fire største variabelgruppene. Jeg har i analysen valgt å også inkludere bostedsvariabelen. Det er fordi variabelen både fanger opp en eventuell motsetning mellom vestkanten og østkanten i Oslo, og mellom hovedstaden og resten av landet. Lie Andersen og Ljunggren har vist hvordan inntektseliten i Oslo er den gruppen som i størst grad er geografisk segregert, i det de kaller «gylne ghettoer» (Korsnes, Nordli Hansen, & Hjellbrekke, 2014), mens skillelinjen mellom sentrum og periferi er en av de mest klassiske i norsk samfunnsforskning.

Utdanningskapital inneholder åtte variabler og 20 kategorier, sosial kapital inneholder ni variabler og 21 kategorier, økonomisk kapital inneholder to variabler og elleve kategorier, akademisk kapital inneholder to variabler og fire kategorier, mens bosted består av en variabel og tre kategorier.

Både utdanningskapital og sosial kapital kunne også blitt omtalt som personlig kulturell kapital, men som tabell 4 nedenfor viser ville en slik gruppering blitt svært dominerende når det gjelder bidrag til de ulike aksene, og analysen ville blitt mer grovmasket. Jeg har derfor valgt å holde dem adskilt.

Variablene for sosial kapital som jeg benytter i denne oppgaven handler om hvilke sektorer de ulike individene i databasen befinner seg i, hvor lenge de har tilhørt den, og hvilke andre sektorer de har erfaring fra. Det er altså en personlig form for sosial kapital, som kommer fra arbeidserfaring og organisasjonstilhørighet. Gjennom å befinne seg i eller ha vært i en sektor opparbeider en seg ikke bare et nettverk en kan trekke på, som en så kan få en form for merverdi ut av. Individene som har tilhørt de samme sektorene har også noen felles objektive

egenskaper. Og jo lengre ansiennitet en har innenfor en sektor, jo mer av denne sosiale kapitalen er det sannsynlig at en opparbeider seg.

Elementær statistikk

Databasen denne analysen tar utgangspunkt i har en rekke statistiske kjennetegn som det kan være nyttig for leseren å ha med seg:

- Datamaterialet er kjønnet, med 62,5 % menn og 37,5 % kvinner.
- Aldersspredning er stor, fra 21 år til 76 år, med et gjennomsnitt på 41 år og et standardavvik på 11 år.
- Datasettet er Oslo-dominert, med hele 71 % av individene bosatt i Oslo.
- Utdanningsnivået blant personene jeg undersøker er høyt, og nesten 50 % har en mastergrad eller mer.
- Ca. 30 % av individene tjener over 800 000 kr i året.
- Ca. 13 % har en formue på over 1 000 000 kr.
- Gjennomsnittlig inntekt er 759 599 kr, med et standardavvik på 639 198 kr.
- Gjennomsnittlig formue er 821 734 kr, med et standardavvik på 3 916 502 kr.

Det er få tilfeller av manglende data blant de aktive variablene i materialet. Manglene gjelder først og fremst utdanningslengde og bosted, hvor henholdsvis 33 og 12 individer mangler data.

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg gjort rede for utvalget av organisasjoner innenfor de tre ulike policyprofesjonelle gruppene, og hvilke personer innenfor disse organisasjonene som jeg har samlet inn data om. Utvalget består av 239 individer som er tilknyttet 14 ulike organisasjoner. Jeg har beskrevet de konkrete kriteriene som jeg har lagt til grunn i utvelgelsen både av organisasjoner og personer, og vist hvordan disse baserer seg på en inkluderende tilnærming. Videre har jeg presentert den prosopografiske tilnærmingen jeg har hatt når det gjelder innsamling av biografiske data om hver av de 239 individene som utgjør den databasen over policyprofesjonelle i Norge som jeg har konstruert. Prosopografisk datainnsamling kan som jeg har gjort rede for være et svar på hvordan kvantitative empiriske undersøkelser med

individer som enheter kan gjennomføres, samtidig som det feltet av posisjoner som individene er situert i beholdes som undersøkelsens analyseobjekt.

Jeg har også argumentert for hvorfor en innsamling av biografiske data fra åpne kilder gir meg et empirisk grunnlag som det ville vært vanskelig å oppnå med andre datainnsamlingsmetoder. En innsamling av data fra åpne kilder kan by på problemer, men dette har som jeg har gjort rede for ført til få tilfeller av manglende data. I tillegg har jeg diskutert de etiske vurderingene jeg har gjort i arbeidet med datainnsamlingen, og behandlingen av den innsamlede informasjonen i etterkant.

Multipel korrespondanseanalyse (MCA) er som jeg har redegjort for en metode som passer godt for å analysere den typen data jeg har samlet inn og som den databasen jeg har konstruert består av. Samtidig passer metoden godt sammen med den teoretiske forståelsen av felt som ligger til grunn for oppgaven, og rammemodellen for datainnsamling i MCA gjenspeiler seg i den datainnsamlingen jeg har gjennomført i arbeidet med denne oppgaven. Videre har jeg presentert den praktiske gjennomføringen av MCAen og de verktøyene for tolkning som analysen gir meg.

Til slutt i kapitlet er valget av de 22 aktive variablene i MCAen presentert, inkludert frekvensfordeling og inndelingen av variablene i fire kapitalgrupper, og jeg har spesifisert hva jeg mener med sosial kapital i denne oppgaven.

Hoveddimensjonene i det policyprofesjonelle feltet

Regjeringsrådgivere, ansatte i PR-byråer, og ansatte i tenketanker, er ikke bare policyprofesjonelle grupper som det er forsket lite på i Norge. De kan også sees på som en viktig elitegruppe, med ulike muligheter til å påvirke offentlige beslutninger gjennom forskjellige typer inngripener. Disse mulighetene til å påvirke, og inngrepene de policyprofesjonelle gjør, henger sammen med de ulike individene og gruppens volum og sammensetning av forskjellige typer kapital. Med andre ord vil en undersøkelse av de viktigste kapitalopposisjonene og -dimensjonene i det feltet hvor disse individene og gruppene er situert, og hvor deres kapital virker, være et viktig utgangspunkt for å forstå de policyprofesjonelles muligheter for påvirkning.

Å begynne en analyse av makt med en analyse av relasjoner, er noe flere sosiologer har hatt som utgangspunkt, slik jeg har redegjort for i teorikapitlet i denne oppgaven (Se blant annet Aron, 1950:10; Bourdieu, 1990:220-230). Samtidig har et av feltteori sine hovedbidrag til sosiologien vært å avdekke og analysere strukturelle relasjoner mellom individer og organisasjoner. Å beskrive, analysere, og drøfte slike strukturelle relasjoner mellom policyprofesjonelle og policyprofesjonelle grupper danner derfor sammen med en undersøkelse av det policyprofesjonelle feltets kapitaldimensjoner utgangspunktet for denne oppgavens første analysekapittel.

Multipel korrespondanseanalyse (MCA) forsøker slik jeg har beskrevet ovenfor å framstille den viktigste informasjonen i en individ x variabel-tabell på en måte som gjør den enklere å tolke enn selve tabellen. At databasen som jeg har konstruert i arbeidet med denne oppgaven nettopp utgjør en slik tabell, gjør MCA til en godt skikket metode til å svare på oppgavens problemstillinger. Teknikken er også spesielt godt egnet til å undersøke ikke-lineære sammenhenger mellom kategoriske variabler (Hjellbrekke & Korsnes, 2017).

Den spesifikke MCAen jeg har gjennomført har gitt meg fire resultater:

1. Hvor mye av variasjonen i datamaterialet som hver akse fanger opp.
2. Koordinatene til kategoriene og individene i analysen.

3. Bidragene de ulike kategoriene har til de ulike aksene.
4. En geometrisk representasjon av individskyen og kategoriskyen.

Det første resultatet, nemlig aksene, lar en undersøke hva som er de mest dominerende opposisjonene i datamaterialet. Hver akse kan forstås som en dimensjon i et multi-dimensjonelt rom, og det er disse dimensjonene som er utgangspunktet for oppgavens første problemstilling:

Hvilke kapitaldimensjoner kan en finne i det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge, og hvordan kan disse tolkes?

Med andre ord er målet å avdekke strukturene i den mellomstrukturen som det interstitielle policyprofesjonelle feltet representerer. Men først er det nødvendig å avgjøre hvor mange akser som skal analyseres.

Tre akser skiller seg ut

Eigenverdiene for de ulike aksene i tabellen nedenfor er et uttrykk for hvor mye av variasjonen i datamaterialet som hver akse fanger opp.

Tabell 3 - Eigenverdier, modifiserte rater for akse 1 - 5

	Akse 1	Akse 2	Akse 3	Akse 4	Akse 5
Eigenverdier	0,187	0,103	0,094	0,079	0,077
Modifiserte egenverdier	0,022	0,0036	0,0026	0,0012	0,0011
Modifisert inertia, prosent	67,55	11,20	8,08	3,79	3,42
Kumm. mod. inertia, prosent	67,55	78,7	86,8	90,6	94

Modifiserte egenverdier, også kalt inertia-rater, brukes i MCA fordi variansen som forklares av de rene egenverdiene til de første aksene vanligvis vil framstå som ganske lav på grunn av den høye dimensjonaliteten til skyene (Le Roux & Rouanet, 2010:39). De modifiserte inertia-ratene gir dermed en bedre beskrivelse av hvor viktig de ulike aksene er for analysen. Man regner ut de modifiserte ratene ved å først regne ut de modifiserte egenverdiene (Le Roux &

Rouanet, 2010:39)². Vi finner de modifiserte inertia-ratene ved å dele den modifiserte egenverdien til en gitt akse med summen av de modifiserte egenverdiene i analysen som er større enn gjennomsnittet.³

Fra tabell 3 kan vi lese at det i datamaterialet mitt utkrystalliserer seg tre hovedakser, med to relativt like sekundærakser (akse 6 har en modifisert rate på 1,86, og er dermed betydelig mindre viktig enn akse 4 og 5). De tre første aksene forklarer 86,8 % av variansen i datamaterialet. Jeg velger derfor å tolke de tre første aksene, fordi egenverdiene faller regelmessig for hver akse etter dette (Le Roux & Rouanet, 2010:51-52). De totale resultatene fra den multiple korrespondanseanalysen er inkludert i oppgavens vedlegg.

Tabell 4 - Bidrag fra de aktive variablene til de fem første aksene, samlet i grupper

Gruppe	Bidrag totalt	Akse 1	Akse 2	Akse 3	Akse 4	Akse 5
Utdanningskapital	32,4 %	19,7 %	17,9 %	9,7 %	45,3 %	53,9 %
Sosial kapital	32,4 %	45,3 %	66,7 %	31,4 %	21 %	27,9 %
Økonomisk kapital	24,4 %	4,3 %	12 %	38,6 %	18 %	11,8 %
Akademisk kapital	5,4 %	30,7 %	0,2 %	1,5 %	0,3 %	5,2 %
Bosted	5,4 %	0 %	3,2 %	18,8 %	15,4 %	1,3 %
Totalt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 4 gir en oversikt over mønsteret for de ulike variabelgruppernes bidrag til de ulike aksene. Med 22 aktive variabler blir terskelverdien for å tolke de ulike variablene at de har et bidrag til en gitt akse på over 4,5 %, det vil si at de har en egenverdi over gjennomsnittet (Le Roux & Rouanet, 2010:39).⁴ Bidraget til den totale variansen er rimelig jevnt fordelt mellom utdanningskapital, sosial kapital og økonomisk kapital, mens akademisk kapital og bosted forklarer mindre av den totale variansen. De er til gjengjeld mer framtrepende langs enkeltakser.

² Den modifiserte egenverdien er i dette tilfellet = $((22/21) * (\text{egenverdien} - 1/22))^2$.

³ Større enn gjennomsnittet vil si større enn $1/22$, altså større enn 0,045.

⁴ $(1/22 = 0,045)$.

Akse 1 (Egenverdi = 0,108 [67,55 %]) er den klart viktigste aksen, og fanger opp mer enn seks ganger så mye av variansen som akse 2. Av tabellene ovenfor kan vi se at akse 1 er en sosial kapital-akse (45,3 %), som i stor grad påvirkes av om man er en del av academia eller ikke. Dette fremgår av hvor mye akademisk kapital-variablene bidrar til aksen (30,7 %). De to variabelgruppene bidrar med tilsammen over tre fjerdedeler av variasjonen til aksen. I tillegg ser vi at utdanningskapital (19,7 %) også bidrar en del, mens økonomisk kapital (4,3 %) og bosted (0 %) bidrar minimalt eller ikke i det hele tatt.

Akse 2 (Egenverdi = 0,103 [11,2 %]) er også en sosial kapital-akse. Hele 66,7 % av variasjonen kommer fra denne variabelblokken. Samtidig ser vi at både utdanningskapital (17,9 %) og økonomisk kapital (12 %) påvirker aksen, mens akademisk kapital (0,2 %) og bosted (3,2 %) ikke gjør seg gjeldende.

Akse 3 (Egenverdi = 0,094 [8,08 %]) viser seg å være en økonomisk kapital-akse (38,6 %), som også henger tydelig sammen med sosial kapital (31,5 %). Disse to variabelgruppene definerer over 70 % av variasjonen til aksen. Bosted påvirker også akse 3 (18,8 %), og det kan dermed se ut som om økonomisk kapital og bosted i dette tilfellet henger sammen. Utdanningskapitalvariablene (9,7 %) har kun begrenset forklaringskraft når det gjelder akse 3, mens akademisk kapital (1,5 %) forklarer så godt som ingenting.

Akse 4 og 5 framstår som sekundærakser for utdanningskapital (45,8 % og 53,9 %) og sosial kapital (21 % og 27,9 %), og er som jeg tidligere har forklart utelatt i resten av analysen.

Oppsummert kan en si at akse 1 er dominert av sosial kapital og akademisk kapital, akse 2 er dominert av sosial kapital, og akse 3 er dominert av økonomisk kapital og sosial kapital. Det er derfor tydelig at de tre aksene jeg skal analysere videre skildrer tre ulike opposisjoner, selv om sosial kapital er viktig for alle de tre aksene.

Sosial kapital er med andre ord den viktigste variabelgruppen i analysen. Men hvilke sider av den sosiale kapitalen og de andre kapitaltypene er mest avgjørende for opposisjonene langs de tre første aksene? For å få et bedre svar på dette må en se nærmere på bidragene de ulike kategoriene har til hver akse.

Akademia mot resten

Akse 1 beskriver den mest dominerende kapitalopposisjonen i analysen. Med 59 aktive kategorier i analysen blir terskelverdien for å tolke kategorier 1,69 % ($1/59 = 0,0169$). Tabell 5 nedenfor viser hvilke av de aktive variablene som bidrar mer enn gjennomsnittet til akse 1. Den viser også hvordan de ulike variablene orienterer aksene i sin retning i det multidimensjonale rommet. Kategorier med negative koordinater trekker aksene en vei, mens kategorier med positive koordinater trekker motsatt vei. Til sammen står de 13 kategoriene som har bidrag over terskelverdien for 81,3 % av variasjonen til akse 1.

Tabell 5 - Aktive kategorier med bidrag over gjennomsnittet til akse 1. Prosent.

Gruppe	Akse 1	
	Negativ	Positiv
Akademisk kapital		
Publikasjoner - Ja/Nei	16,6	2,5
Bokutgivelse - Ja/Nei	9,1	2,3
Sosial kapital		
Akademia - Ja/Nei	14,6	2,4
Tenketank - Ja/Nei	7,5	4,2
Antall år i sektor - 20 år <	2,6	
Antall år i sektor - 10-20 år	2,4	
PR-byrå - Nei/Ja	1,7	2,8
Utdanningskapital		
Utdanningslengde - 11 år <	12,5	
Total	67,1	14,2

Av tabellen ovenfor er det tydelig at akse 1 i bunn og grunn er en opposisjon mellom individene som tilhører forskningsinstituttene og resten av individene i databasen. De variablene som bidrar mest til aksene er det å ha publisert vitenskapelige artikler, å ha gitt ut bøker og å tilhøre/ha tilhørt akademia på den ene siden, og det å tilhøre/ha tilhørt et PR-byrå på den andre siden.

Å ha publisert en vitenskapelig artikkel, tilhøre akademia, og å ha de aller lengste utdanningene, i dette tilfellet 11 år eller mer, definerer aksene gjennom å stå i klareste opposisjon til de andre kategoriene i analysen. Disse tre variablene henger naturlig nok sammen, da det ytterst sjelden lar seg gjøre å enten være ansatt i akademia eller å publisere

vitenskapelige artikler uten lang utdanning. I tillegg er bokutgivelse, det å tilhøre/ha tilhørt en tenketank, lang fartstid i sin nåværende sektor, og det å ikke tilhøre et PR-byrå kategorier som bidrar over gjennomsnittet til venstre side av akse 1.

Den positive siden av aksene har bidrag over gjennomsnittet fra fem kategorier, nemlig det å ikke være en del av/ha vært en del av en tenketank, det å tilhøre/ha tilhørt et PR-byrå, å ikke være en del av akademien, og å ikke ha publisert en vitenskapelig artikkel eller gitt ut en bok.

Akse 1 er ganske ubalansert. Kategoriene med negative koordinater fanger opp 67,1 % av variansen mens kategoriene med positive koordinater kun fanger opp 14,2 % av variansen. Aksene har altså en klar polariserende effekt i det interstitielle policyprofesjonelle feltet.

For å forenkle tolkningen av de ulike aksene presenteres disse i et faktorplan, slik som figur 1 for akse 1 nedenfor.

Individer tilknyttet de tre forskningsinstituttene defineres i min database som både akademien og tenketanker, så det er derfor nærliggende å anta at det er den høye akademiske kapitalen i instituttene som trekker det å tilhøre/ha tilhørt en tenketank så langt over til venstre i planet. Det kan også se ut som om det å ha gitt ut en eller flere bøker gir en slags mellomposisjon mellom akademien og tenketankene (se figur 1). Bokutgivelser kan sies å være et uttrykk for akademisk kapital ikke bare i men også utenfor akademien, på en helt annen måte enn vitenskapelige artikler. Det kan derfor tenkes at utgivelse av bøker er en strategi fra tenketankenes side for å legge seg nærmere akademien og forskningsinstituttene.

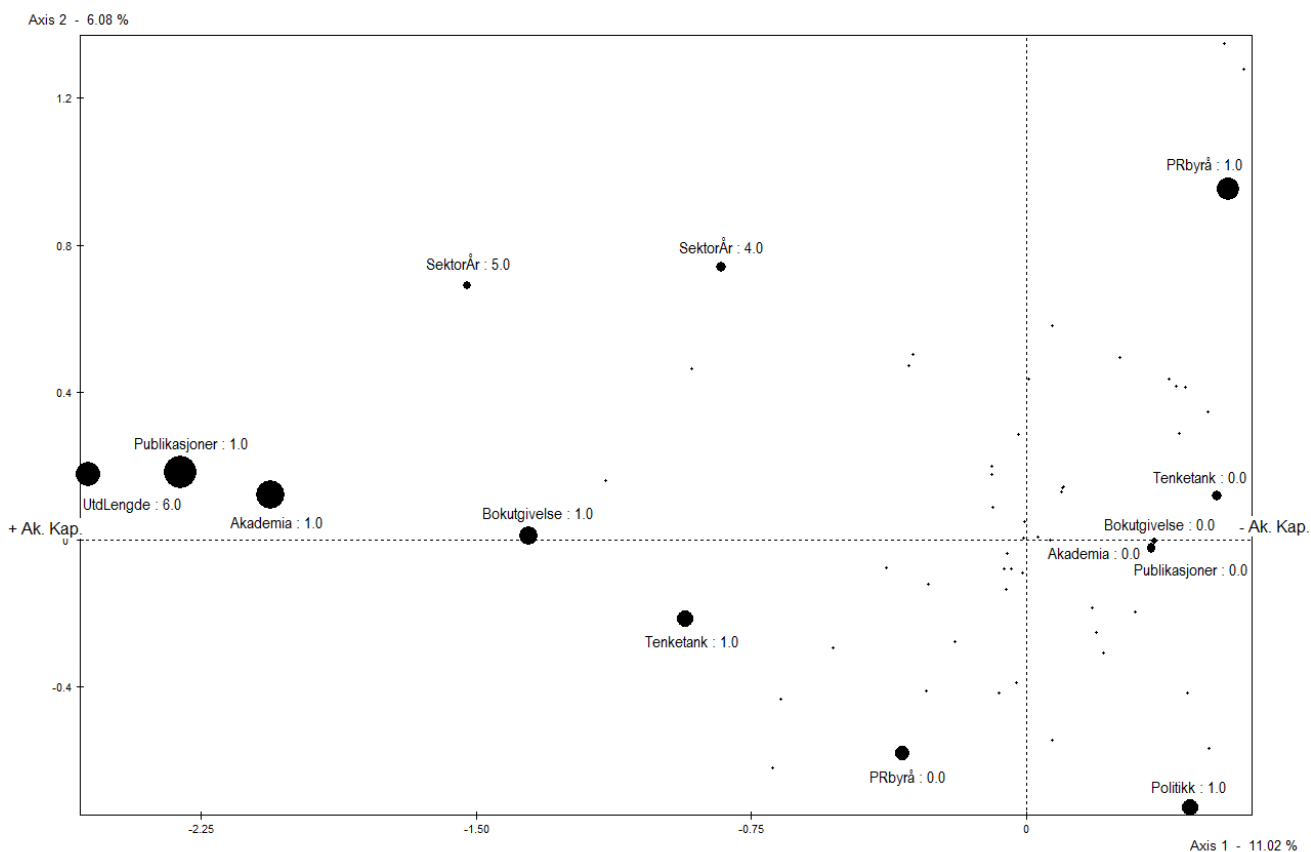
Siden det å *ikke* tilhøre/ha tilhørt en tenketank eller akademien definerer den positive siden av aksene sammen med det å ha tilhørt/tilhøre et PR-byrå, er det nærliggende å anta at disse tingene henger sammen. PR-byråene blir dermed en representant for opposisjonen til den høye akademiske kapitalen på den negative siden av akse 1, og til tenketankene generelt.

Den første aksene består altså av en opposisjon mellom tenketankene med høyest akademisk kapital, og resten av det policyprofesjonelle feltet.

Sagt litt annerledes står akademisk kapital i opposisjon til noen typer sosial kapital, og en av hovedopposisjonene i det policyprofesjonelle rommet er altså basert på å enten ha eller ikke

ha akademisk kapital, og mengden akademisk kapital man eventuelt har. Sånn sett kan akse 1 sies å være en kapitalvolum-akse. Men det er samtidig mulig å tolke akse 1 som en strukturakse for sosial kapital, der individer med ulike sammensetninger av sosial kapital vil være situert på ulike sider av akse 1.

Figur 1 - Aktive kategorier med bidrag større enn 1/59 til akse 1. (Størrelsene på kategoripunktene er proporsjonale med bidraget til akse 1).

Politikk mot PR

Vi har allerede sett at akse 2 først og fremst er en sosial kapital-akse. Men det er fortsatt uklart hvilke typer sosial kapital som gjør seg mest gjeldende, og hva som er de viktigste kapitalopposisjonene langs akse 2.

Tabell 6 - Aktive kategorier med bidrag over gjennomsnittet til akse 2. Prosent.

Gruppe	Aakse 2	
	Negativ	Positiv
Sosial kapital		
PR-byrå - Nei/Ja	9,3	15,1
Politikk - Ja/Nei	6,6	9,6
Kommunikasjon - Ja		7,3
Antall år i sektor - 10-20 år		3,4
Antall år i sektor - 4-9 år		2,0
Antall år i sektor - 1 år	5,4	
Utdanningskapital		
Utdanning utland - Nei/Ja	3,7	2,5
Utdanningslengde - 5 år		2,3
Utdanningslengde - 4 år	2,2	
NHH - Ja		2,0
Økonomisk kapital		
Inntekt - 400 000 - 599 999 kr	1,7	
Inntekt - 2 000 000 kr <		4,5
Bosted		
Utenfor Oslo (og Asker og Bærum)	1,8	
Total	30,7	48,7

Tabellen ovenfor viser at opposisjonen langs akse 2 er sterkest mellom de som tilhører PR-bransjen og de som tilhører politikken, og opposisjonen følger sånn sett en sektorskillelinje. At denne kapitaldimensjonen er så sterk viser at inkluderingen av regjeringsrådgiverne i utvalget av de policyprofesjonelle bidrar til å beskrive og avdekke opposisjoner som ellers ikke ville latt seg analysere, selv om rådgiverne i utgangspunktet kan sies å befinne seg langs grensene til det interstitielle feltet.

Dette er også en ansiennitets-akse, hvor de med kortest og de med lengst sektor-fartstid er plassert på hver sin side. I tillegg skiller individene med de aller høyeste inntektene seg ut, og det ser ut som om de fleste av disse har bakgrunn fra kommunikasjonssektoren og nå jobber i PR-byråer.

Den negative siden av akse 2 defineres av å *ikke* jobbe i eller ha jobbet i et PR-byrå, og å ha vært en del av det politiske Norge i relativt kort tid. Å ha en bachelorgrad som ikke er fra utlandet er også et kjennetegn, sammen med en middels årsinntekt og det å være bosatt utenfor hovedstaden.

Den positive siden av aksens framstår med motsatt fortegn. Her er det det å jobbe i et PR-byrå, men å *ikke* være en del av politikken som er avgjørende, sammen med å være en del av kommunikasjonssektoren, ha årsinntekt over 2 millioner kroner, ha en mastergrad fra NHH som inkluderer utenlandsstudier, og å ha vært del av sektoren i mer enn fire år.

De 16 kategoriene som har bidrag over gjennomsnittet til akse 2 utgjør til sammen 79,4 % av variasjonen til aksens. Akse 2 er relativt balansert, og fanger opp 30,7 % av variansen på en side og 48,7 % av variansen på den andre siden av origo. Den har dermed ikke en like polariserende effekt i det interstitielle feltet som det akse 1 har.

Politikken og PR-bransjen står som figur 2 nedenfor viser i opposisjon til hverandre langs akse 2. Det vil kanskje for mange være overraskende, da det har vært mye kritisk offentlig debatt om at politikk og PR blir vevd tettere og tettere sammen i Norge (Kihl, 2016; Melgård, 2014; Skarvøy, 2014). Den opposisjonen som analysen har avdekket står likevel ikke i veien for at det kan være en økende grad av mobilitet mellom de to sektorene. At erfaring fra kommunikasjonssektoren henger sammen med å jobbe i PR-byrå er ikke overraskende. Vi ser også at de høyeste inntektene befinner seg i det private næringslivet, ikke i det offentlige, og at det tar lang tid å opparbeide seg dem.

Hovedopposisjonen langs akse 2 er altså basert på sosial kapital, og går først og fremst mellom regjeringsrådgiverne og PR-bransjen.

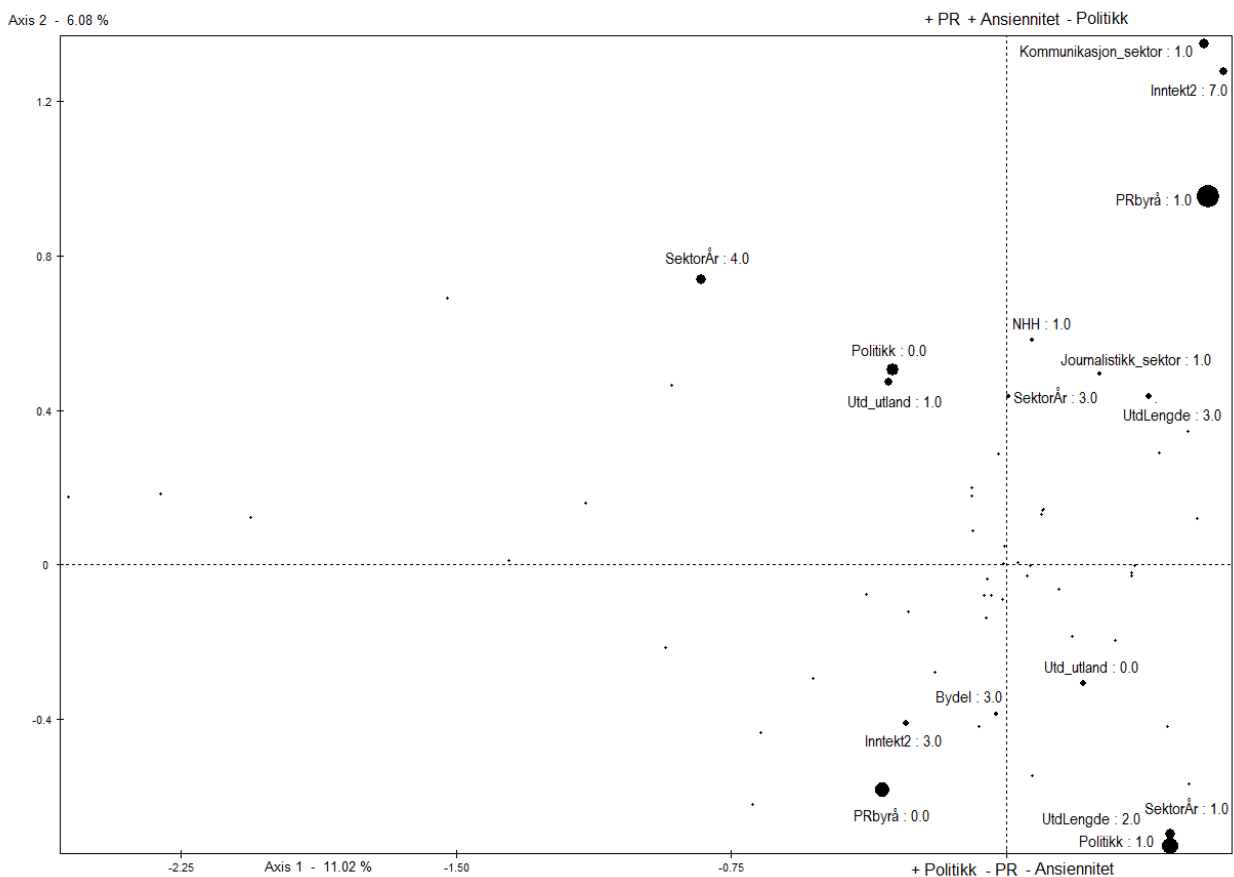
Aksen representerer sånn sett en opposisjon mellom det private og det offentlige, og mellom skjult og mer åpen politisk påvirkning. PR-byråer selger sine tjenester, opererer i mange

tilfeller med hemmelige kundelister, og holder i stor grad rådene de gir og arbeidet de gjør skjult for utenforstående. Det forventes en helt annen grad av åpenhet om regjeringsrådgivernes rolle og ansvarsområder, selv om dette ikke nødvendigvis er tilfellet i praksis slik jeg har diskutert tidligere i oppgaven.

Opposisjonen langs akse 2 handler ikke kun om sosial kapital-struktur, den handler også om feltsenioritet, som igjen henger sammen med utdanningskapital og økonomisk kapital. PR-bransjen kan sånn sett tolkes som en mer etablert del av det interstitielle policyprofesjonelle feltet, mens regjeringsrådgiverne ente kan tolkes som nykommere eller som å være posisjonert på grensen til feltet.

Akse 2 avdekkes som en kapitalstruktur- og feltsenioritets-akse også i analysen av det norske maktfeltet anno 2000 (Hjellbrekke et al., 2007:258), og er også tilstede i analysen av flere delfelt (Hjellbrekke & Korsnes, 2014). Det er derfor mulig å snakke om en strukturell homologi mellom det norske maktfeltet og det interstitielle policyprofesjonelle feltet. Dette vil jeg komme tilbake til senere i oppgaven.

Figur 2 - Aktive kategorier med bidrag større enn 1/59 til akse 2. (Størrelsene på kategoripunktene er proporsjonale med bidraget til akse 2).

Økonomiske skillelinjer

Den siste aksen som er inkludert i analysen er akse 3, og denne aksen domineres av økonomisk kapital.

Tabell 7 - Aktive kategorier med bidrag over gjennomsnittet til akse 3. Prosent.

Gruppe	Aakse 3	
	Negativ	Positiv
Økonomisk kapital		
Formue - 2 000 000 kr <		12,2
Inntekt - 800 000 - 999 999 kr		4,3
Inntekt - 2 000 000 kr <		3,3
Inntekt - 600 000 - 799 999 kr		2,0
Inntekt - 1 000 000 - 1 999 999 kr		1,7
Inntekt - 200 000 - 399 999 kr	8,0	
Inntekt - > 199 999 kr	2,9	
Inntekt - 400 000 - 599 999 kr	1,8	
Sosial kapital	Negativ	Positiv
Næringsliv - Ja		5,5
Antall år i sektor - 20 år <		4,7
Politikk - Nei/Ja	2,1	3,1
Tenketank - Ja/Nei	3,9	2,2
Journalistikk - Ja	3,0	
Antall år i sektor - 2-3 år	1,8	
Utdanningskapital	Negativ	Positiv
OxBridgeLSE - Ja	2,8	
Bosted	Negativ	Positiv
Bosted 2 - Østkanten i Oslo	13,1	
Bosted 1 - Vestkanten i Oslo (inkludert Asker og Bærum)		4,5
Total	39,4	43,5

Individene med de største formuene og de høyeste inntektene skiller seg fra individene med lave inntekter, som en kan lese i tabell 7. Bosted er også fremtredende, altså å bo enten på Oslos østkant eller vestkant. Ikke overraskende ser det ut til at individene med de høyeste

formuene også har lang fartstid i sin sektor, gjerne med næringslivsbakgrunn, og at den økonomiske kapitalen henger sammen med ansiennitet. De 19 kategoriene som har bidrag over gjennomsnittet til akse 3 fanger opp 82,9 % av variasjonen til aksens. Dette er den best balanserte, og dermed minst polariserende, aksens. Kategoriene med negative koordinater som bidrar over gjennomsnittet fanger opp 39,4 % av variasjonen, mens kategoriene med positive koordinater fanger opp 43,5 % av variasjonen til aksens.

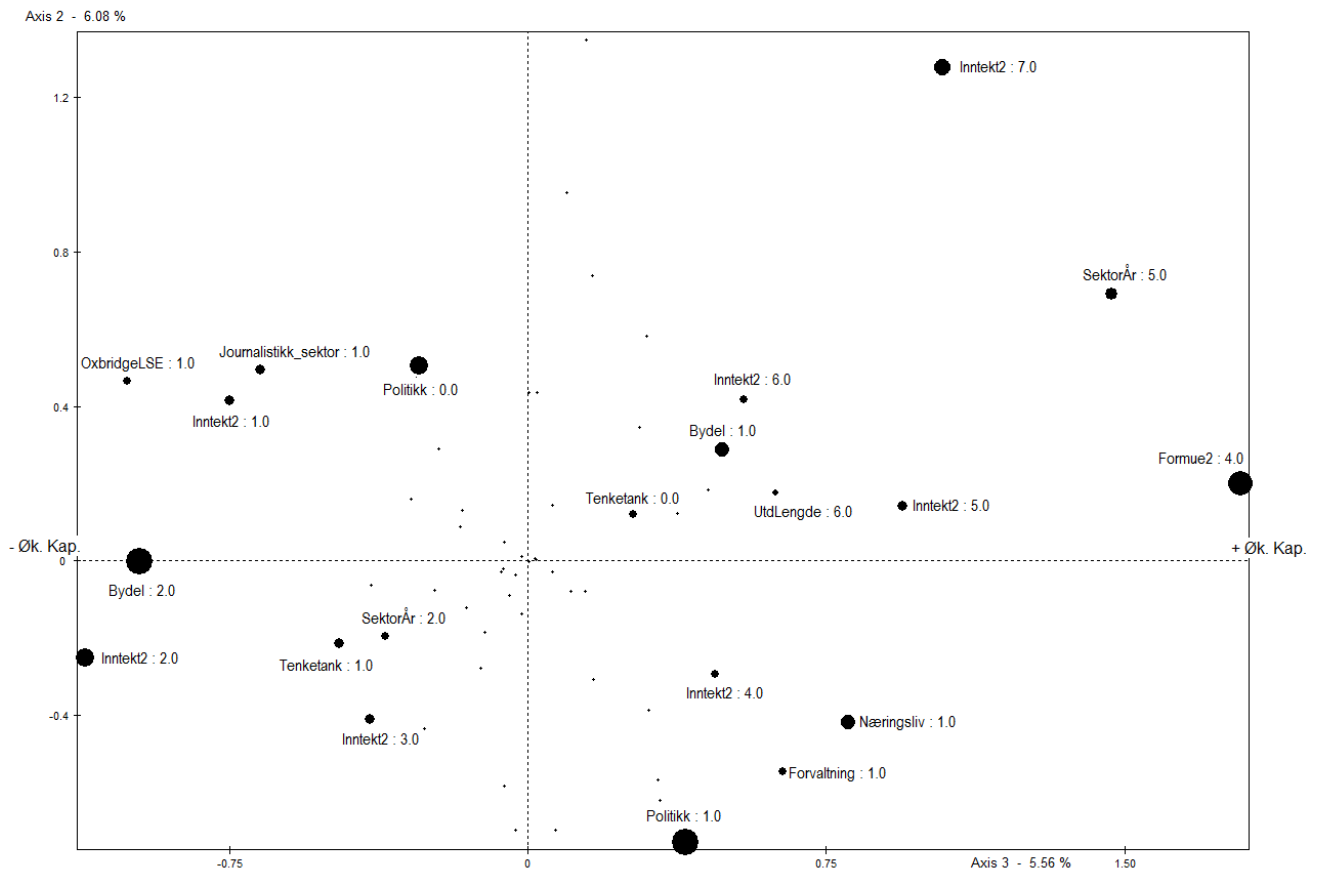
Som vi kan se nedenfor i figur 3 er formue over 2 millioner kroner og det å bo på østkanten i Oslo de kategoriene som bidrar mest til opposisjonen langs akse 3. På samme måte står de høyeste inntektskategoriene i opposisjon til de laveste inntektskategoriene. Den største økonomiske kapitalen ser ut til å ha samlet seg opp hos de som har klart lengst fartstid innenfor sin sektor. Aksens gir sånn sett uttrykk for det økonomiske kapital-hierarkiet i det policyprofesjonelle feltet.

Sosial kapital er også viktig for akse 3, spesielt sektortilhørighet, hvor de som har jobbet eller jobber som journalister og i tenketanker befinner seg på den negative siden av figur 3, mens individene med tilknytning til næringslivet og politikken er på den positive siden av origo. Den negative siden av aksens har også en overvekt av personer som har studert ved britiske eliteuniversiteter.

Akse 3 er en opposisjon mellom de med høyest økonomisk kapital, som bor på Oslos vestkant, og de med lavest økonomisk kapital, som bor på Oslos østkant.

Denne opposisjonen basert på volumet av økonomisk kapital henger sammen med individenes sosial kapital-struktur, forstått som sektortilhørighet. Næringslivet og politikken står i opposisjon til tenketankene og journalistikken langs økonomisk kapital-dimensjonen, noe som igjen henger sammen med bosted.

Figur 3 - Aktive kategorier med bidrag større enn 1/59 til akse 3. (Størrelsene på kategoripunktene er proporsjonale med bidraget til akse 3).

Drøfting av hoveddimensjonene i feltet

Det er som jeg har gjort rede for ovenfor tre hoveddimensjoner som skiller seg ut i det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge. Den første opposisjonen er basert på mengden akademisk kapital, med forskningsinstituttene på den ene siden av aksene og resten av feltet på den andre siden, med resten av tenketankene i en mellomposisjon. Den andre opposisjonen går mellom regjeringsrådgiverne og de ansatte i PR-bransjen, og avdekker en sosial kapitalstruktur i det policyprofesjonelle feltet, som også handler om feltsenioritet. Den tredje opposisjonen er mellom de med et høyt volum av økonomisk kapital og de med et lavt volum av økonomisk kapital, og som delvis er en strukturerende faktor som henger sammen med sektortilhørighet og bosted.

Akademisk kapital-dimensjonen langs akse 1 viser at en av hovedopposisjonene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet er mellom autoritet basert på intellektuell konsekrasjon og autoritet basert på politisk og økonomisk makt, slik Medvetz mente var tilfellet for de amerikanske tenketankene (2008). Det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge deler sånn sett noe av feltlogikken til det amerikanske tenketankfeltet. Inkluderingen av forskningsinstituttene, regjeringsrådgiverne og ansatte i PR-bransjen i analysen av det interstitielle feltet viser at tenketankenes mellomposisjon også i Norge kan sies å være et av hovedinstrumentene for å koble intellektuelle og politiske praksiser. Dette ser vi som sagt blant annet når det kommer til bokutgivelser. Litt annerledes kan vi si at en av feltegenskapene til det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge er å være et bindeledd mellom intellektuelle og politiske former for offentlige inngriper.

Slike feltegenskaper er nettopp et av argumentene Medvetz bruker for å omtale amerikanske tenketanker som del av et eget interstitielt felt, og ikke kun som organisasjoner som strekker seg over flere ulike felt. Opposisjonen langs akse 1 er med andre ord et uttrykk for en del av den feltlogikken som nettopp konstituerer det interstitielle policyprofesjonelle feltet som et interstitielt felt.

En slik feltlogikk er også til stede i den strukturelle homologien mellom det policyprofesjonelle feltet og det norske maktfeltet når det gjelder kapitalstruktur- og feltsenioritets-opposisjonen langs akse 2. Denne homologien må ikke forstås som en statistisk sammenheng mellom de posisjonene individer har i en sosial struktur og disposisjonene til

disse individene, slik tilfellet var i flere av Bourdieus studier (1996:141). Homologien betyr heller ikke at makt- og dominansrelasjonene er de samme i maktfeltet og det interstitielle policyprofesjonelle feltet, men at relasjonene er strukturert ut ifra noen felles prinsipper og på lignende måter (Hjellbrekke & Korsnes, 2014; Wacquant, 1989:41). Det er altså snakk om en form for felles logikk mellom det policyprofesjonelle feltet og det norske maktfeltet, basert på de interne strukturerende egenskapene i dem. I dette tilfellet betyr det først og fremst hvordan strukturene til individenes kapitalprofiler og deres feltsenioritet påvirker deres posisjon i feltet, selv om kapitalstrukturene ikke nødvendigvis er de samme i begge feltene.

Akse 2 i det norske maktfeltet er en feltsenioritetsakse i og med at den skiller mellom nykommere og mer etablerte aktører i feltet (Hjellbrekke et al., 2007:263). Det samme er tilfellet i det interstitielle policyprofesjonelle feltet, basert på individenes ansiennitet, altså hvor lang fartstid individene har i sin nåværende sektor. Ansiennitet forstått som hvor lenge en har vært en del av sin nåværende sektor er altså i denne sammenhengen et mål på feltsenioritet, og grad av feltsenioritet kan henge sammen med ting som å «beherske spillet» i feltet, og å ha etablerte relasjoner med andre aktører. Men feltsenioritet kan også tolkes som om en er posisjonert på grensen eller i kjernen av feltet. Sånn sett kan vi si at regjeringsrådgiverne befinner seg langs grensene eller i utkanten av de interstitielle feltet, på grunn av sin lave feltsenioritet, mens PR-bransjen som den mest etablerte delen av feltet befinner seg nærmere kjernen. Tenketankene befinner seg også her i en mellomposisjon slik som jeg har beskrevet ovenfor. Dette passer også med den historiske utviklingen til de tre ulike policyprofesjonelle gruppene. Tenketanker er et nyere fenomen enn PR-byråer, og det er derfor logisk at individene som er tilknyttet dem har kortere ansiennitet innenfor sine sektorer. Samtidig er det de siste tiårenes utvikling i regjeringsrådgivernes rolle og relasjoner med andre aktører som har ført til at grensene mellom dem og andre grupper policyprofesjonelle har blitt mer utydelige og porøse. Deres posisjon i det interstitielle feltet kan derfor sies å være av nyere dato, i tillegg til at de befinner seg på grensen av feltet i stedet for i kjernen.

Ulike posisjoner i det policyprofesjonelle feltet henger også sammen med ulike volum økonomisk kapital, som vi har sett fra tolkningen av den tredje akse. Den lengste ansienniteten, altså de største volumene av feltsenioritet, virker å henge sammen med de høyest inntektene og de største formuene. Dette betyr ikke bare at høye volum økonomisk kapital er noe som det tar lang tid å opparbeide seg i dette interstitielle feltet, men også at en bevegelse fra en organisasjonstype med lav feltsenioritet til en med høy feltsenioritet kan

henge sammen med en akkumulering av økonomisk kapital. Denne muligheten for ulike typer kapitalkonverteringsstrategier vil jeg komme tilbake til i det tredje analysekapitlet i oppgaven.

Det å tilhøre politikken har også en viss sammenheng med høyere volum økonomisk kapital. Høye volum politisk kapital trenger altså ikke å utelukke høye volum økonomisk kapital, i alle fall så lenge den politiske kapitalen kombineres med en tilknytning til enten næringslivet eller forvaltningen. Samtidig viser sammenhengen mellom bosted og økonomisk kapital ikke bare at det finnes et økonomisk klasseskille mellom øst- og vestkanten i Oslo, det er også et tegn på at posisjonene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet i hvert fall delvis kan sies å henge sammen med en reell geografisk segregering. Med andre ord er ikke ulike posisjoner i det policyprofesjonelle feltet kun knyttet til ulike sosiale posisjoner, men også med ulik fysisk tilhørighet i den virkelige verden.

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg besvart oppgavens første problemstilling ved å avdekke, tolke, og drøfte de viktigste aksene fra den spesifikke multiple korrespondanseanalysen. Ved å gjøre dette har jeg vist at det er tre hovedkapitaldimensjoner i det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge. Litt annerledes kan en si at dette har vært den første delen i å begynne å avdekke strukturene i det mellomrommet som det interstitielle feltet representerer.

De tre viktigste kapitaldimensjonene har jeg identifisert ved hjelp av egenverdiene og de modifiserte inertia-ratene til de ulike aksene i MCAen. Totalt forklarer disse tre aksene ca. 87 % av variansen i datamaterialet. I tillegg har jeg presentert bidragene de ulike kapitalgruppene har både til MCAen som helhet og til hver av de viktigste aksene i den. Med dette som utgangspunkt har jeg så tolket hver av disse tre aksene ved å analysere de aktive kategoriene som har et bidrag over gjennomsnittet til hver av aksene.

Akse 1 har vist seg å være en akademisk kapital-akse, med de ansatte i forskningsinstituttene på den ene siden, det store flertallet av datamaterialet på den andre siden, og resten av tenketankene situert i en mellomposisjon. Akse 2 handler i stor grad om sammensetting av sosial kapital, og skiller først og fremst mellom regjeringsrådgiverne og ansatte i PR-bransjen. Akse 3 er blitt identifisert som en økonomisk kapital-akse, som også henger sammen med å bo enten på Oslos østkant eller vestkant.

Under drøftingen av aksene har jeg argumentert for at en av hovedopposisjonene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet går mellom autoritet basert på intellektuell konsekrasjon og autoritet basert på politisk og økonomisk makt. En av de strukturelle egenskapene til dette feltet kan dermed sies å være et bindeledd mellom intellektuelle og politiske former for offentlige inngripener, med tenketankene i en medierende mellomposisjon. Videre har jeg redegjort for det jeg mener er en strukturell homologi mellom det interstitielle policyprofesjonelle feltet og det norske maktfeltet, som handler om at akse 2 i begge tilfellene består av en kapitalstruktur- og feltsenioritets-opposisjon.

Viktigheten av volum av økonomisk kapital for opposisjonen langs akse 3 peker mot en mulig kapitalkonverteringsstrategi, hvor mobilitet fra en del av feltet med lav feltsenioritet til en del med høy feltsenioritet kan henge sammen med akkumulering av økonomisk kapital.

De policyprofesjonelle undergruppene

De tre hoveddimensjonene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge forteller noe om hvilke strukturelle relasjoner som finnes mellom feltets ulike posisjoner. Som Liu og Emirbayer påpeker er det relasjonen mellom slike posisjoner og aktørene i feltet som skiller feltbegrepet fra et mer generelt nettverksbegrep (2016). Det blir derfor viktig å undersøke hvilke undergrupper som aktørene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet kan deles inn i.

Disse undergruppene vil kunne fortelle noe om hvordan de policyprofesjonelle i datamaterialet mitt fordeler seg etter ulike variabler og kategorier, basert på hvor like eller forskjellige de er fra hverandre. På denne måten vil de faktiske gruppene i det interstitielle feltet kom til synet, i stedet for kun de tre typene policyprofesjonelle som jeg i utgangspunktet har delt utvalget inn i. Sagt litt annerledes blir dette dermed en analyse av relative posisjoner og de objektive relasjonene mellom disse posisjonene, hvor avstander i det konstruerte rommet kan tolkes som sosiale avstander (Bourdieu, 1990).

Spørsmålet videre blir hvor godt disse policyprofesjonelle undergruppene skildres av de kapitaldimensjonene jeg har avdekket i det foregående kapitlet. Men for å si noe om dette vil jeg undersøke hvor mange undergrupper det er i det policyprofesjonelle feltet, og hvordan disse kan tolkes. Men før jeg identifiserer hvilke undergrupper individene i databasen kan sies å fordele seg inn i, er det nødvendige å presentere hvordan individene fordeler seg langs dimensjonene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet.

Presentasjon av individskyen

Analysen i forrige kapittel er altså basert på skyen av kategorier fra MCAen. Men for å undersøke hvordan individene i databasen fordeler seg langs dimensjonene i feltet er det nødvendig å også utforske spredningen i individskyen.

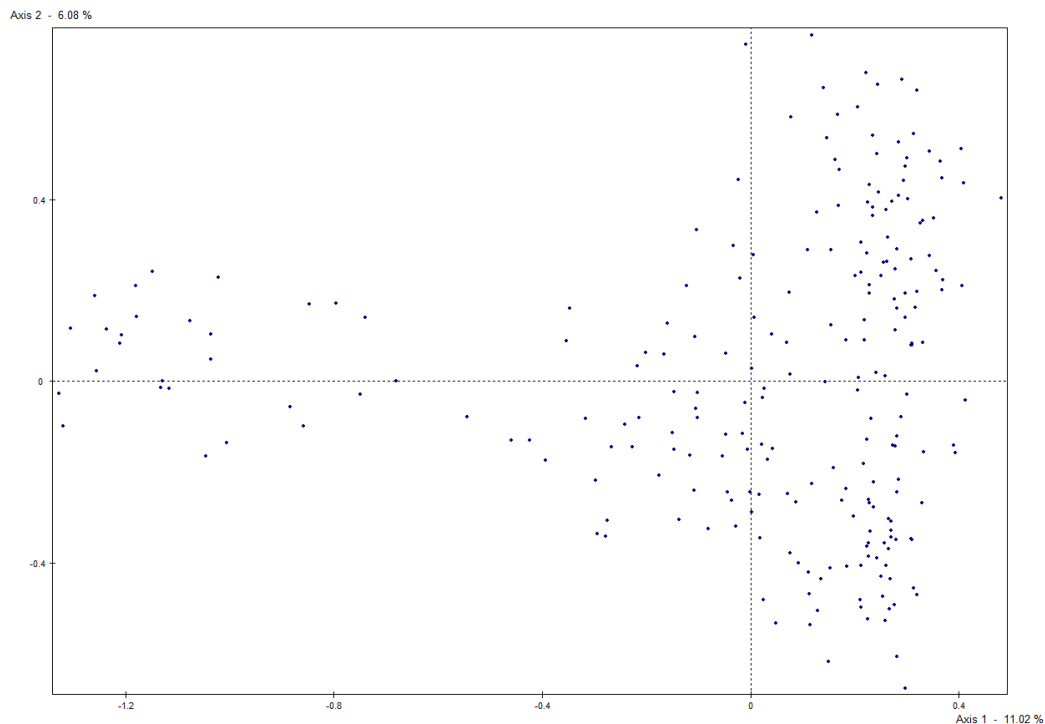
Avstanden mellom personene i individskyen reflekterer hvor ulike de er basert på de 22 aktive variablene (Le Roux & Rouanet, 2010:6). Punktene for to personer med nøyaktig like kjennetegn for alle de 22 variablene ville altså ligget oppå hverandre i planet. Å framstille denne informasjonen fra den konstruerte databasen grafisk gir en muligheten til å vise

variansen rundt gjennomsnittene i datamaterialet, og ikke bare mellom gjennomsnittene slik som jeg har gjort i den foregående delen av kapitlet. Dette er i tråd med Otis Dudley Duncans syn på at målet med kvantitativ sosiologi også er å oppsummere systematiske mønstre i populasjonsvariasjon, og ikke kun sammenligne gjennomsnitt mellom grupper (Xie, 2007). Figurene nedenfor sier altså noe om heterogeniteten til individene i databasen, og ikke kun deres homogenitet.

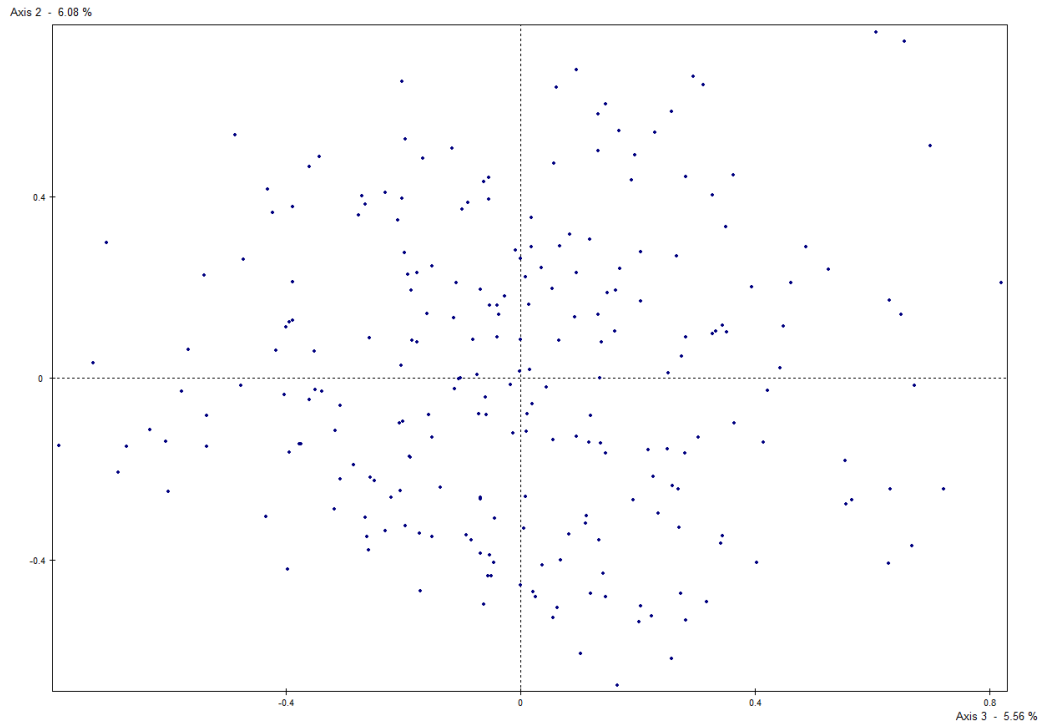
Individskyen i faktorplan 1-2 (figur 4 nedenfor) viser en klar spredning mellom individene lengst til venstre på akse 1, altså de individene med de høyeste volumene akademisk kapital, og resten av individene i datamaterialet. Samtidig er det en glidende overgang langs aksene, og individene til venstre i planet er derfor ikke adskilt fra dem til høyre. Det er god spredning blant individene langs akse 2 også, med få eller ingen opphopninger.

Individskyen for faktorplan 2-3 (Figur 5 nedenfor) viser god spredning langs både akse 2 og akse 3, med en jevn fordeling av individer i alle de fire kvadratene i planet. Det ser ut som om det er ca. like mange individer øverst og nederst langs akse 2, og til venstre og til høyre langs akse 3.

Figur 4 - Sky av individer i faktorplan 1-2

Figur 5 - Sky av individer i faktorplan 2-3

De syv undergruppene

På grunnlag av individskyen er det mulig å utforske strukturene i variansen i større detalj. Blant annet hvor stor spredningen er rundt gjennomsnittsverdiene, hvilke undergrupper som finnes i materialet, og hvor homogene og heterogene disse er.

For å analysere variasjonen internt i, og mellom de policyprofesjonelle undergruppene, har jeg derfor gjort en oppadstigende hierarkisk klyngeanalyse av individene i datasettet, basert på faktorkoordinatene de har langs samtlige akser fra den multiple korrespondanseanalysen, etter Wards metode (Romesburg, 2004). Det vil si at resultatet er underskyer av individer karakterisert av ulike aktive og supplementære kategorier. Konsentrasjonselipser gir en geometrisk oppsummering av disse underskyene i et faktorplan (Le Roux & Rouanet, 2010:69-70). For en normalt formet undersky inneholder konsentrasjonselipsen omtrent 86 % av punktene i skyen (ibid.).

Målet med en slik klyngeanalyse er at individene som plasseres i samme klynge skal være så like hverandre som mulig, mens de ulike klyngene skal være så forskjellig fra hverandre som mulig. Det vil si at klyngene skal være homogene, mens forskjellene mellom klyngene skal

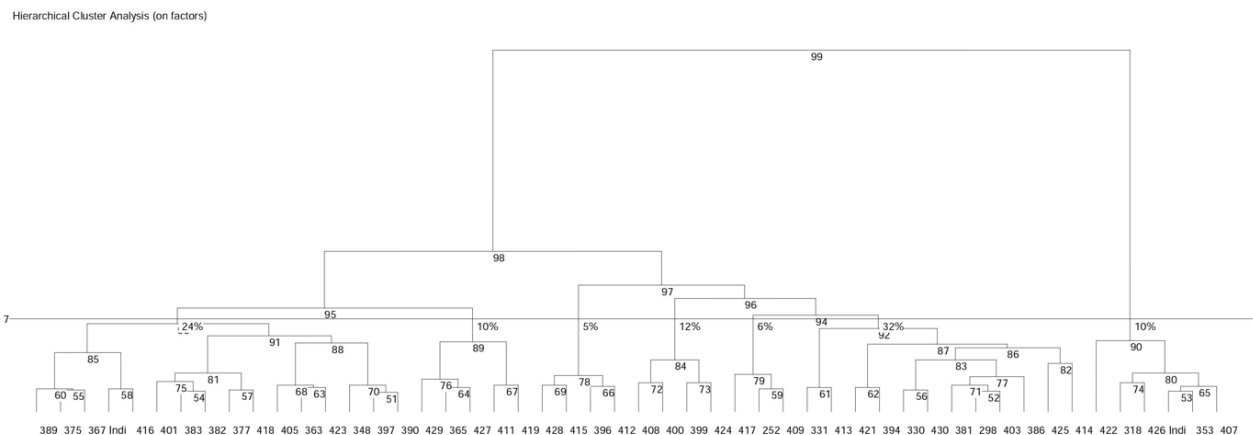
bli så store som mulig. Litt teknisk kan vi kalle dette å minimere intraklassevariansen og maksimere interklassevariansen. Det er mulig å trekke statistiske slutninger basert på klyngeanalysen, i den grad underskyen av individer passerer en t-test hvor individene i klyngen er utvalget og alle individene i analysen er referansepopulasjonen. Resultatet tolkes som regel som en p-verdi, hvor et resultat lavere enn 0,05 er statistisk signifikant (Le Roux & Rouanet, 2010:82-83).

Tolkningen av klyngeanalysen i denne oppgaven er basert på retningslinjene som presenteres i Denord et al. (2011). Overrepresenterte kategorier er de som har fem prosentpoeng høyere forekomst i klyngen enn i det samlede utvalget, og en p-verdi lavere enn 0,05.

Underrepresenterte kategorier har en forekomst som er fem prosentpoeng lavere i klyngen enn i det samlede utvalget, og en p-verdi lavere enn 0,05. De totale resultatene fra den hierarkiske klyngeanalysen er inkludert i oppgavens vedlegg.

Figur 6 nedenfor viser en løsning på den oppadstigende hierarkiske klyngeanalysen med syv konsentrasjonselipser. Programvaren jeg har brukt til å gjennomføre analysen⁵ forteller meg at de to beste oppdelingsløsningene er enten en treklyngeløsning eller en syvklyngeløsning. Jeg velger løsningen med syv klynger, fordi denne fanger opp langt flere nyanser i datamaterialet enn det en løsning med tre klynger gjør. Som figuren nedenfor viser ville de seks klyngene på venstre side i klyngetreet blitt slått sammen til kun to, som ville omfattet 35 % og 55 % av individene i analysen, hvis en treklyngeløsning ble valgt. Dermed ville intraklassevariansen blitt for stor til å være hensiktsmessig.

Figur 6 - Klyngetre, syvklyngeløsning

⁵ SPAD 8.0.

Det første steget i klyngeanalysen er å beskrive hva som kjennetegner individene i hver av de syv undergruppene. I analysen nedenfor er alle kategoriene jeg beskriver statistisk signifikant, det vil si at de har en over- eller underrepresentasjon på minst 5 %, og en p-verdi <0,05.

Klynge nr 1 (n=50) består av individer i PR-bransjen med høye volum økonomisk kapital og med lang feltsenioritet. Kommunikasjons- og journalistikkutdanning er overrepresentert, sammen med utdanning fra Handelshøyskolen BI. Både tenketankene og regjeringsapparatet er sterkt underrepresentert i denne klyngen. Vi kan kalle denne klyngen for *PR-tungvektene*.

Klynge nr 2 (n=36) er en klynge bestående av *PR-nykommerne*. Individene i denne klyngen har kort feltsenioritet og lave volum økonomisk kapital. Utdanninger på mastergradsnivå fra utlandet, spesielt britiske eliteuniversiteter, er overrepresentert, sammen med Norges Handelshøyskole. Fagområdene som kjennetegner klyngen er kommunikasjon og administrasjon.

Klynge nr 3 (n=12) inneholder samtlige individer i databasen med utdanning fra NTNU, og de aller fleste av disse er sivilingeniører. Klyngen er svært homogen og ensartet. Siden klyngen er så liten, vil det være problematisk å tillegge den stor statistisk betydning. Men samtidig består den av individer med utdannelse fra det som historisk sett har vært en prestisjeinstitusjon i Norge, og disse *NTNUerne* kan derfor utgjøre en viktig undergruppe i feltet.

Klynge nr 4 (n=34) omfatter individer som jobber i tenketanker, spesielt Manifest Tankesmie og Civita, og som ikke har bakgrunn fra PR-bransjen eller regjeringsapparatet. Den har også en overvekt av historikere, journalister, UiO-utdannede, og individer som har gitt ut bøker. De lavere inntektskategoriene og det å bo på Oslos østkant er også overrepresentert. Vi kan kalle denne klyngen *tanketenkerne*.

Klynge nr 5 (n=16) består av individer med spesialisert sosial kapital, nemlig bakgrunn fra den offentlige forvaltningen. I tillegg er høye formuer og jusutdanning fra UiO overrepresentert. Klyngen kan altså sies å bestå av *byråkratene* i det policyprofesjonelle feltet.

Klynge nr 6 (n=66) domineres av statssekretærer og politiske rådgivere i Regjeringen Solberg, som har lav fartstid i både organisasjon og sektor. Det første er ikke overraskende, da

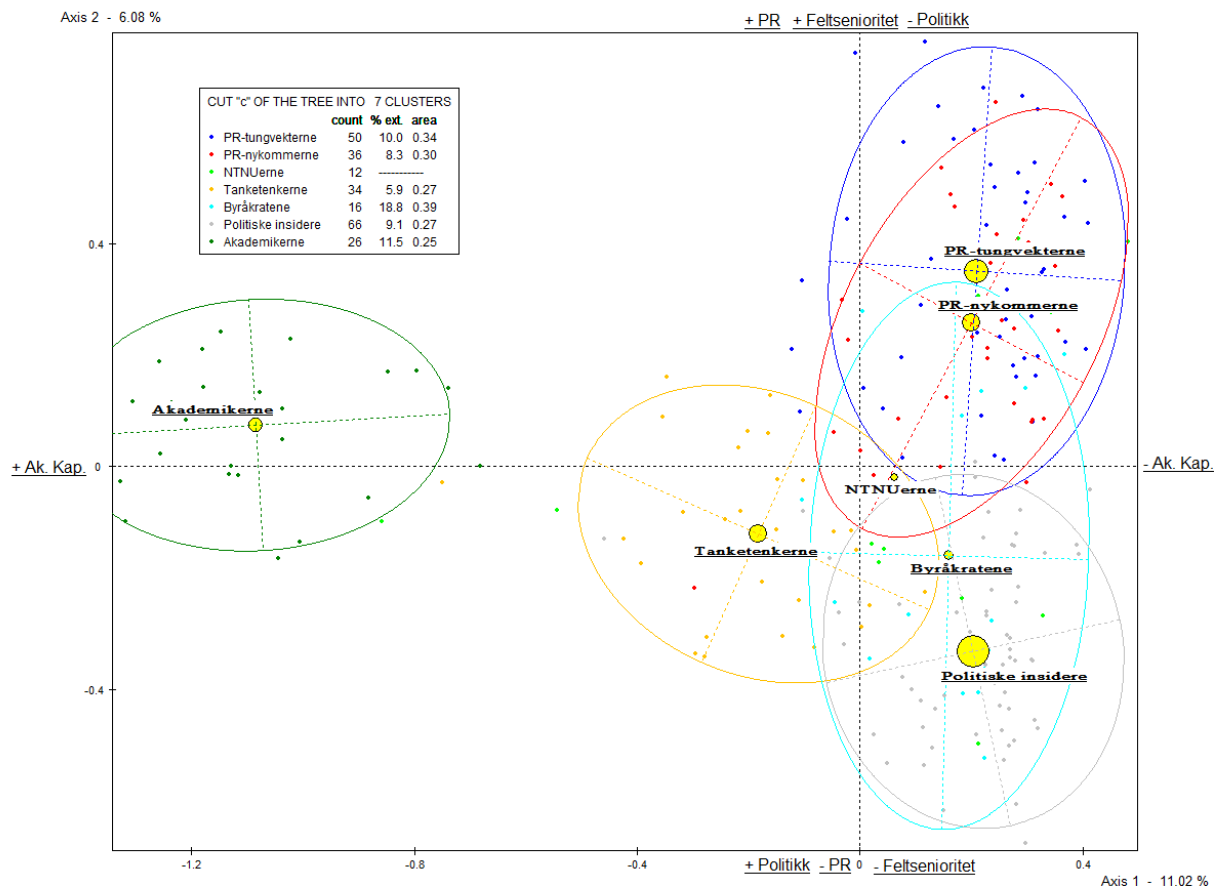
regjeringen kun har hatt makten siden høsten 2013. Det andre er mer overraskende, da det betyr at en stor del av individene i klyngen i liten grad har jobbet som politiske profesjonelle tidligere. Klyngen kjennetegnes også av at individene der ikke har bakgrunn fra verken tenketanker eller pr-byråer, og at mange av dem har kortere utdanninger, spesielt yrkesfag. Å være bosatt utenfor hovedstaden er også overrepresentert. Klynge nr 6 er sånn sett motsetningsfylt. Man kan si at den består av outsiders når det gjelder geografi, feltsenioritet og utdanning, samtidig som den er en klynge av *politiske insidere*.

Klynge nr 7 (n=26) omfatter mange av de individene som jobber i akademia, har publisert vitenskapelige artikler, og har de lengste utdanningene. Det er nesten utelukkende individer som tilhører de tre forskningsinstituttene i analysen, altså CMI, NUPI og PRIO. Statsvitenskap, sosiologi og samfunnsvitenskap er overrepresentert. Denne klyngen kan omtales som *akademikerne*.

Tenketankene i en mellomposisjon

De syv klyngene jeg har beskrevet ovenfor er så projisert inn i faktorplan 1-2, 2-3, og 1-3, for å kunne undersøke og analysere hvordan de plasserer seg langs de tre hoveddimensjonene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet.

Figur 7 - Klyngeanalyse faktorplan 1-2

I figur 7 ovenfor ser vi at det er en motsetning mellom *akademikerne* og *tanketenkerne* på den venstre siden av akse 1, og resten av undergruppene på den høyre siden av aksene. Det er likevel relativt god spredning mellom de største undergruppene. Unntaket er *byråkratene* og de to PR-klyngene, som overlapper med andre klynger. Resultatene av den oppadstigende hierarkiske klyngeanalysen viser altså at dimensjonene fra den multiple korrespondanseanalysen skiller de større undergruppene i feltet fra hverandre på en god måte. Ellipsen til *NTNUErne* er fjernet fra både figur 7, figur 8 og figur 9, fordi denne undergruppen omfatter for få individer og er for spredt i rommet, men gjennomsnittspunktet er inkludert i alle tre figurene.

Akademikerne befinner seg helt ytterst til venstre i faktorplan 1-2, og er dermed den mest atypiske klyngen langs akse 1. Det er også denne klyngen som oppstår ved den første dikotomien i den hierarkiske klyngeanalysen, altså lengst til høyre i figur 5. Denne konsentrasjonsellipsen er også strukket langs akse 1. Det betyr at det eksisterer en intern opposisjon i denne klyngen, som primært er strukturert langs denne aksen.

Tanketenkerne befinner seg i en slags mellomposisjonen med *akademikerne* på den ene siden og *PR-tungvektene*, *PR-nykommerne*, *byråkratene* og de *politiske insiderne* på den andre. Likevel er *tanketenkerne* trygt plassert på venstre side av akse 1, selv om deler av klyngen strekker seg over til høyre side av aksen. De *politiske insiderne* befinner seg i det nederste høyre kvadratet i figur 7, mens *PR-tungvektene* og *PR-nykommerne* nesten overlapper med hverandre i det øverste høyre kvadratet.

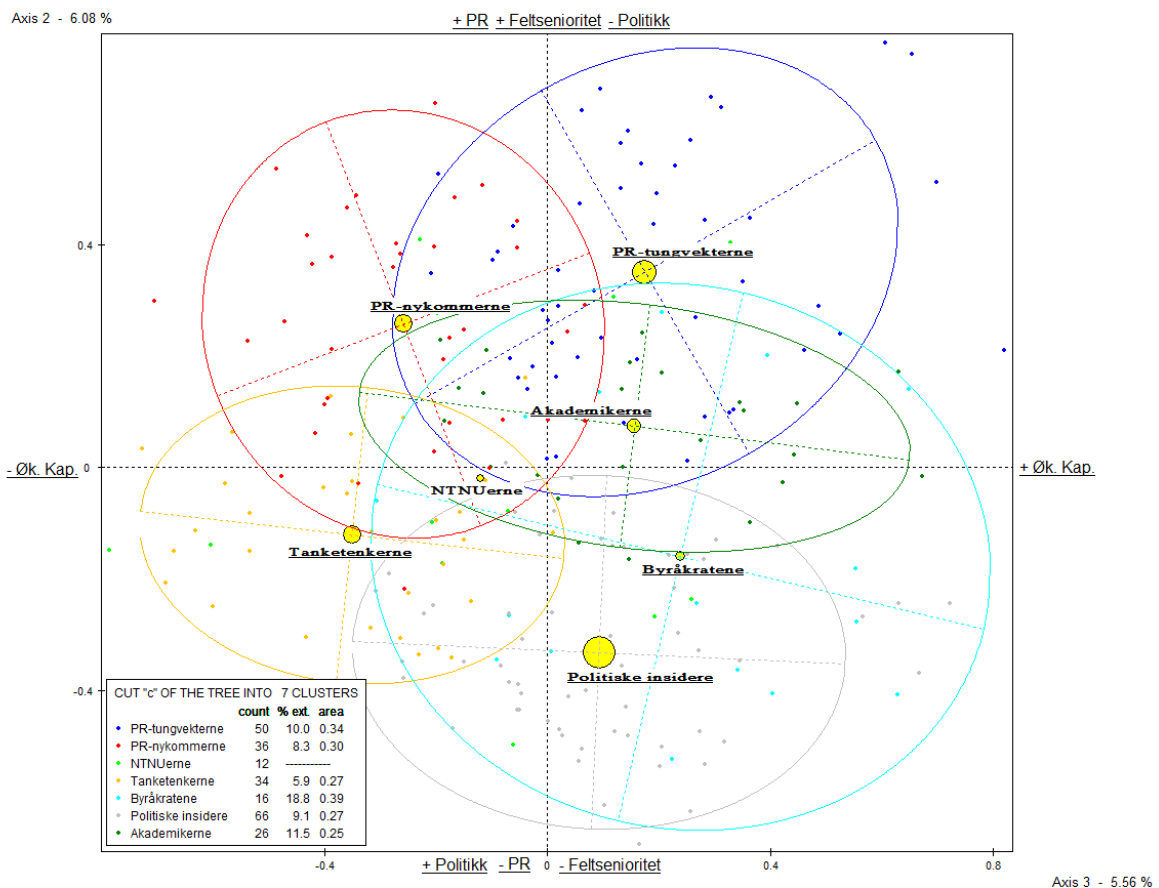
I tillegg til *akademikerne* er også *tanketenkerne* strukket langs akse 1. Samtidig viser vinkelen på *tanketenkerne*-ellipsen at denne strekker seg mellom *akademikerne* og de *politiske insiderne*. De *politiske insiderne* kan virke som den mest homogene klyngen, i og med at den har en relativt trang og rund ellipse. Både *PR-nykommerne*, *PR-tungvektene*, og *byråkratene* er som vi kan se av figur 7 strukket langs akse 2. Dette kan tyde på at det er en form for heterogenitet i denne delen av datamaterialet, og at betydningen av feltsenioritet og motsetningen mellom politikk og PR er mer framtredd internt i disse tre klyngene.

Klyngeanalysen følger altså i stor grad mønsteret fra beskrivelsen av opposisjonene langs akse 1 i forrige kapittel. Det er forskningsinstituttene og individene med høyest akademisk kapital, altså *akademikerne*, mot resten. Men bildet nyanseres med *tanketenkerne*. Det kan virke som om tenketankene, og spesielt Manifest Tankesmie og Civita, befinner seg i en mellomposisjon med *akademikerne* på den ene siden og resten av undergruppene på den andre.

Et generelt kapitalhierarki

For akse 2 er mønsteret noe av det samme som for akse 1. Hovedopposisjonen mellom PR-bransjen på den ene siden og regjeringsrådgiiverne på den andre kommer igjen tydelig fram, som vi ser fra figur 8 nedenfor. Likevel nyanseres også her bildet etter klyngeanalysen. Selv om det er en viss grad av overlapp, ser vi at *tanketenkerne* befinner seg på den negative siden av origo sammen med de *politiske insiderne*, mens *akademikerne* befinner seg på motsatt side sammen med *PR-nykommerne* og *PR-tungvektene*. *Byråkratene* er den mest spredte klyngen langs akse 2, og overlapper i stor grad med de *politiske insiderne* og *akademikerne*.

Figur 8 - Klyngeanalyse faktorplan 2-3

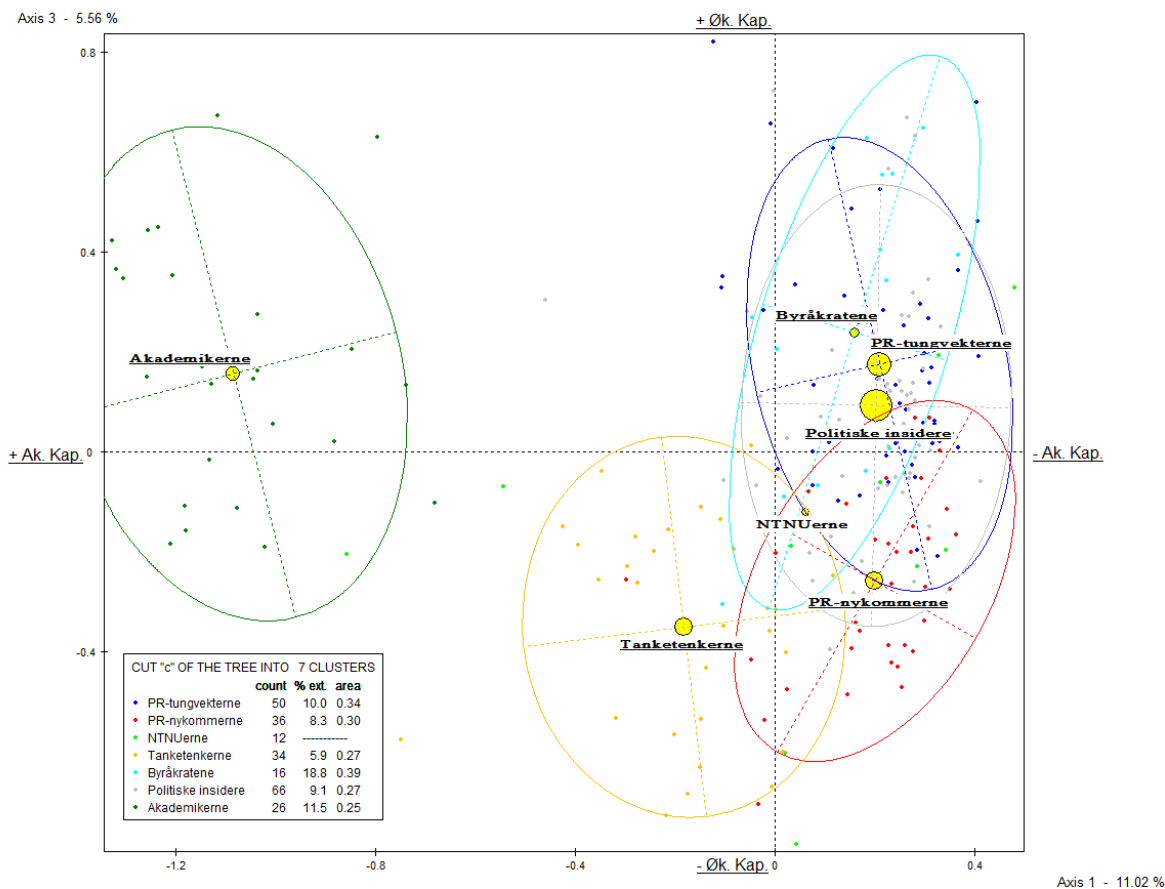
Det kan altså se ut som om akse 2 fanger opp et generelt kapitalhierarki i feltet, ved at hovedopposisjonen mellom PR og politikk også gjør seg gjeldende for de andre klyngene. Vi kan sånn sett si at *tanketenkerne* befinner seg på den politiske siden av akse 2 sammen med *politiske insiderne*, mens *akademikerne* befinner seg på den upolitiske siden sammen med *PR-tungvektene* og *-nykommerne*. Dette er nok et argument for at inkluderingen av

regjeringsrådgiverne som en del av de policyprofesjonelle bidrar til å avdekke kapitaldimensjonene i dette interstitielle feltet.

Tenketankene er med andre ord i en mellomposisjon med politikken på den ene siden og PR-bransjen på den andre. Det er så godt som ingen overlapp mellom ellipsene til de *politiske insiderne* og de to PR-klyngene, mens de to tenketank-klyngene overlapper med både politik-klyngen og PR-klyngene. Klyngeanalysen bekrefter altså funnet fra analysen av skyen av kategorier ovenfor.

Faktorplan 2-3 skildrer også en feltsenioritetsopposisjon mellom de ulike undergruppene. Både *PR-tungvektene* og *PR-nykommerne* befinner seg i den øverste delen av feltsenioritetsaksen sammen med *akademikerne*, mens *tanketenkerne* og de *politiske insiderne* har lav feltsenioritet.

Figur 9 - Klyngeanalyse faktorplan 1-3

Økonomiske skiller i alle klyngene

Akse 3 er som jeg allerede har beskrevet en akse for økonomisk kapital. I figur 9 ovenfor befinner *tanketenkerne* seg på den negative siden av origo, sammen med *PR-nykommerne*, og det er disse to klyngene som har de laveste volumene av økonomisk kapital. De fire andre klyngene har sine gjennomsnittspunkter plassert på den positive siden av aksene. Det er likevel stor grad av overlapp også her, og deler av de fire klyngene på den positive siden av aksene strekker seg også over til den negative siden. Dette betyr at det kan være relativt store interne variasjoner i klyngene, og spesielt er *akademikerne* strukket langs akse 3. Økonomisk kapital er med andre ord ikke kun strukturerende for det policyprofesjonelle feltet som helhet, men også for hver av de seks klyngene i faktorplanet.

Drøfting av klyngeanalysen

Klyngeanalysen har avdekket syv undergrupper i det interstitielle policyprofesjonelle feltet. Fem av disse undergruppene kan sies å representere de tre organisasjonstypene som er inkludert i oppgavens utvalg. *Tanketenkerne* og *akademikerne* representerer tenketankene, *PR-tungvektene* og *PR-nykommerne* representerer PR-bransjen, mens de *politiske insiderne* representerer regjeringsrådgiverne. Samtidig har klyngeanalysen avdekket flere nyanser hos de tre organisasjonstypene, ved at to av dem består av to undergrupper som skiller seg fra hverandre etter volum av akademisk kapital, sosial kapital-struktur, eller feltsenioritet.

Analysen har i tillegg identifisert to undergrupper som ikke umiddelbart passer inn i det policyprofesjonelle feltet, men som forteller noe viktig om feltets utvikling. Historisk har det vært en opposisjon mellom *NTNUerne* og *byråkratene* i Norge. Ingeniører fra det som tidligere het NTH var en sentral del av industrireisningen og flere av dem nådde toppen i næringslivet, mens juristene i forvaltningen tidligere holdt seg innenfor denne sektoren gjennom hele sitt karriereløp. Det kan altså se ut som om disse to gruppene har funnet en ny karrierevei, som går inn i det policyprofesjonelle feltet. Det kan både henge sammen med at disse to utdanningsretningene er mindre dominerende i sine sektorer enn de har vært tidligere, og derfor har måttet finne nye måter å påvirke samfunnsutviklingen på, men det kan også bety at det policyprofesjonelle feltets prestisje har vokst. Det er ikke umulig at dette kan omtales som en ny form for elitemobilitet i det norske samfunnet. Dette funnet underbygges også av at *byråkratene* strekker seg fra den politiske siden av akse 2 og over på PR-siden i figur 7. Det

kan med andre ord se ut som at den spesialiserte formen for politisk kapital som erfaring fra forvaltningen representerer er ønsket og anerkjente i flere deler av det policyprofesjonelle feltet.

I faktorplan 1-2 (figur 7) viser konsentrasjonsellipsene at det i det interstitielle policyprofesjonelle feltet først og fremst er tre forskjellige former for kapital som gjelder: akademisk kapital, politisk kapital, og en type sosial kapital som kan kalles *PR-kapital*. Feltet har med andre ord en tripolar kapitalstruktur langs de to første hoveddimensjonene.

Funnet fra analysedel 1 om at tenketankene kan sees som et av hovedinstrumentene for å koble intellektuelle og politiske praksiser i Norge bekreftes ytterligere av klyngeanalysen. Som en kan se i figur 7 trekkes *tanketenkerne*-ellipsen på skrå fra venstre side og nederst til høyre, altså mellom *akademikerne* og de *politiske insiderne*, og kan derfor tolkes som en mellomposisjon mellom disse to delene av feltet. Det er tidligere avdekt en generell opposisjon mellom akademia og politikk i det norske maktfeltet (Denord et al., 2011:264; Hjellbrekke & Korsnes, 2003) og i det franske journalistiske feltet (Champagne, 2005). Denne opposisjonen er som analysen har avdekket også viktig i det norske policyprofesjonelle feltet.

Det kan altså se ut som om det finnes en strukturell homologi mellom det interstitielle policyprofesjonelle feltet og det norske maktfeltet ikke bare når det gjelder sosial kapitalstruktur og feltsenioritet slik som jeg har gjort rede for ovenfor, men også langs akademia-politikk-dimensjonen. Dette funnet stemmer overens med Medvetz påstand om at en av hovedopposisjonene i tenketankrommet går mellom autoritet basert på intellektuell konsekrasjon og autoritet basert på politisk og økonomisk makt (2008). Å være et bindeledd mellom akademia og politikken kan med andre ord være en nøkkelposisjon i det interstitielle policyprofesjonelle feltet.

Klynge 6 består som sagt av *politiske insidere* som er outsiders på andre måter. Det er også denne undergruppen som kan sies å i størst grad være posisjonert langs grensen til det interstitielle policyprofesjonelle feltet. Dette er ikke tilfellet bare fordi gruppen er en etablert del av det politiske feltet, men også fordi den befinner seg i de delene av feltet med lavest feltsenioritet. I sin undersøkelse av det norske maktfeltet fant Hjellbrekke og Korsnes at det politiske feltet hadde lavere barrierer for og større grad av mobilitet enn de andre posisjonene

i maktfeltet (2003). Det er ikke mulig å undersøke om dette også er tilfellet for de politiske posisjonene i det policyprofesjonelle feltet ut ifra den databasen jeg har konstruert. Derimot kan det virke som om den politiske kapital er lettere omsettelig i det policyprofesjonelle feltet, enn andre typer kapital. Sånn sett kan den relativt sett større graden av mobilitet inn i det politiske feltet ikke bare ha konsekvenser for strukturene i det norske maktfeltet, men også i det policyprofesjonelle feltet. Dette vil jeg komme tilbake til i diskusjonen om konverteringsstrategier i neste analysekapittel.

Det at *tanketenkerne* befinner seg på den politiske siden av akse 2, mens *akademikerne* befinner seg på den upolitiske siden av aksene (se figur 8) tyder på at det er en intern opposisjon blant tenketankene i databasen. Det samme gjør forskjellene når det gjelder volum av økonomisk kapital og plassering langs akse 1. Dette er likevel ikke et argument for at forskningsinstituttene kunne vært ekskludert fra utvalget. Som jeg har gjort redegjort for tidligere i oppgaven har inkluderingen av instituttene bidratt til å avdekke hvordan de mer «rendyrkede» tanketankene er et viktig instrument for å koble intellektuelle og politiske praksiser i Norge. Dette gjenspeiles igjen i at de to undergruppene plasserer seg på hver sin side av akse 2.

Oppsummering

I det andre analysekapitlet har jeg presentert individskyene i faktorplan 1-2 og 2-3, og så brukt en oppadstigende hierarkisk klyngeanalyse for å besvare oppgavens andre problemstilling om å undersøke og tolke undergruppene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet. Målet med klyngeanalysen har vært å avdekke de mest homogene undergruppene i feltet, og analysen har vist at en løsning med syv klynger er den beste. Deretter har jeg beskrevet og navngitt de syv klyngene, før jeg har projisert dem inn i faktorplan 1-2, 2-3, og 1-3, for å på den måten kunne undersøke og analysere klyngenes plassering langs de tre hoveddimensjonene jeg avdekket i forrige kapittel.

Klyngeanalysen bekrefter i stor grad funnene for alle de tre aksene fra det forrige kapitlet, men både nyanserer bildet og gjør det mer detaljert. Blant annet har akse 2 avdekket et generelt kapitalhierarki i det interstitielle policyprofesjonelle feltet, som handler om feltsenioritet og ulike kapitalsammensetninger. Klyngeanalysen langs akse 3 har vist at

økonomisk kapital ikke bare er en strukturerende faktor for det policyprofesjonelle feltet som helhet, men også for hver av de seks klyngene i faktorplanet.

Både ansatte i PR-bransjen og ansatte i tenketankene har vist seg å bestå av to undergrupper, som skiller seg fra hverandre etter skillelinjer basert på akademiske kapital, sosial kapital, og feltsenioritet. Jeg har argumentert for at identifiseringen av *NTNUerne* og *byråkratene* som to av undergruppene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet kan forstås som nye former for elitemobilitet i det norske samfunnet.

Samtidig viser klyngeanalysen at det interstitielle feltet har en tripolar kapitalstruktur langs de to første hoveddimensjonene, hvor akademisk kapital, politisk kapital, og en spesialisert form for sosial kapital, som jeg kaller *PR-kapital*, dominerer hver sin del av feltet. Det oppstår dermed et skille mellom forskningsinstituttene som den fremste representanten for akademisk kapital, og resten av tenketankene. De resterende tenketankene kan dermed forstås som et av hovedinstrumentene for å koble intellektuelle og politiske offentlig inngripener.

Klyngeanalysen har med andre ord avdekket ytterligere en strukturell homologi mellom det interstitielle policyprofesjonelle feltet og det norske maktfeltet, nemlig en fremtredende opposisjon mellom akademia og politikk. Det ser ut som om det er tenketankene, ikke medregnet forskningsinstituttene, som er situert i en mellomposisjon mellom disse to polene. Den interne opposisjonen mellom tenketankene i databasen, og deres ulike posisjoner i det interstitielle feltets tripolare struktur, betyr at akademia og de resterende tenketankene i resten av oppgaven vil omtales som to ulike deler av det interstitielle policyprofesjonelle feltet. Dette betyr som tidligere nevnt likevel ikke at forskningsinstituttene kunne vært ekskludert fra utvalget og analysen.

Det interstitielle feltets strukturelle egenskaper

De amerikanske tenketankene oppnår sine viktige posisjoner i samfunnet og politikken gjennom å være de optimalt plasserte aktørene i mellomrommet mellom politikk, akademia, næringsliv, og media, ifølge Medvetz (2012). På denne måten fungerer de som et bindeledd mellom de andre mer etablerte feltene, og innehar dermed en mektig posisjon. Men hvilke av de policyprofesjonelle undergruppene som jeg har avdekket og beskrevet er de mest sentrale og dominante i det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge?

Hittil i oppgaven har jeg diskutert hvilke kapitaldimensjoner og undergrupper som finnes i det interstitielle policyprofesjonelle feltet, og hvordan disse kan tolkes. Analysen har i tillegg avdekket to eksempler på strukturelle homologier mellom det policyprofesjonelle feltet og det norske maktfeltet. Jeg har også beskrevet og analysert strukturene til det «mellomrommet» som det interstitielle policyprofesjonelle feltet utgjør, og dette mellomrommets grenser. For å svare på de tre siste problemstillingen i denne oppgaven vil jeg undersøke om det er å mulig å avdekke hva som er de mest sentrale og dominante posisjonene i det policyprofesjonelle feltet, altså hva som er «kjernen i mellomrommet», og hvilke kapitalkonverteringsstrategier og mobilitetsbaner som er framtreddende i det interstitielle feltet.

Sentralt posisjonerte tenketanker

Som analysen allerede har avdekket virker PR-bransjen å være den mest etablerte delen av det interstitielle policyprofesjonelle feltet, men PR-byråene trenger likevel ikke å befinne seg i feltets mest sentrale posisjoner. Samtidig har tidligere deler av analysen avdekket at feltsenioritet er en viktig strukturerende faktor i det interstitielle policyprofesjonelle feltet. Men det er heller ikke gitt at det å ha lengst feltsenioritet henger sammen med det å inneha de mest sentrale posisjonene i feltet. Det er derfor viktig å avklare hva som menes med sentralitet når det som undersøkes er posisjoner som befinner seg i og grenser til et «mellomrom» i krysningspunktet mellom det politiske feltet, det akademiske feltet, mediefeltet, og det økonomiske feltet i Norge.

Ytterpunktene eller grensene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet må ikke bare forstås som å handle om hvilke organisasjoner eller mer etablerte felt individer er en del, men også om hvordan ulike grupper policyprofesjonelle løser to sentrale dilemmaer de har i møtet med forbrukerne av den intellektuelle produksjonen de står for, og den typen offentlig inngriper som de gjør. Det policyprofesjonelle feltet kan nemlig også forstås som et ekspertisefelt, hvor det finnes to strukturerende motsetninger mellom åpenhet og lukkethet, og mellom autonomi og heteronomi (Eyal, 2006). Disse motsetningene kan påvirke hvor sentralt plassert aktører og organisasjoner er i feltet.

Alle eksperter må ifølge Eyal velge en av to retninger i det jeg i denne sammenhengen vil kalle deres policyprofesjonelle inngriper og produksjon (ibid.). De kan enten forsøke å oppnå autonomi ved å ikke tilpasse seg til eller ved å forsøke å forutsi behovene til sitt publikum, eller de kan basere produksjonen sin på det som deres publikum vil ha. Denne motsetningen må ikke forstås som at autonomi er bra mens heteronomi er dårlig, men som et grunnleggende dilemma som krever en konstant balansegang mellom to ytterpunkter. En policyprofesjonell gruppe som for eksempel forskere tilknyttet et forskningsinstitutt er relativt autonome, i og med at de har en selvstendig akademisk legitimitet som nettopp forskere. Samtidig er det avgjørende for dem å ikke bli for adskilt fra sitt publikum og fra omverdenen, for eksempel ved at denne gruppen alene kontrollerer både «the means of production and evaluation» når det gjelder sitt eget arbeid (Bourdieu, 1991:661). Dette kan i ytterste konsekvens føre til at de mister sin status som eksperter, da de ikke lenger vil ha tilgang til den offentlige sfæren som anerkjenner deres posisjoner (Medvetz, 2012:87). Å være totalt avhengig av andre er heller ikke mulig for en ekspertgruppe over tid, da andre til slutt vil utnytte denne avhengigheten til å overta deres ekspertposisjon. I denne oppgaven er PR-bransjen i utgangspunktet den sektoren som i størst grad er avhengig av andres økonomiske midler for sin eksistensberettigelse, og som derfor først og fremst gjør det arbeidet som kundene deres ønsker. Dette er likevel et bilde som må nyanseres. Garsten m.fl. viser blant annet hvordan PR-byråer også er aktører som tar initiativ, for eksempel ved å selv tenke ut kampanjer eller andre påvirkningsmuligheter og så selge disse til gamle eller nye kunder (2015:105).

Når det gjelder balansen mellom åpenhet og lukkethet kan begrepsbruken til Eyal forstås i lys av Max Webers analyse av lukking som noe som skjer gjennom bruk av «inngangsporter» til diverse ekspertgrupper, som for eksempel formelle kvalifikasjoner og spesialisert trening.

Sosial lukking kan i denne sammenhengen forstås som en strategi ekspert eller andre grupper bruker for å beskytte sine egne posisjoner og prestisje, noe blant annet Flemmen har funnet at er tilfellet for den økonomiske overklassen i Norge (2009). Likevel kan det samme problemet om utilgjengelighet oppstå her som i spørsmålet om grad av uavhengighet. En ekspertgruppe som i for stor grad lukker sin kunnskap for andre risikerer også å bli isolert fra omverdenen, hvis denne kunnskapen ikke har noen funksjon utenfor selve produksjonen av den. På den andre siden kan for mye åpenhet også være et problem for ekspertgrupper når det gjelder å opprettholde sine posisjoner, i den grad det da skapes et inntrykk av at alle kan gjøre det ekspertene gjør. Posisjonen som ekspert vil i dette tilfellet bli overflødig. Balansegangen mellom åpenhet og lukkethet blir avgjørende; produksjonen som ekspertgruppen står for må opp til et visst punkt være tilgjengelig for omverdenen, men uten at ekspertene mister kontrollen over det de har produsert og dermed sin posisjon som eksperter (Medvetz, 2012:88).

En sentral posisjon i det ekspertisefeltet som jeg har beskrevet ovenfor er altså delvis basert på i hvor stor grad en lykkes med å balansere åpenhet og lukkethet på den ene siden, og autonomi og heteronomi på den andre siden. Et slikt ekspertisefelt har ifølge Eyal en dynamikk med konstante bevegelser mot sentrum, fordi en slik sentral posisjon er det beste stedet for å ikke bare beholde sitt publikum eller sine klienter, men også for å beskytte seg mot eventuelle utfordrere (2006). Men hvordan vil de policyprofesjonelle gruppene som jeg studerer i denne oppgaven plassere seg i et slikt ekspertisefelt?

Som jeg har diskutert ovenfor kan akademia og forskningsinstituttene forstås som å inneha den mest autonome posisjonen av det interstitielle policyprofesjonelle feltet, mens PR-bransjen er situert i den mest heteronome. Det er likevel viktig å merke seg at dette til en viss grad er en form for ideal-typisk plassering, og at de to organisasjonstypene ikke er utelukkende autonome eller heteronome. Samtidig vil både akademia og PR-byråene i stor grad preges av å være lukkede arenaer. Dette ser vi blant annet gjennom de høye volumene av utdanningskapital som trengs for å være en del av akademia, og de spesialiserte formene for sosial kapital, eller PR-kapital, som en aktør må ha for å bli hentet inn i PR-delen av det policyprofesjonelle feltet.

I opposisjon til denne lukkingen står de politiske posisjonene. Som jeg har diskutert i analysekapittel nummer to ovenfor, er den politiske delen av feltet også den med lavest

feltsenioritet. Siden feltsenioritet kan forstås som et mål på grad av åpenhet, i og med at det kreves en viss mengde tid i feltet for å opparbeide seg den, vil de politiske posisjonene altså være blant de mer åpne i feltet. Dette fremkommer også av figur 8 i analysekapittel 2 ovenfor, som viser et generelt kapitalhierarki i det policyprofesjonelle feltet, hvor de *politiske insiderne* står i opposisjon til *akademikerne* og klyngene med ansatte i PR-bransjen. Som tidligere nevnt er også de relativt sett lavere barrierene inn i politikken, og en større grad av mobilitet enn i andre sektorer, ett av funnene i Hjellbrekke og Korsnes undersøkelse av det norske maktfeltet (2003).

Analysen ovenfor har allerede vist at tenketankene kan forstås som et av hovedinstrumentene for å koble intellektuelle og politiske praksiser i Norge, og at tenketankene kan sies å være knutepunktet i det interstitielle policyprofesjonelle feltets tripolare struktur. Dette kommer også til syne i figur 8 ovenfor, hvor *tanketenkerne* har en posisjon mellom de andre klyngene. Det kan dermed se ut som om det å tilhøre den mest *etablerte* delen av feltet ikke er det samme som å ha de mest *sentrale* posisjonene i feltet. Individene som tilhører PR-bransjen innehar de mest etablerte posisjonene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet, regjeringsrådgiverne står i en «grenseposisjon» mellom det interstitielle feltet og det etablerte politiske feltet, mens tenketankene er de som i størst grad befinner seg i sentrum av det policyprofesjonelle feltet.

Den sentrale posisjonen til tenketankene i det policyprofesjonelle feltets tripolare struktur gjenspeiler seg også i disse organisasjonenes balansegang mellom autonomi og heteronomi på den ene siden, og mellom åpenhet og lukkethet på den andre siden. Tenketanker er mer tilgjengelige enn den etablerte delen av akademia er, samtidig som de bruker en del av de samme produksjonsmetodene som for eksempel bokutgivelser og publisering av rapporter. På den andre siden er tenketanker mindre heteronome enn det PR-byråene er, i og med at de ikke tar på seg konkrete oppdrag på vegne av kunder som vil oppnå konkrete mål når det gjelder påvirkning og offentlige inngripener. Også når det gjelder lukking stiller tenketankene lavere formelle krav til kompetanse enn det som er vanlig i akademia, samtidig som de kjennetegnes av en større grad av feltsenioritet enn de politiske posisjonene. Men selv om tenketankene altså har den mest sentrale posisjonen i det interstitielle policyprofesjonelle feltet, betyr ikke dette nødvendigvis at de innehar den mest dominerende posisjonen.

Hvem er mest dominant i det policyprofesjonelle feltet?

I etablerte felt som det økonomiske feltet eller det politiske feltet kjemper deltakerne ifølge Bourdieu om å akkumulere størst mulige volum av den kapitaltypen som gjelder i feltet, for på denne måten å oppnå dominans i feltet (1996:265). Dette er ikke tilfellet i det interstitielle policyprofesjonelle feltet. Policyprofesjonell-kapital er ikke i seg selv noe aktørene i feltet opparbeider seg, og strides om. I stedet er dominans i et interstitielt felt som det policyprofesjonelle et spørsmål om volum og sammensetningen av kapitaltyper fra andre felt, som jeg har argumentert for ved hjelp av Medvetz' rammeverk tidligere i oppgaven (2012:18).

Litt annerledes kan vi si at kampen om dominans i det policyprofesjonelle feltet ikke står om hvem som er «mest policyprofesjonell», men om hva som er den relative verdien til kapitaltyper fra andre felt, og hvor store volum av disse kapitaltypene som de ulike aktørene innehar. I så måte kan striden i dette interstitielle feltet minne om striden i det Bourdieu kaller maktfeltet, hvor deltakerne kjemper om hva som skal være det «dominant principle of domination» (1996:265). Men der stopper også likhetene. Aktørene i det policyprofesjonelle feltet i Norge er ikke på bakgrunn av sin posisjon der også nødvendigvis en del av det norske maktfeltet. Noen av dem vil muligens være det, men først og fremst er disse spesifikke intellektuelle gruppene «en dominert del av den dominante klassen», som Bourdieu skrev (1990:145). Sammenligningen mellom maktfeltet og det interstitielle policyprofesjonelle feltet når det gjelder lignende prinsipper for strid om dominans må altså forstås på samme måte som de strukturelle homologiene jeg har beskrevet i forrige kapittel, som en felles logikk basert på strukturelle egenskaper ved feltene.

Dominans i det interstitielle policyprofesjonelle feltet henger altså sammen med å besitte den kapitalsammensetningen med størst relativ verdi i feltet. Eller som Bourdieu har skrevet: «The dominant [in the field] is the one that occupies a position in the structure such that the structure acts on its behalf» (2005:195). Men at feltets strukturelle egenskaper arbeider mer for noen aktører enn for andre når det gjelder deres kapitalsammensetning er ikke den eneste kilden til dominans, også kampen om det interstitielle policyprofesjonelle feltets grenser bidrar til å skille de dominante fra de dominerte.

Et felts grenser er en viktig del av det som det strides om i feltet (Bourdieu, 2005:204). Samtidig henger endringer i et felt ofte sammen med endringer i relasjoner med utsiden av

feltet (ibid.). Litt annerledes kan vi si at endringer internt i et felt henger sammen med grenseforandringer, og at evnen til å påvirke et felts grenser er av stor betydning for å påvirke selve feltet og dets strukturelle egenskaper. Denne evnen kan sammenlignes med det Bourdieu kalte symbolsk makt, altså makt til å legitimere distinksjoner og meninger, bestemme og forandre klassifikasjoner, og så videre (Medvetz, 2015:222). Makt og dominans for en grenseorganisasjon og aktører i grenseposisjoner handler med andre ord om evnen til å kunne definere hvor en type aktivitet eller sfære begynner og slutter. Det handler om evnen til å avgjøre om en bestemt offentlig inngripen for eksempel er politisk, akademisk, eller økonomisk. Så hvilke aktører og organisasjoner i det interstitielle policyprofesjonelle feltet er det som i størst grad innehar denne evnen og symbolske makten?

Som analysen i denne oppgaven hittil har vist er det tenketankene som er situert i feltets mest sentrale posisjoner. Det er imidlertid viktig å huske på at selv om de har en sentral posisjon, så er tenketankene fremdeles en grenseorganisasjon i forhold til de mer etablerte politiske, akademiske, økonomiske og mediefeltene. De har i utgangspunktet altså mulighet til å påvirke feltets grenser i like stor grad som regjeringsrådgiverne, som er de aktørene som innehar de tydeligste grenseposisjonene mellom det policyprofesjonelle og det politiske feltet. Det er med andre ord ikke per definisjon slik at de som innehar grenseposisjonene har mest makt til å definere feltets grenser.

Spørsmålet om dominans i det interstitielle policyprofesjonelle feltet handler altså om to ting: Hvem er det som besitter kapitalsammensetningen med størst relativ verdi i feltet, og hvem har den symbolske makten til å påvirke feltets grenser?

Tenketanker opererer ifølge Medvetz ved å konstituere seg selv som relevante, men marginale, spillere i hver av de fire etablerte politiske, økonomiske, akademiske, og mediefeltene (2015:228). Dette gjør de blant annet ved å tilknytte seg policyprofesjonelle med bakgrunn, erfaring og kontakter fra hvert av feltene, som dermed gir tenketanken en spesiell kapitalsammensetning. Det er altså ikke bare individer som kan sies å ha en bestemt sammensetning av ulike kapitaltyper, men også organisasjoner. Som den foregående analysen av posisjonene, opposisjonene og undergruppene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet har vist, er det tenketankene som befinner seg i sentrum av dette feltets tripolare struktur. De tre polene kjennetegnes av dominans av politisk kapital hos regjeringsrådgiverne, akademisk kapital hos akademikerne, og en spesialisert form for sosial kapital som kan kalles PR-kapital

hos de ansatte i PR-bransjen, samtidig som det er i tenketankene at disse tre kapitaltypene finnes i ulike blandingsformer. Det kan dermed virke som om tenketankene ikke bare innehar den mest sentrale posisjonen, men også posisjonen med størst potensial for dominans i det interstitielle feltet når det gjelder kapitalsammensetting. Men hva med evnen til å påvirke feltets grenser og definere ulike typer offentlige inngrepener?

Et felts grenser kan som tidligere nevnt sies å gå der effekten av feltet slutter. Når det er snakk om mer etablerte felt som det akademiske eller politiske feltet vil dette bety at grensen går der kapital som er opparbeidet i et av disse feltene ikke lenger gir innflytelse. I et interstitielt felt vil dette stille seg litt annerledes. Både politisk kapital og akademisk kapital er som analysen i denne oppgaven har vist viktige i det interstitielle policyprofesjonelle feltet, uten at det interstitielle feltet dermed kun er en forlengelse av de to etablerte feltene. Som nevnt ovenfor har heller ikke det interstitielle feltet en egen policyprofesjonell kapital som er dominerende i dette feltet, og som dermed kunne hjulpet oss med å gjøre en empirisk undersøkelse av hvor effekten til denne kapitaltypen slutter. Det er med andre ord noen andre kriterier som trengs for å kunne analysere hvor grensene til det interstitielle policyprofesjonelle feltet slutter.

Som jeg allerede har diskutert er dette feltet situert i et mellomrom hvor det politiske, økonomiske, media, og akademiske feltet møtes i den sosiale verden. En mulighet for å analysere hvor grensene for feltet går, og hvem som er dominerende i det, kan dermed gå ut på å studere i hvor stor grad aktører med kapital fra ett av disse mer etablerte feltene klarer å trå inn i og påvirke forholdene i ett av de andre mer etablerte feltene, via det interstitielle policyprofesjonelle feltet. Dette vil kreve en grundig undersøkelse av tidligere og pågående strider som ikke bare foregår mellom aktørene som har posisjoner i eller inn i det policyprofesjonelle feltet, men også mellom aktører fra de fire mer etablerte feltene. En slik analyse er dessverre utenfor rammene for denne masteroppgaven, da det vil kreve en mye mer omfattende og tidkrevende datainnsamling. Samtidig har datamaterialet som denne oppgaven bygger på og analysen som jeg har gjort ikke bare vist hvordan en slik studie kanskje kan gjennomføres, men også hvilke posisjoner, opposisjoner, og relasjoner det kan være nyttig å ta utgangspunkt i. At tenketankene både innehar de mest sentrale posisjonene i det interstitielle feltet, og de med størst potensial for dominans når det gjelder kapitalsammensetting, vil være et godt utgangspunkt for å analysere tidligere og pågående strider mellom aktørene i det policyprofesjonelle feltet. Analysen i denne oppgaven har med

andre ord avdekket hvem som er «kjernen i mellomrommet», men ikke hvor mektig denne kjernen er.

Selv om det innenfor rammene av denne oppgaven altså ikke har latt seg gjøre å slå fast hvilke aktører og organisasjoner som er mektigst i det interstitielle policyprofesjonelle feltet, kan det likevel være mulig å si noe om hvordan makt opparbeidet i en del av feltet kan overføres til andre deler av feltet, gjennom ulike kapitalkonverteringsstrategier og mobilitetsbaner.

Kapitalkonvertering og mobilitet

En av grunnene til at Bourdieu brukte kapitalbegrepet i sin praksisteori var for å kunne studere hvordan en type makt ble konvertert til en annen type makt. Der det i etablerte felt handler om å akkumulere et størst mulig volum av den aktuelle kapitaltypen, handler makt i det interstitielle policyprofesjonelle feltet om hvilken kapitaltype som har overhånd og hva som er den optimale sammensetningen av kapitaltyper fra de andre feltene. Det interstitielle feltet kan derfor analyseres som en «vekslingsentral» mellom akademisk, politisk, media, og økonomisk kapital, hvor vekslingsraten mellom kapitaltypene fastslås. Denne vekslingen henger sammen med ulike former for kapitalkonvertering, og strategier for dette. Det tydeligste uttrykket for konvertering av kapital som en finner i det interstitielle policyprofesjonelle feltet er mobilitet mellom ulike sektorer, og individers mobilitetsbaner.

Tabell 8 - Antall sektorer de policyprofesjonelle har tilhørt, fordelt på nåværende hovedsektor.

Antall sektorer tilhørt	Nåværende hovedsektor			
	Tenketank	Politikk	PR	Akademia
1	12 %	23 %	26 %	61 %
2	55 %	52 %	50 %	32 %
3	31 %	25 %	18 %	7 %
4 +	2 %	0	6 %	0
Total	100 % N = 58	100 % N = 65	100 % N = 88	100 % N = 28

Tabell 8 ovenfor viser antall sektorer de ulike policyprofesjonelle gruppene i utvalget har bakgrunn fra, fordelt på deres nåværende hovedsektor. Litt annerledes kan en si at tabellen forteller noe om nivået av «pantouflage», et fransk uttrykk som beskriver sirkulasjon mellom posisjoner i offentlig og privat sektor, i det interstitielle policyprofesjonelle feltet (Hjellbrekke & Korsnes, 2016).

Innestengte akademikere, frittflytende tenketanker

Som tabell 8 viser skiller de fire hovedsektorene seg fra hverandre når det gjelder hvor mange sektorer individene der har bakgrunn fra. Nivået av «pantouflage» er med andre ord ulikt for de forskjellige organisasjonstypene. Akademia kan se ut som den mest homogame hovedsektoren, i og med at hele 61 % av individene der ikke har bakgrunn fra en annen sektor. 32 % har erfaring fra én annen sektor enn akademia, mens kun 7 % har bakgrunn fra mer enn to sektorer. I den andre enden av skalaen finner vi individene som har tenketankene som sin nåværende hovedsektor. Kun 12 % av de som er tilknyttet en tenketank har dette som sin eneste sektor, 55 % har bakgrunn fra én annen sektor, mens hele 31 % har erfaring fra to andre sektorer i tillegg til den nåværende. Det kan dermed se ut som om tenketankene er mest heterogame. Mellom de to ytterpunktene som akademia og tenketankene representerer befinner politikken og PR-bransjen seg. Når det gjelder hvor mange sektorer personene her har bakgrunn fra er mønsteret ganske likt, med det unntaket at det i PR-byråene er 6 % av individene som har fire eller flere bakgrunnssektorer mot ingen i politikkdelen av feltet.

Heterogamien en finner i tenketankene stemmer både godt overens med deres balansegang mellom de to motsetningene aktører i et ekspertfelt må ta stilling til som vi har sett ovenfor, og med at det er tenketankene som i størst grad besitter en sammensetting av kapital fra de tre polene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet. Sånn sett viser tabell 8 ovenfor at tenketankene oppnår deler av sin sentrale og potensielt dominante posisjon via rekruttering av personer med bakgrunn fra ulike sektorer, slik Medvetz har vist at er tilfellet for amerikanske tenketanker (2012:140).

Også akademias stilling som den mest lukkede delen av det interstitielle feltet blir bekreftet når vi ser på bakgrunnssektorer, og i hvor stor grad sektoren preges av homogami. Politikken og PR-bransjen har som sagt mer balanserte mønster enn akademia og tenketankene, hvor ca. en fjerdedel av individene kun har bakgrunn fra sin nåværende hovedsektor, halvparten har

erfaring fra ytterligere én sektor, mens en fjerdedel igjen har bakgrunn fra mer enn en annen sektor. At 6 % av individene i PR-bransjen har fire eller flere bakgrunnssektorer kan henge sammen med nivået av feltsenioritet i denne delen av feltet, og er en bekreftelse på at PR-byråene er de mest etablerte blant de policyprofesjonelle organisasjonene og posisjonene.

Nye former for elitemobilitet?

Men kapitalkonvertering og mobilitet henger ikke bare sammen med *hvor mange* sektorer personene i de ulike delene av det interstitielle policyprofesjonelle feltet har bakgrunn fra. Det henger også sammen med *hvilke* sektorer disse personene har beveget seg mellom.

Tabell 9 - Mobilitetsbaner mellom sektorer, hvor mange prosent av personene innenfor hver hovedsektor som har bakgrunn fra en annen gitt sektor.

	Nåværende hovedsektor			
Tidligere sektor	Tenketank	Politikk	PR	Akademia
Tenketank	26 %	0	0	4 %
Politikk	33 %	86 %	22 %	0
PR	3 %	3 %	49 %	0
Akademia	12 %	8 %	3 %	96 %
Journalistikk	26 %	3 %	26 %	0
Total	100 %	100 %	100 %	100 %

Tabell 9 ovenfor viser hvor mange prosent av personene innenfor hver hovedsektor som har bakgrunn fra en annen gitt sektor. Eksempelvis viser mobilitetstabellen at 4 % av individene som har akademia som sin nåværende hovedsektor har bakgrunn fra en tenketank, mens hele 96 % av individene kun har bakgrunn fra akademia. De individene som ikke har bakgrunn fra noen annen sektor enn den nåværende er inkludert i tabellen slik at kolonnene kan summeres til 100 %. Flere av personene i databasen over policyprofesjonelle har som vi har sett erfaring fra flere sektorer, og et individ kan derfor være telt i flere av radene innenfor sin nåværende sektor. De fem utvalgte bakgrunnssektorene er de fire hovedsektorene som analysen av det interstitielle feltet har avdekket; dets tripolare struktur med akademia, politikk, og PR plassert i hver sin pol, med tenketankene posisjonert i midten av feltet. I tillegg har jeg valgt å ta med journalistikk og media, fordi dette sier noe om den mediekapitalen som individene innenfor

de ulike hovedsektorene har. Dette vil jeg komme tilbake til senere i kapitlet. Litt annerledes kan vi si at tabellen viser hva som er de vanligste mobilitetsbanene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet innenfor de utvalgte sektorene, og dermed hvilke kapitalkonverteringsstrategier som er mest fremtredende.

Det kan som tidligere deler av oppgaven har vist virke som om det blir mer og mer vanlig å veksle politiske kapital i økonomisk kapital ved å bevege seg fra politikken og over til PR-bransjen (Garsten et al., 2015:128). Denne kapitalkonverteringsstrategien finnes det mange eksempler på i databasen jeg har konstruert, både når det gjelder direkte mobilitet mellom regjeringsapparatet og PR-bransjen, og mellom PR-bransjen og andre deler av det politiske feltet. Tabell 9 viser at en overgang fra politikk til PR er en av de vanligste mobilitetsbanene i det policyprofesjonelle feltet. Hele 19 av 88 personer tilknyttet PR-byråene, eller 22 %, har bakgrunn fra politikken.

Som vi har sett i foregående deler av feltanalysen vil det å bevege seg fra den politiske siden av det interstitielle policyprofesjonelle feltet og over til PR-siden som regel henge sammen med større volum av økonomisk kapital. Men en overgang mellom disse to sektorene henger også sammen med en mulighet til å jobbe med politikk uten å fortsette i politikken. Noe som betyr at denne typen mobilitet er et gode for de som ønsker å fortsette å virke politisk, etter at deres arbeidssituasjon har forandret seg på grunn av valg, røkkeringer og så videre. Det kan altså se ut som om denne mobiliteten er en mulighet til å jobbe for «den andre siden», uten å uttalt bytte parti (Garsten et al., 2015:125). Det er få eksempler i databasen jeg har konstruert på individer som har skiftet parti, og de som har det har som regel beveget seg fra et lite parti til et større parti på samme side av venstre-høyre-skillet i politikken. Samtidig finnes det en lang rekke eksempler på bevegelser mellom politikken og PR-bransjen, og som jeg har beskrevet i oppgavens teorikapittel henger denne mobiliteten i flere tilfeller sammen med oppdrag på vegne av aktører som befinner seg på «den andre siden av bordet» enn der politikeren befant seg tidligere.

Denne strategien for kapitalkonvertering henger også sammen med feltsenioritet forstått som ansiennitet i ulike sektorer. Basert på feltsenioritet er ansatte i PR-byråene den mest erfarne policyprofesjonelle gruppen. Det kan dermed se ut som om erfaring fra policyprofesjonelt arbeid er viktigere for rekrutteringen til PR-bransjen enn til andre deler av feltet. Lignende

funn har Garsten m.fl. gjort når det gjelder svenske policyprofesjonelle (2015:49). Det er derfor flere ting som tyder på at feltsenioritet henger sammen med mobilitet mellom sektorer.

Samtidig ser vi at akademikerne i det policyprofesjonelle feltet både har svært høy ansiennitet, og at det er svært lav mobilitet inn i sektoren fra de andre sektorene i tabell 9. Sammenhengen mellom feltsenioritet og mobilitet er altså ikke en universell regel i feltet, men snarere ett uttrykk for en spesiell kapitalkonverteringsstrategi, fra politisk kapital til økonomisk kapital. Som blant annet Hjellbrekke og Korsnes har påpekt har det de senere årene i stadig større grad blitt mulig for enkelte aktører å konvertere politisk kapital til andre kapitaltyper (2003). Dette betyr blant annet at barrierene mellom det politiske feltet og de andre delfeltene i det norske maktfeltet har blitt svekket for noen agenter, og at mobilitetsbanene ut av det politiske feltet dermed har blitt flere (ibid.). Dette funnet stemmer godt overens med situasjonen i det interstitielle policyprofesjonelle feltet, hvor en av disse mobilitetsbanene går inn i den stadig voksende PR-bransjen.

Det foregår altså en ikke ubetydelig konvertering av kapital mellom den politiske siden og PR-delen av det policyprofesjonelle feltet.

Samtidig viser sammensettingen i tabell 9 at også mange individer tilknyttet tenketankene har bakgrunn fra det politiske feltet, selv om denne ikke alltid er fra regjeringsapparatet. 33 % av individene, eller 19 av 58, som er ansatte i eller tilknyttet tenketankene har bakgrunn fra politikken på en eller annen måte. Denne mobiliteten går også den andre veien, fra tenketanker og til politikken. Blant annet inneholder datamaterialet både eksempler på individer som har vært statssekretærer og statsråder som senere har funnet veien til ulike tenketanker, og ansatte i tenketanker som har blitt hentet til stillinger som rådgivere for partiledere på Stortinget og for byråder.

Politisk kapital er med andre ord svært viktig både i PR-bransjen og i tenketankene, og disse mobilitetsbanene gir uttrykk for en tydelig kapitalkonverteringsstrategi i det interstitielle policyprofesjonelle feltet. Dette funnet stemmer overens med forståelsen av policyprofesjonelle som personer som er ansatt for å drive med en aktiv påvirkning av offentlige beslutninger. Sagt litt annerledes er det kanskje ikke så rart at det er mulighetene for offentlige inngriperer i det politiske feltet som preger mobiliteten og kapitalkonverteringsstrategiene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet.

Samtidig viser analysen av den databasen jeg har konstruert i denne oppgaven at det også er noen andre kapitalkonverteringsstrategier som gjør seg gjeldende, i tillegg til mobiliteten mellom politikk og PR, og mellom politikk og tenketankene.

For det første foregår det en viss mobilitet mellom akademia og tenketankene, med flere eksempler på individer som beveger seg mellom disse to, eller som innehar posisjoner i begge leirer. Dette gjelder blant annet akademikere som er ansatt ved en høyere utdanningsinstitusjon, men som også har en fast tilknytning til en bestemt tenketank. 7 av 58 personer i tenketankgruppen, eller 12 %, har bakgrunn og erfaring fra akademia. Samtidig er det kun ett individ i databasen jeg har konstruert som har beveget seg fra en av tenketankene i utvalget og over til ett av forskningsinstituttene i utvalget.

Det finnes også noen eksempler i datamaterialet mitt på mobilitet og kapitalkonvertering mellom akademia og politikken, representert av regjeringsrådgiverne. I den grad dette foregår skjer det hovedsakelig fra deler av universitetssektoren og til de delene av regjeringsapparatet som har med universitetssektoren å gjøre, nærmere bestemt Kunnskapsdepartementet, eller fra akademiske områder med et internasjonalt fokus og til Utenriksdepartementet. Det er altså ikke snakk om noen generell konvertering av akademisk kapital til politisk kapital, men kanskje heller en forsterking av allerede eksisterende politisk kapital med akademisk erfaring eller en legitimering av en bestemt politikk ved hjelp av akademiske kvalifikasjoner. Muligheten for å konvertere politisk kapital til akademisk kapital fremstår i motsetning til dette som forsvinnende små, noe som ikke er overraskende i lys av de store volumene av formalisert utdanningskapital som kreves i akademia.

Samtidig er det interessant å se på de delene av det interstitielle policyprofesjonelle feltet hvor det ser ut som det *ikke* foregår kapitalkonvertering, og hvor mobilitetsbarrierene er sterkest.

Det finnes så godt som ingen eksempler i databasen over policyprofesjonelle på kapitalkonvertering eller mobilitet mellom akademia og PR-bransjen. Opposisjonen mellom akademia og PR har vi allerede sett at ble avdekket som en av hovedmotsetningene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet i det første analysekapitlet. Det er dermed ikke overraskende at mobiliteten og kapitalkonverteringen mellom disse to sektorene er lav eller ikke-eksisterende. Samtidig kan vi her se et eksempel på potensialet som ligger i feltteori og -

analyse, i og med at to typer aktører som er såpass ulike lar seg analysere som en del av den samme sosiale strukturen.

Mellom tenketankene og PR-bransjen er det heller ingen kapitalkonvertering og mobilitet å snakke om. Både tenketankene og PR-byråene tilhører delvis det økonomiske feltet slik jeg har beskrevet i oppgavens teorikapittel, om enn i ulik grad og på ulike måter. Der PR-byråer mottar direkte økonomisk kompensasjon for sine tjenester, bærer tenketankenes økonomiske støtte i større grad preg av å være indirekte. Støtten henger kanskje sammen med å fremme synspunkter ut i fra et generelt politisk og ideologisk ståsted, men tar sjelden form av konkrete bytter av økonomiske midler på den ene siden og offentlig inngriper på den andre. PR-bransjen og tenketankene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet kan altså sies å representere to ulike former for konvertering av økonomisk kapital til offentlige inngriper, og det virker som det sjelden foregår direkte overganger mellom dem.

Den viktige mediekapitalen

Jeg har allerede beskrevet hvordan det interstitielle policyprofesjonelle feltet befinner seg i et strukturelt mellomrom mellom det politiske, økonomiske, akademiske, og mediefeltene. Det er derfor et interessant funn at en relativt stor del av personene tilknyttet PR-byråene og tenketankene har bakgrunn fra en annen sektor enn de fire hovedsektorene i det policyprofesjonelle feltet, nemlig journalistikk og mediebransjen. 26 % av individene innenfor både tenketankene og PR har bakgrunn enten som journalister eller redaktører, noe som tilsier at mediekapital er viktig i begge disse delene av det interstitielle feltet. Med mediekapital mener jeg ikke bare tilgang til å direkte eller indirekte få publisert det en vil publisere, men også praktiske evner som hjelper en med å nå gjennom i et hektisk mediebilde, og hjelpe og påvirke journalister og mediebedrifter i deres arbeid (Medvetz, 2012:140). En måte PR-byråene og tenketankene kan nå fram med sine offentlige inngriper på er nettopp gjennom media, i tillegg til å forsøke å påvirke politiske beslutninger direkte. At disse organisasjonene tilegner seg mediekapital blant annet gjennom å rekruttere personer med bakgrunn fra journalistikk er derfor ikke overraskende. Samtidig er det få eksempler på mobilitet mellom mediebransjen og regjeringsapparatet. Selv om en økende medialisering har ført til en vekst i antallet regjeringsrådgivere og en utvidelse av deres ansvarsområder slik jeg har diskutert i oppgavens teorikapittel, virker ikke denne utviklingen å henge sammen med en storstilt rekruttering av tidligere journalister. Dette kan igjen være et tegn på dominansen til

politisk kapital ikke bare i det politiske feltet, men også i den politiske delen av det interstitielle policyprofesjonelle feltet.

Medvetz har argumentert for at vekslingsratene for akademisk, politisk, økonomisk, og mediekapital i USA avgjøres gjennom strider mellom tenketanker (2015:232). Basert på analysene i denne oppgaven er det ikke mulig å slå fast noe lignende for Norge. Dette ville krevd en langt større studie, som inkluderte en rekke andre aktører som kan ansees som å grense til eller være en del av det interstitielle policyprofesjonelle feltet. For eksempel ville det vært avgjørende å også analysere fagforeninger og arbeidsgiverorganisasjoner, som er sentrale premissleverandører i et land som Norge hvor trepartssamarbeidet i arbeidslivet er så viktig for både politikk- og samfunnsutviklingen. Likevel viser tabell 9 ovenfor at tenketankene er den eneste organisasjonstypen som har knyttet til seg individer med bakgrunn fra alle de andre sektorene, noe også deres stilling som det interstitielle feltets mest heterogame aktør tilsier. Dette bekrefter igjen at strategien med sammensetning av ulike kapitaltyper som Medvetz har beskrevet i en amerikansk sammenheng også er framtrødende for tenketanker i Norge.

Nye veier for feltanalyse

Analysen ovenfor har avdekket noen sentrale trekk når det gjelder kapitalkonverteringsstrategier og mobilitet i det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge. Den vanligste formen for konvertering er fra politisk kapital til økonomisk kapital, og henger sammen med mobilitet mellom politikken og PR-bransjen. Dette er som sagt en utvikling som også kommer til syne når det gjelder det norske maktfeltet, og det kan dermed se ut som om det her er snakk om en ny form for elitemobilitet i det norske samfunnet. At individers mobilitet kan få slike følger for de strukturelle egenskapene til et etablert felt, og påvirke grensene og dynamikken i et interstitielt felt, kan åpne opp for nye måter å analysere sosiale strukturer på med utgangspunkt i feltteori. I motsetning til at individuelle aktørers handlinger og initiativ oppfattes som annenrangs sammenlignet med et felts strukturer, som Bourdieus feltanalyser har blitt kritisert for, kan denne analysen av det interstitielle policyprofesjonelle feltet bidra til å vise hvordan en videreutvikling av feltanalysen muligens kan svare på denne kritikken.

Samtidig har tenketankene igjen vist seg som sentralt posisjonert i det policyprofesjonelle feltet, noe mobiliteten og kapitalkonverteringen mellom dem og både det akademiske og det politiske feltet ser ut til å bekrefte.

Som en forlengelse av drøftingen av det interstitielle policyprofesjonelle feltets dominante posisjoner, kan det altså se ut som om den politiske delen av den tripolare strukturen er den mest sannsynlige kandidaten til å være dominerende i feltet, sammen med tenketankene. Den store graden av mobilitet og kapitalkonvertering som finner sted rundt denne polen kan bety at aktørene som er posisjonert her har en dominerende posisjon i feltet, selv om det vil kreves ytterligere undersøkelser for å slå fast om dette er tilfellet.

Oppsummering

I denne tredje og siste analysedelen har jeg drøftet og besvart de tre siste underproblemstillingene i oppgaven. Jeg har argumentert for at det å analysere det interstitielle policyprofesjonelle feltet som et ekspertisefelt er en god måte å drøfte hva som er dette feltets mest sentrale posisjoner. I denne sammenhengen er det tenketankene som har den mest sentrale posisjonen i det interstitielle feltet, gjennom at det er disse organisasjonene som i størst grad balanserer mellom autonomi og heteronomi på den ene siden, og åpenhet og lukkethet på den andre siden.

Men det å være sentralt posisjonert betyr ikke nødvendigvis det samme som å ha en dominant posisjon. Jeg har derfor drøftet ulike måter å forstå og analysere dominans på innenfor feltteori, nærmere bestemt det å inneha den optimale kapitalsammensetningen i feltet, og det å ha den symbolske makten til å påvirke feltets grenser. Tenketankene har det største potensialet for dominans når det gjelder kapitalsammensetning, noe som også henger sammen med deres sentrale posisjon i feltet. Når det gjelder den symbolske makten til å påvirke det interstitielle policyprofesjonelle feltets grenser har jeg redegjort for hvorfor det er vanskelig å konkludere om dette innenfor rammene av denne oppgaven. Samtidig har jeg argumentert for hvilke kapitaldimensjoner en slik undersøkelse kan bygge på, hvordan den kan gjennomføres, og hva den kan bidra til å avdekke.

Videre har jeg presentert tabeller for antallet sektorer de ulike policyprofesjonelle gruppene i oppgaven har bakgrunn fra, og hvor mange prosent av personene innenfor hver av de fire hovedsektorene som har bakgrunn fra en annen gitt sektor. Med utgangspunkt i disse tabellene har jeg så diskutert ulike kapitalkonverteringsstrategier og mobilitetsbaner som gjør seg gjeldende i det interstitielle policyprofesjonelle feltet, for å med det besvare oppgavens siste underproblemstilling.

Den vanligste kapitalkonverteringsstrategien i feltet har vist seg å være fra politisk kapital til økonomisk kapital, og en bevegelse fra den politiske delen av feltet til PR-delen. En annen viktig mobilitetsbane går mellom politikken og tenketankene. Politisk kapital er med andre ord svært viktig i mange deler av det policyprofesjonelle feltet. Dette henger igjen sammen med at det i stor grad er mulighetene for offentlige inngriperer som preger både kapitalkonverteringsstrategiene og mobilitetsbanene som analysen har avdekket. I tillegg viser mediekapital seg å være svært ettertraktet i flere deler av det policyprofesjonelle feltet, noe som peker mot en alternativ måte å gjøre offentlig inngriperer for å påvirke beslutninger på, nemlig via pressen.

Drøftingen av mobilitetsbaner og kapitalkonverteringsstrategier har i tillegg til å igjen bekrefte tenketankenes sentrale posisjon i feltet også vist at de politiske posisjonene i det interstitielle feltet er dem som har det største potensialet for dominans.

Konklusjon

Den overordnede problemstillingen for denne oppgaven har vært å beskrive, analysere, og drøfte posisjonene og relasjonene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge. For å svare på dette har jeg tatt for meg fem underproblemstillinger i løpet av oppgavens tre analysedeler.

I den første analysedelen identifiserte og tolket jeg de tre viktigste kapitaldimensjonene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge ved hjelp av spesifikk multipel korrespondanseanalyse (MCA). De tre dimensjonene er basert på volum av akademisk kapital, sammensetning av sosial kapital, og volum av økonomisk kapital. I tillegg avdekket analysen en strukturell homologi mellom det policyprofesjonelle feltet og det norske maktfeltet når det gjelder opposisjoner basert på kapitalstruktur og feltsenioritet.

I den andre analysedelen fant jeg ved hjelp av en oppadstigende hierarkisk klyngeanalyse basert på MCA-resultatene at det interstitielle policyprofesjonelle feltet består av syv undergrupper. Disse undergruppene gjenspeiler strukturene i feltet, blant annet ved at de organisasjonene som i utgangspunktet var definert som tenketanker ble delt inn i forskningsinstituttene og de resterende tenketankene etter volum av akademisk kapital, og at posisjonene i PR-delen av feltet ble differensiert etter feltsenioritet og volum av økonomisk kapital. Klyngeanalysen avdekket også at det interstitielle policyprofesjonelle feltet har en tripolar struktur, med tenketankene i en sentral mellomposisjon.

I den tredje analysedelen argumenterte jeg for at tenketankene innehar den mest sentrale posisjonen i det interstitielle feltet, med utgangspunkt i forståelsen av det policyprofesjonelle feltet som det Eyal har kalt et ekspertisefelt. I denne sammenhengen har jeg diskutert de ulike spesifikke intellektuelle og politiske spesialistenes policyprofesjonelle inngriper og produksjon.

Den sentrale posisjonen som tenketankene har i feltet har blitt bekreftet i hver av de tre analysekapitlene, og må derfor sies å være et robust funn. Det stemmer også godt overens med forskningen Medvetz har gjort på tenketanker i USA, og gir dermed et tilfredsstillende svar på oppgavens tredje problemstilling.

Tenketankene har også en av posisjonene med størst potensial for dominans i det interstitielle feltet, slik jeg har vist i diskusjonen om den fjerde underproblemstillingen. En annen mulig potensielt dominant posisjon innehas av regjeringsrådgiverne i det policyprofesjonelle feltets politiske pol. Dette funnet må likevel forstås som ufullstendig, da det er behov for ytterligere datainnsamling om de stridene og den stillingstakingen som foregår i feltet, og de offentlige inngripenene som ulike aktører gjør. Denne oppgaven har likevel vist hvilke kapitaldimensjoner, posisjoner, og relasjoner, en slik studie med fordel kan ha som sitt utgangspunkt.

Til slutt i den tredje analysedelen ble oppgavens femte underproblemstilling besvart, gjennom en presentering og drøfting av de kapitalkonverteringsstrategiene og mobilitetsbanene som er mest fremtredende i det interstitielle policyprofesjonelle feltet. Disse fem underproblemstillingene har til sammen bidratt til at jeg i denne oppgaven har beskrevet, analysert, og drøftet posisjonene og relasjonene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge.

Oppgaven har i tillegg vist hvordan en empirisk studie av ulike grupper og maktposisjoner som det er forsket lite på tidligere i en norsk sammenheng kan gjennomføres, og hvilke resultater en kan oppnå med et forskningsopplegg basert på en prosopografisk datainnsamling og multippel korrespondanseanalyse.

Konstruksjonen av et interstitielt felt hvor de utvalgte policyprofesjonelle gruppene er situert har gitt gode muligheter til å studere deres posisjoner og relasjoner empirisk. Samtidig er det viktig å huske at dette kun er et verktøy for å studere den sosiale verden, slik jeg har påpekt tidligere i oppgaven. Det er ikke gitt at disse sosiale relasjonene avspeiler seg på samme måte i den fysiske verden. Samtidig har funnet av bosted som en viktig variabel for den tredje kapitaldimensjonen vist at posisjoner i det policyprofesjonelle feltet delvis kan sies å henge sammen med ulik geografisk posisjon i den virkelige verden.

Teorien om og analysen av interstitielle felt som jeg har benyttet viser også en mulig utviklingsvei for feltanalyse, som svarer på flere kritiske påstander om det som har blitt oppfattet som teorien og analysens strukturelle determinisme, spesielt i Bourdieus arbeider. Blant annet har jeg i denne oppgaven argumentert for at enkeltindividers initiativ og

handlinger forstått som mobilitet mellom sektorer kan påvirke strukturer og grenser ikke bare til det interstitielle policyprofesjonelle feltet, men også til de mer etablerte feltene. I stedet for å ta for seg ett og ett etablert felt, som det politiske eller det akademiske, og studere og analysere disse stykkevis og delt, åpner en tilnærming med interstitielle felt opp for en større grad av fleksibilitet i analysen. Samtidig gjør den teoretiske tilnærmingen det mulig å utvikle «sosiologien om inngripener» til nye elitegrupper og eksperttyper i moderne samfunn slik jeg har vist med de tre utvalgte policyprofesjonelle gruppene i denne oppgaven.

Datainnsamlingen denne oppgaven bygger på kan også bidra til nye måter å studere ulike ekspertgrupper på. Med en prosopografisk tilnærming har jeg vist hvordan det er mulig å samle inn biografiske data fra åpne kilder som kan gi svar på sentrale problemstillinger når det gjelder studiet av tre ulike grupper spesifikke intellektuelle og politiske spesialister. Dette kan muligens vise vei for andre studier av framvoksende ekspertgrupper i det moderne norske samfunnet som det er viktig å få økt kunnskap om.

Resultatene av den multiple korrespondanseanalysen og den oppadstigende hierarkiske klyngeanalysen rettferdiggjør inkluderingen av alle de tre utvalgte gruppene som en del av det policyprofesjonelle feltet, og av forskningsinstituttene som en del av tenketankene.

Tilsammen har utvalget at ansatte i tenketanker, PR-byråer, og regjeringsrådgivere latt meg beskrive og avdekke relasjoner mellom potensielle maktposisjoner både innad i det policyprofesjonelle interstitielle feltet og til maktposisjoner i de mer etablerte feltene. Et av funnene som rettferdiggjør inkluderingen er hvordan akse 2 fanger opp et generelt kapitalhierarki i det policyprofesjonelle feltet, ved at hovedopposisjonen mellom PR og politikk også gjør seg gjeldende for de andre klyngene i analysen. De teoretiske argumentene for utvalget i kapittel to og tre i oppgaven er med andre ord blitt bekreftet av den empiriske undersøkelsen, og kan dermed sies å vise en av fordelene med en induktiv analyseform som multippel korrespondanseanalyse.

Samtidig har jeg vist hvordan Medvetz begrep om grenseorganisasjoner, altså organisasjoner som oppnår innflytelse ved å skape og opprettholde institusjonelle grenser, inkludert grenser mellom felt, både passer inn i en empirisk undersøkelse av et interstitielt felt og kan videreutvikles med mitt eget begrep om «grenseposisjoner». Slike grenseposisjoner må forstås som posisjoner som ikke er en del av det interstitielle feltet som sådan, men som gjennom sine relasjoner inn i det interstitielle feltet påvirker dette feltets grenser og

strukturelle egenskaper. Denne videreutviklingen av mer tradisjonell feltanalyse beholder det avgjørende analytiske fokuset på en relasjonell tilnærming, men utvider hvilke relasjoner som studeres og hvordan disse undersøkes. Dette poenget gjenspeiles blant annet i funnet om at en av feltegenskapene til det interstitielle policyprofesjonelle feltet i Norge er å være et bindeledd mellom intellektuelle og politiske former for offentlige inngripener.

Funnene i denne oppgaven har også klare koblinger til andre norske studier basert på feltteori, spesielt gjelder dette funnene av en form for felles feltlogikk, eller homologi, basert på interne strukturerende egenskaper, som jeg har avdekket mellom det policyprofesjonelle feltet og det norske maktfeltet. Dette gjelder både hvordan strukturene til individers kapitalprofiler og deres feltsenioritet påvirker deres posisjon i feltet, og en fremtredende opposisjon mellom akademia og politikk.

Nye veier for elitemobilitet inn i og via det interstitielle policyprofesjonelle feltet er også et fremtredende funn i denne oppgaven. Også her er det en parallell til andre studier av mobilitet blant ulike elitegrupperinger i Norge. Spesielt gjelder dette de nye mobilitetsbanene ut av posisjonene som enten er situert i eller langs grensen til det politiske feltet, noe som henger sammen med ulike strategier for konvertering av politisk kapital. Politisk kapital framstår dermed som svært ettertraktet, og muligens som en dominerende kapitaltype i det interstitielle feltet, da denne kapitaltypen i stor grad henger sammen med mulighetene for påvirkning av og inngripener i offentlige beslutninger.

Resultatene og funnene i denne oppgaven kan videre være med på å gjøre tilgjengelig strukturelle sammenhenger, posisjoner og relasjoner i en viktig elitegruppe i Norge. Litt annerledes kan en si at oppgaven muligens har bidratt til å avdekke hvordan ulike individer og grupper som har muligheter til å påvirke offentlige beslutninger står i forhold til hverandre.

Relasjonene og mobiliteten mellom den politiske polen og tenketankene i det interstitielle policyprofesjonelle feltet er som tidligere nevnt et av hovedfunnene i denne oppgaven. Denne koblingen ser vi igjen og igjen også i den virkelige verden. Publiseringen av NOU 2017: 2 «Integrasjon og tillit - Langsiktige konsekvenser av høy innvandring» førte vinteren 2017 til mye debatt om innvandrings- og integreringspolitikken i Norge (Brochmann, 2017; Wallenius, 2017). Det som fikk langt mindre oppmerksomhet var at to av medlemmene i utvalget var ansatt i de to tenketankene Civita og Agenda. I oppgavens analysedeler har jeg

allerede vist hvordan tenketankene i det policyprofesjonelle feltet oppnår sin sentrale og potensielt dominerende posisjon gjennom rekruttering av personer fra ulike sektorer, for på denne måten å kunne optimalisere kapitalsammensetningen i sin organisasjon. Deltakelsen i utvalget bak den nevnte NOUen kan tolkes som et eksempel på nettopp dette.

Som jeg har diskutert i innledningen til denne teksten er fordelingen av makt og påvirkningsmuligheter et tema som har fått større oppmerksomhet i Norge de siste årene. Det er likevel ikke tidligere gjennomført solide studier av de gruppene policyprofesjonelle som jeg har tatt for meg. I løpet av denne oppgaven har jeg derfor forsøkt å bidra med en mulig fremgangsmåte for å undersøke disse gruppene. Studien og analysen har som jeg har beskrevet ovenfor ført til noen klare funn, og bekreftet fremgangsmåten og analyseverktøyene som akademisk matnyttige i denne sammenhengen. Samtidig er det noen spørsmål som ikke har latt seg besvare i sin helhet innenfor rammene av denne oppgaven.

Et av de mest sentrale går ut på å studere i hvor stor grad aktører med kapital fra ett av de fire mer etablerte feltene klarer å trå inn i og påvirke forholdene i ett av de andre mer etablerte feltene, via det interstitielle policyprofesjonelle feltet. En slik studie vil gi klarere og mer robuste funn når det gjelder hvilke posisjoner og relasjoner som er avgjørende for å være dominant i det interstitielle policyprofesjonelle feltet. Dette vil kreve en studie som ikke bare ser på tidligere men også pågående strider, som både foregår mellom aktører som har posisjoner i eller relasjoner inn i det policyprofesjonelle feltet og mellom aktører fra de fire mer etablerte feltene. En slik studie vil med hell kunne ta utgangspunkt i de kapitaldimensjonene, undergruppene, kapitalkonverteringsstrategiene, og mobilitetsbanene som jeg har avdekket og diskutert i denne oppgaven, og vil kunne gi ytterligere svar på problemstillinger knyttet til skjult makt og påvirkning av offentlige beslutninger i Norge.

Litteraturliste

- Aalberg, T., & Saur, T. (2007). Politisk reklame, visuelt stemmefiske. In A. T. Jenssen & T. Aalberg (Eds.), *Den medialiserte politikken*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Aanensen, K. (2006). *En tanke tomt : en kvalitativ analyse av tenketanken Civita*. (Master), Universitetet i Oslo.
- Aass Kristiansen, A. (2016, 29.12). Politikere fra fem partier presenterer forslag til ny integreringspolitikk. Retrieved from <http://www.dagbladet.no/nyheter/politikere-fra-fem-partier-presenterer-forslag-til-ny-integreringspolitikk/60367975>
- Agenda (Producer). (2014, 26.02.17). Thomas Piketty og ulikhet i Norge. [Film] Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=JHijLFQyPsg&list=UUvOTKMdZPjhYMLJqw7udppQ>
- Agenda. (2016). *Ti bud for bedre integrering - Policynotat*. Retrieved from <https://tankesmienagenda.no/notater/ti-bud-for-bedre-integrering/>
- Allern, S. (2011). PR, politics and democracy. *Central European Journal of Communication*(06/2011), 14.
- Åmås, K. O. (2016). *Makteliten. 252 kvinner og menn som styrer Norge*. Oslo: Kagge Forlag.
- Aron, R. (1950). Social Structure and the Ruling Class: Part 1. *The British Journal of Sociology*, 1(1), 16.
- Aron, R. (1960). Social class, political class, ruling class *Power, Modernity and Sociology*. UK: Edward Elgar.
- Aron, R. (1965). Ruling groups or ruling class? *Power, Modernity and Sociology*. UK: Edward Elgar.
- Askim, J., Karlsen, R., & Kolltveit, K. (2014). Statssekretærer i norsk politikk: De oversette maktutøverne. *Norsk Statsvitenskapelig tidsskrift*, 30(4), 233-255.
- Bjelland Kværna, I. (2011). *Lobbykonsulentene: En studie av PR-byråenes påvirkning av politikk og journalistikk*. (Master), Universitetet i Oslo, Oslo.
- Bjerke, P. (2015). Tankesmier på norsk - hjemmelaget import. In S. Allern (Ed.), *Makt, medier, og politikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bjerke, P. (2016). Norske tankesmier i mediene: En suksesshistorie. *Politik*, 19(1).
- Blix Huseby, V. (2016, 06.10). Kirketungt i toppen. *Vårt Land*. Retrieved from <http://www.vl.no/nyhet/kirketungt-i-toppen-1.787799>

- Börjesson, Broady, Roux, L., Lidegran, & Palme. (2016). Cultural capital in the elite subfield of Swedish higher education. *Poetics*, 56.
- Bottomore, T. (1993). *Elites and Society* (2. utg ed.). London: Routledge.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction*. UK: Routledge.
- Bourdieu, P. (1985). Social Space and the Genesis of Groups. *Theory and Society*, 14(6), 723-744.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241-258). New York: Greenwood Press.
- Bourdieu, P. (1988). *Homo Academicus*. California: Stanford University Press.
- Bourdieu, P. (1990). *In Other Words*. USA: Stanford University Press.
- Bourdieu, P. (1991). Universal Corporatism: The Role of Intellectuals in the Modern World. *Poetics Today*, 12(4), 655-669.
- Bourdieu, P. (1996). *The State Nobility*. USA: Polity Press.
- Bourdieu, P. (2004). *Science of Science and Reflexivity*. UK: Polity.
- Bourdieu, P. (2005). *The Social Structures of the Economy*. UK: Polity Press.
- Bourdieu, P., & Wacquant, L. J. D. (1992). *An Invitation to a Reflexive Sociology*. London: The University of Chicago Press.
- Broady, D. (2002). French prosopography: definition and suggested readings. *Poetics*, 30.
- Brochmann, G. (2017). *NOU: Integrasjon og tillit - Langsiktige konsekvenser av høy innvandring*. Oslo.
- Champagne, P. (2005). The "Double Dependency": The Journalistic Field Between Politics and Markets. In R. Benson & E. Neveu (Eds.), *Bourdieu and the Journalistic Field*. Cambridge: Polity Press.
- Charle, C. (2001). Prosopography (Collective Biography) *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* (pp. 12236-12241).
- Christiansen, P. M., Niklasson, B., & Öhberg, P. (2014). *Political warriors or political advisors? The Organization of Political Advice in Denmark and Sweden*. Paper presented at the ECPR General Conference, Glasgow.
- Dahl, R. (1989). *Democracy and Its Critics*. New Haven: Yale University Press.
- Denord, F., Hjellbrekke, J., Korsnes, O., Lebaron, F., & Le Roux, B. (2011). Social Capital in the field of power: the case of Norway. *The Sociological Review*, 59(1).
- Domhoff, G. W. (2010). *Who Rules America?* (6. utg ed.). New York: McGraw-Hill.

- Emirbayer, M. (1997). Manifesto for a Relational Sociology. *American Journal of Sociology*, 103(2), 281-317.
- Engelstad, F. (2016). Makt, elite, makteliter. *Nytt Norsk Tidsskrift*, 32(4), 340-344.
- Eyal, G. (2006). *The Disenchantment of the Orient: Expertise in Arab Affairs and the Israeli State*. Stanford: Stanford University Press.
- Eyal, G. (2010). Spaces Between Fields. In P. Gorski (Ed.), *Pierre Bourdieu and Historical Analysis*: Duke University Press.
- Eyal, G., & Buchholz, L. (2010). From the Sociology of Intellectuals to the Sociology of Interventions. *Annual Review of Sociology*, 36, 117-137.
- Fine, B. (2010). *Theories of Social Capital*. UK: Pluto Press.
- Flemmen, M. (2009). Den økonomiske overklassens sosiale lukning. *Tidsskrift for Samfunnsforskning*, 50(4), 493-522.
- Flemmen, M. (2012). The Structure of the Upper Class: A Social Space Approach. *Sociology*, 46(6).
- Foucault, M. (2000). Truth and power. In P. Rabinow & J. D. Faubion (Eds.), *Essential Works of Michel Foucault, Vol. 3: Power*. New York: New Press.
- Garsten, C. (2014). *De policyprofessionella och demokratins framtid*. Stockholm: Statens Offentliga Utredningar Retrieved from [http://research.cbs.dk/en/publications/de-policyprofessionella-och-demokratins-framtid\(81a7976a-bbf7-4859-88b7-c24017745fd2\).html](http://research.cbs.dk/en/publications/de-policyprofessionella-och-demokratins-framtid(81a7976a-bbf7-4859-88b7-c24017745fd2).html).
- Garsten, C., Rothstein, B., & Svallfors, S. (2015). *Makt utan mandat* (1. ed.). Stockholm: Dialogos Förlag.
- Glomnes, T. (2013, 16.10). - Mangel på respekt for Stortinget. *Aftenposten*. Retrieved from <http://www.aftenposten.no/norge/politikk/--Mangel-pa-respekt-for-Stortinget-580843b.html>
- Grau Larsen, A. (2015). *Elites in Denmark: Identifying the Elites*. (Ph.D.), University of Copenhagen.
- Grau Larsen, A., Ellersgaard, C., & Bernsen, M. (2015). *Magteliten* (1. ed.): Politikens Forlag.
- Grau Larsen, A., Ellersgaard, C., & Steintz, S. (2016). *Magtens atlas*. Danmark: Foreningen for elite- og magtstudier.
- Herning, L. (2015). *Velferdsprofitørene*. Oslo: Forlaget Manifest.
- Hjellbrekke, J. (2000). Ulike tilnærmingar til studiet av 'sosial kapital' i sosiologi og statsvitenskap. *Sosiologisk Tidsskrift*, 8(3), 209-228.

- Hjellbrekke, J., & Korsnes, O. (2003). *Det norske maktfeltet: Interne strukturar, homogamitendensar, mobilitetsbaner og -barrierar i norske elitar*. Retrieved from Oslo:
- Hjellbrekke, J., & Korsnes, O. (2014). Geometrien i det sosiale rommet. In O. Korsnes, M. Nordli Hansen, & J. Hjellbrekke (Eds.), *Elite og klasse i et egalitært samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hjellbrekke, J., & Korsnes, O. (2016). Women in the Field of Power. *Sociologica*, 2.
- Hjellbrekke, J., & Korsnes, O. (2017). Øvst ved bordet? Ein analyse av symbolske kapitalhierarki ved Noregs Banks årsmiddag. *Tidsskrift for Samfunnsforskning*(1).
- Hjellbrekke, J., Le Roux, B., Korsnes, O., Lebaron, F., Rosenlund, L., & Rouanet, H. (2007). The Norwegian field of power anno 2000. *European Societies*, 9(2), 245-273.
- Holtebekk, T. (2009). «Interstitiell». In B. Pedersen (Ed.), *Store norske leksikon*. Oslo: UiO.
- Husby, M., & Buggeland Sælebakke, K. (2017, 28.02). Varsler omkamp om lobbyregister. *Dagens Næringsliv*.
- Johnsen, J. (2006). *Norske tenketanker? : definisjonsproblematikk og innflytelsesmuligheter*. (Master), Universitetet i Oslo.
- Khan, S. R. (2012). The Sociology of Elites. *Annual Review of Sociology*, 38, 361-377.
- Kihl, J. (2016, 02.11). PR-fest hos Ap. *Klassekampen*. Retrieved from <http://www.klassekampen.no/article/20161102/ARTICLE/161109989>
- Knocke, D., & Yang, S. (2011). *Social Network Analysis*. USA: SAGE Publications.
- Koksrud Bekkelund, A. S. (2016). *Velferdsinnovatørene*. Retrieved from <https://www.civita.no/publikasjon/nr-20-2016-velferdsinnovatørene>:
- Korsnes, O., Nordli Hansen, M., & Hjellbrekke, J. (2014). *Elite og klasse i et egalitært samfunn* (O. Korsnes, Nordli Hansen, H & Hjellbrekke, J (red) Ed.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Kropp, K. (2013). Social Sciences in the field of power - the case of Danish social science. *Social Science Information*, 52(3).
- Lamont, M. (1992). *Money, Morals & Manners*. USA: The University of Chicago Press.
- Le Roux, B., & Rouanet, H. (2004). *Geometric Data Analysis - From Correspondance Analysis to Structured Data Analysis*: Kluwer Academic Publishers.
- Le Roux, B., & Rouanet, H. (2010) Multiple Correspondance Analysis. In J. Fox (Series Ed.), *Quantative Applications in the Social Sciences*. London: SAGE.
- Lebaron, F. (2015). Pierre Bourdieu, Geometric Data Analysis and the Analysis of Economic Spaces and Fields. *Forum for Social Economics*.

- Linbo, J. (2015). *Global Think Tank Evaluation Report*. Retrieved from <http://skpj.cssn.cn/xspj>
- Liu, S., & Emirbayer, M. (2016). Field and Ecology. *Sociological Theory*, 34(1), 62-79.
- Løkeland-Stai, E. (2012, 10.10). Vil nekte stortingsrepresentanter å bli statssekretærer. *Dagsavisen*. Retrieved from <http://www.dagsavisen.no/innenriks/vil-nekte-stortingsrepresentanter-a-bli-statssekreterer-1.468722>
- Lysberg, M., & Tallaksen, S. (2014, 05.06). Jobbet mot eget parti. *Klassekampen*. Retrieved from <http://www.klassekampen.no/article/20140605/ARTICLE/140609980>
- Marx, K. (2011 [1845]). *The German Ideology*. USA: Martino Fine Books.
- McGann, J. (2011) Global Think Tanks. *Global Institutions*. New York: Routledge.
- McGann, J. (2014). *2014 Global Go To Think Tank Index Report*. Retrieved from ScholarlyCommons: http://repository.upenn.edu/think_tanks/8
- McGann, J. (2015). *2015 European Think Tank Summit Report: Growth and Security: In Search of a European Response* (14). Retrieved from http://repository.upenn.edu/ttssp_summitreports/14:
- Medvetz, T. (2008). Think Tanks as an Emergent Field. *Social Science Research Council*.
- Medvetz, T. (2012). *Think Tanks in America* (Paperback ed.). Chicago, London: University of Chicago Press.
- Medvetz, T. (2015). Field theory and organizational power. In M. Hilgers & E. Mangez (Eds.), *Bourdieu's Theory of Social Fields*. London: Routledge.
- Melgård, M. (2014, 06.11). Jobber for PR-byrå - behandler statsbudsjett. *Dagsavisen*. Retrieved from <http://www.dagsavisen.no/innenriks/jobber-for-pr-byra-behandler-statsbudsjett-1.293794>
- Mills, C. W. (1956 [2000]). *The Power Elite*. New York: Oxford University Press.
- Moldskred, A. D. (2010). *Rådgivere i Norge - Politiske aktører?* (Master), Universitetet i Bergen, Bergen.
- NTB. (2014, 07.01). Geelmuyden.Kiese først ut med kundeliste. *VG*. Retrieved from <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/solberg-regjeringen/geelmuyden-kiese-foerst-ut-med-kundeliste/a/10142123/>
- Østerud, Selle, & Engelstad. (2003). *Makt- og demokratiutredningens sluttrapport*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Ramnefjell, G. (2016, 28.12). Dagbladet kårer: De 25 i Norge med mest skjult makt. *Dagbladet*. Retrieved from <http://www.dagbladet.no/kultur/dagbladet-karernbspde-25-i-norge-med-mest-skjult-makt/66567706>

- Romesburg, H. C. (2004). *Cluster Analysis for Researchers*. North Carolina: LULU Press.
- Russel, J., & Cohn, R. (2012). *Prosopography*. Edinburgh: Bookvika Publishing.
- Sælebakke, K. B. (2016, 12.12). Klare for reklamevalgkamp. *Dagens Næringsliv*. Retrieved from <http://www.dn.no/etterBors/2016/12/11/2042/Reklame/klare-for-reklamevalgkamp>
- Savage, Warde, Roux, L., & Rouanet. (2008). Class and Cultural Division in the UK. *Sociology*, 42(6).
- Sejersted, F. (2014). Spenningsene mellom politikk og embetsverk. *Stat og styring*, 1, 18-20.
- Skard, K., & Gjerstad, T. (2010, 09.09). Sp fikk store pengesummer fra kraftselskaper. *Dagens Næringsliv*. Retrieved from <http://www.dn.no/nyheter/politikkSamfunn/2010/09/09/sp-fikk-store-pengesummer-fra-kraftselskaper>
- Skard, K., & Gjerstad, T. (2017, 18.01). Hopper fra Frp til pr. *Dagens Næringsliv*.
- Skarvøy, L. J. (2014, 09.08). - Det byr meg imot. *VG*. Retrieved from <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/norsk-politikk/det-byr-meg-imot/a/23270540/>
- Slaatrem Titland, E. (2014). *PIKETTY PÅ 1-2-3*. Oslo: Manifest Forlag.
- Solumsmoen, D., Eriksen, S., & Nebben, E. (2007). *Ja vel, statsråd? Om departementenes utfordringer i rollen som sekretariat for politisk ledelse*. Retrieved from Oslo:
- Solvang, F. (2010, 29.07). PR-Hanssen jobber mot de rødgrønne i barnehagesak. *NRK*. Retrieved from <https://www.nrk.no/norge/pr-hanssen-jobber-mot-de-rodgronne-1.7229215>
- Stabel, I. (2000). *NOU: Politikerutvalget*.
- Stortinget.no. (2016, 21.12). Adgangsreglement for Stortinget. Retrieved from <https://www.stortinget.no/no/Stottemeny/kontakt/Adgangsreglement-for-Stortinget/>
- Strand, A. (2016, 02.09). Maktmennene. *Dagsavisen*. Retrieved from <http://www.dagsavisen.no/nyemeninger/maktmennene-1.773013>
- Tallaksen, S., & Størdal Vegstein, L. U. (2013, 18.10). PR-agentene overtar. *Klassekampen*. Retrieved from <http://www.klassekampen.no/62092/article/item/null/pragentene-overtar>
- Tobiassen, M. (2016, 01.09). Millionvekst for pr-byråer. *Dagens Næringsliv*. Retrieved from <http://www.dn.no/etterBors/2016/09/01/2144/PR/millionvekst-for-prbyrer>
- Tyllström, A. (2009). *Pr-olitikern - profession eller produkt? Om professionell identitet i gränslandet mellan PR och politik*. Stockholm: SCORE.

- Tyllström, A. (2010). PR-konsulentbranschens framväxt i Sverige. In P. Strandgård (Ed.), *Företag och medier*. Stockholm: Liber.
- Ursin, L. H. (2007). *Tankemeklerne - norske og amerikanske tankesmier i et komparativt perspektiv*. (Hovedfag), Universitetet i Bergen, Bergen.
- Wacquant, L. J. D. (1989). Towards a Reflexive Sociology: A Workshop with Pierre Bourdieu. *Sociological Theory*, 7(1), 26-63.
- Wacquant, L. J. D. (1993). From Ruling Class to Field of Power: An Interview with Pierre Bourdieu on La noblesse d'État. *Theory, Culture & Society*, 10, 19-44.
- Wallenius, H. (2017, 01.02). Ekspertutvalg: Slik kan velferdsstaten håndtere høy innvandring. *Verdens Gang*. Retrieved from <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/integrering-og-innvandring/ekspertutvalg-slik-kan-velferdsstaten-haandtere-hoey-innvandring/a/23913057/>
- Xie, Y. (2007). Otis Dudley Duncan's legacy: The demographic approach to quantitative reasoning in social science. *Research in Social Stratification and Mobility*, 25, 141-156.